

94 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ ΟΚΤΩΒΡΗΣ 2012

#4 Μπροστά σε ένα καυτό φθινόπωρο

Μαρία Στύλλου

#8 30 Σεπτέμβρη, Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης

Τάσος Αναστασιάδης

#10 Συλλαλητήριο σταθμός

Κατερίνα Θωίδου

#13 Κρατικοποίηση των τραπεζών!

Σωτήρης Κοντογιάννης

#17 Η Αριστερά και τα «δίκτυα αλληλεγγύης»

Λέανδρος Μπόλαρης

#22 Η άνοδος της Αριστεράς

Πάνος Γκαργκάνας

#27 Πού πηγαίνει η Συρία;

Θανάσης Καμπαγιάννης

#32 Η Αίγυπτος συνεχίζει

Νίκος Λούντος

#34 Η Ισπανία στα πρόθυρα του μνημονίου

Άντι Ντάργκαν

#37 Βιβλιοκριτική

Φρίντριχ Ένγκελς

Για το ζήτημα της κατοικίας

Θανάσης Σκρουμπέλος

Η ιστορία της Βέλβετ Παλμ

Tom Behan

Arditi del popolo

Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης
και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι

Συλλογικό

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης και
οι σημερινές «αναβιώσεις» της

Το Σοσιαλισμός από τα Κάτω είναι το δίμηνο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου,

Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης,

Εξώφυλλο, σελιδοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης, Υπεύθυνος διακίνησης: Ηλίας Γιαννόπουλος, Τηλ. 210 5247140,

Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14-16, Τηλ. 210 5247584

Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα

Για επικοινωνία: socialismosapotakato@gmail.com

www.socialismfrombelow.gr

Μπροστά σε ένα καυτό φθινόπωρο

Διαδήλωση της ΠΟΕ-ΟΤΑ στην Αθήνα, 29 Αυγούστου 2012.

Η Μέρκελ στο πρόσφατο ταξίδι της στην Κίνα προσπάθησε να καθησυχάσει τον ομόλογό της Γουέν Τζιαμπάο για τις εξελίξεις στην Ευρωζώνη με τη δήλωση: «Χρειάζεται πολιτική βούληση για την αποκατάσταση του ευρώ». Μάλλον έκφραζε την αμηχανία της μπροστά στην αδυναμία να δώσει πιο συγκεκριμένη απάντηση.

Η επίσκεψη στην Κίνα συνέπεσε με τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν ότι οι δείκτες της οικονομικής κατάστασης στη Γερμανία βρίσκονται στο χαμηλότερο σημείο της τελευταίας τριετίας. Τις ίδιες μέρες (τελευταία βδομάδα του Αυγούστου) οι Φαινάνσιαλ Τάιμς κυκλοφορούσαν με ένα άρθρο που περιγράφει με μαύρα χρώματα την κατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας.

«Στις ΗΠΑ σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η εσωτερική ζήτηση και η ζήτηση για εξαγωγές μειώνονται. ...Η Ευρωζώνη μπαίνει σε ύφεση ακολουθώντας τη Βρετανία. ...Η Κίνα προσπαθεί να προσαρμοστεί σε χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και οι επιχειρήσεις διεθνώς δεν είναι διατεθειμένες να μετατρέψουν τα πλεονάσματά τους σε επενδύσεις» (Τζον Πλέντερ, FT 29/8, σελ 22).

Το ρίσκο σύμφωνα με τον συγγραφέα του άρθρου είναι ότι μέσα σε αυτές τις συνθήκες οι πιο αναπτυγμένες καπιταλι-

Αυτό που τρέμει η κυβέρνηση είναι έναν νέο γύρο αγώνων και απεργιών, υποστηρίζει η Μαρία Στύλλου.

στικές χώρες δεν θα μπορέσουν να εξασφαλίσουν μια βιώσιμη ανάκαμψη ώστε να βοηθήσουν τα κράτη που παίρνουν μέτρα για να ελέγξουν τα ελλείμματα και το χρέος.

Στις 18-19 Οκτώβρη είναι προγραμματισμένη η επόμενη Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ στις Βρυξέλλες και ακόμη δεν έχουν καταλήξει με τι σχέδιο θα πάνε. Στο τραπέζι είναι ιδέες για μηχανισμούς δημοσιονομικής και τραπεζικής ένωσης με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο κέντρο. Μέσα σε συνθήκες νέας ύφεσης και με τον κίνδυνο να καταρρεύσουν τράπεζες στην Ισπανία και στην Ιταλία, οι προτάσεις για να αναλάβει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μεγαλύτερο ρόλο προς όλες τις κατευθύνσεις όχι μόνο συζητιούνται αλλά για πρώτη φορά ακούγεται ο αριθμός 6.000 τραπεζών σε όλη την Ευρώπη που θα υπαχθούν κάτω από τον έλεγχο της. Είναι σαφές ότι αυτό αποτελεί σημείο τριβής και δεν είναι το μόνο.

Το κατά πόσο μπορεί η Ευρωζώνη να συνεχίσει ενιαία ή θα μετατραπεί σε ζώ-

νη δύο ταχυτήτων είναι άλλη μια διάσταση της συζήτησης που έχει ανοίξει. Εάν στην ίδια εφημερίδα υπήρχε επιστολή που πρότεινε ανοιχτά να γίνει η Ελλάδα όπως το Μαυροβούνιο, δηλαδή να συναλλάσσεται σε ευρώ χωρίς να ανήκει στην Ευρωζώνη.

Η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει σχέδιο για το οποίο να είναι σίγουροι ότι θα λειτουργήσει, ότι θα βγάλει την Ευρωζώνη από την ύφεση και θα σταματήσει την κατάρρευση τραπεζών με απρόβλεπτες συνέπειες για το ευρώ και για το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα.

Αυτές οι εξελίξεις κάνουν τα σχέδια της κυβέρνησης του Σαμαρά το ίδιο άχρηστα όπως ήταν τα σχέδια του ΓΑΠ. Ο Σαμαράς έκανε δηλώσεις ότι το πακέτο περικοπών των 11,8 δις ευρώ θα είναι το τελευταίο, ότι δεν θα χρειαστούν άλλες θυσίες από πλευράς εργαζομένων και ότι θα ακολουθήσει περίοδος ανάκαμψης της οικονομίας. Υπολογίζει ότι από το 2014 η ελληνική οικονομία θα μπει σε ρυθμούς ανάπτυξης.

Ευτυχώς, την ίδια στιγμή που έκανε

αυτές τις δηλώσεις, σε ερωτηματολόγιο του in.gr «πιστεύετε ότι αυτά τα μέτρα θα είναι τα τελευταία;», το 80% απαντούσε Όχι.

Όταν το 2010 ο ΓΑΠ περνούσε από τη Βουλή το πρώτο Μνημόνιο, δήλωνε ότι περιμένει ανάκαμψη το δεύτερο μισό του 2011. Σήμερα, πάνω από δυο χρόνια αργότερα, η ύφεση φτάνει το 7% και αποτελεί ρεκόρ όχι μόνο μέσα στην Ευρωζώνη αλλά και διεθνώς.

Όταν ο Βενιζέλος ως υπουργός Οικονομίας κατέβαζε το δεύτερο Μνημόνιο-Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα το 2011, η εκτίμησή του ήταν ότι τα μέτρα εκείνα θα οδηγούσαν σε πλεονασματικό προϋπολογισμό την επόμενη χρονιά. Τώρα, πάνω από ένα χρόνο αργότερα, ο στόχος αυτός έχει περάσει στα σχέδια του Σαμαρά. Στις 30 Αυγούστου οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς είχαν άρθρο που χαιρέτιζε την κυβέρνηση Σαμαρά και τις προσπάθειές της και ανέφερε ότι «το μοναδιαίο κόστος εργασίας πέφτει και το πρωτογενές έλλειμμα – χωρίς το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους – έχει σχεδόν εξαφανιστεί».

Εδώ χρειάζεται να είμαστε ξεκάθαροι για τα βάρη που φορτώνει στην εργατική τάξη, τους συνταξιούχους και τη νεολαία ο στόχος για να μην υπάρχει πρωτογενές έλλειμμα στον προϋπολογισμό. Σύμφωνα με στοιχεία που ετοιμάζεται να παρουσιάσει το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, μέσα στη διετία Μάιος 2010-Ιούνιος 2012, οι περικοπές σε κύριες και επικουρικές συντάξεις έφτασαν τα 4,2 δις ευρώ. Για την επόμενη διετία 2013-14, ο Στουρνάρας προγραμματίζει περικοπές σε συντάξεις και κοινωνικά επιδόματα που θα φτάσουν τα 5,5 δις και θα αποτελούν το 43% του πακέτου των 11,8 δις.

Στη διετία 2010-11, η μείωση αθροιστικά σε μισθούς και συντάξεις έφτασε το 8% του ΑΕΠ. Το αποτέλεσμα αυτής

της διετίας δεν ήταν η μείωση του χρέους αλλά η καταστροφική μείωση του επιπέδου ζωής σε σύγκριση με το 2008. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΝΕ, η αγοραστική δύναμη επέστρεψε στα επίπεδα του 1978-79!

Η ανεργία εκτινάχτηκε στο 24%, η ύφεση έφτασε στο 7% και το δημόσιο χρέος συνέχισε να ανεβαίνει. Ίδια είναι τα αποτελέσματα και του νέου πακέτου που σπρώχνει ο Σαμαράς, αν το αφήσουμε να περάσει.

Πολιτική αβεβαιότητα

Οι σχεδιασμοί της ΕΕ, όμως, έχουν να αντιμετωπίσουν και έναν άλλο παράγοντα. Το τι θα αποφασίσει η Σύνοδος Κορυφής στις Βρυξέλλες τον Οκτώβριο περιπλέκεται και από τις πολιτικές εξελίξεις. Οι εκλογές στην Ελλάδα και η εκτίναξη των ποσοστών της Αριστεράς προκαλούν ανησυχίες σε όλα τα κεντρικά επιτελεία.

Στις 12 Σεπτέμβριο γίνονται εκλογές στην Ολλανδία. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα, που ανήκει στο Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, φτάνει στο 35% σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις και αφήνει πίσω του τους Φιλελεύθερους με 32%. Το Εργατικό Κόμμα (αντίστοιχο του ΠΑΣΟΚ) δεν ξεπερνάει το 19%. Η Ολλανδία είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της ΕΟΚ και κολώνα της ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια η κυβέρνηση της ήταν ο βασικός σύμμαχος της Μέρκελ στην προσπάθεια να επιβληθούν τα προγράμματα σκληρών περικοπών και αusterής λιτότητας αρχικά για τα κράτη με μεγάλα ελλείμματα και υψηλό χρέος και στη συνέχεια για όλη την Ευρωζώνη. Όλα τα πολιτικά επιτελεία της ΕΕ ακούνε να χτυπάνε καμπάνες για την ικανότητά τους να επιβάλουν τη λιτότητα.

Στην ίδια τη Γερμανία γίνονται εκλογές σε ένα χρόνο. Οι προοπτικές της

Μέρκελ είναι αβέβαιες. Το κόμμα της, η Χριστιανοδημοκρατία, είναι εσωτερικά διχασμένο και ο κυβερνητικός εταίρος της, οι Φιλελεύθεροι, έχουν τόσο μεγάλη πτώση που μάλλον δεν θα μπουν στην επόμενη βουλή. Η Μέρκελ, παρά τη φήμη της ως «Σιδηρά Κυρία», κυβέρνησε έχοντας εξασφαλίσει συναυενέσεις από τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία. Οι ηγεσίες των συνδικάτων προχωρούσαν από συμβιβασμό σε συμβιβασμό με επιχείρημα ότι σώζουν θέσεις εργασίας και η Μέρκελ φρόντιζε να ανταποκρίνεται, διατηρώντας μια συνεργασία που αυτοδιαφημιζόταν ότι εξασφάλιζε τη χαμηλότερη ανεργία στην Ευρωζώνη. Τώρα αυτή η βολική κατάσταση φτάνει στο τέρας της.

Ότε η εναλλαγή από τον Σαρκοζί στον Ολάντ στη Γαλλία δεν εξασφάλισε κάποια ανανεωμένη πολιτική σταθερότητα. Μέσα σε λίγους μήνες έχουν αρχίσει ήδη οι κριτικές ότι τίποτε δεν άλλαξε και η δημοτικότητα του Ολάντ πέφτει.

Για την Ελλάδα, όλοι ξέρουν ότι η συγκυβέρνηση του Σαμαρά κρέμεται από μια κλωστή. Στο προηγούμενο τεύχος του «Σοσιαλισμός από τα κάτω» γράφαμε: «Κανένα κόμμα από τη νέα τριόικα εσωτερικού δεν είναι σταθερό, πολύ περισσότερο η ίδια η κυβέρνηση». Αυτή η διαπίστωση επιβεβαιώνεται σε καθημερινή βάση.

Κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι το ΠΑΣΟΚ λειτουργεί σαν ενιαίο κόμμα. Η Διαμαντοπούλου και ο Χρυσόχοϊδης απείχαν από την ψήφιση του νόμου που τροποποίησε τον χρεοκοπημένο «Νόμο-πλαίσιο» για τα ΑΕΙ. Ο Σκανδαλίδης βγήκε με δηλώσεις του και προτείνει να ζητήσει η κυβέρνηση ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή Ξανά.

Όσο για τη ΔΗΜΑΡ, ο Κουβέλης ήδη υποχρεώθηκε να δηλώσει ότι δεν θα διαγράψει κανέναν και οι βουλευτές πρέπει να αποφασίσουν μόνοι τους αν θα αποχωρήσουν από το κόμμα αν καταψηφίσουν τα μέτρα.

Αυτό που ανησυχεί όλους τους είναι τι θα γίνει όταν ο Σαμαράς με τον Στουρνάρα θα κατεβάσουν το πακέτο των 11,8 δις. Ο χρόνος στενεύει γιατί έχουν δεσμευτεί στην Τριόικα σε συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα για να πάρουν μια ευνοϊκή έκθεση, όπως ζήτησαν η Μέρκελ και ο Ολάντ από τον Σαμαρά. Φοβούνται ότι θα βρουν μπροστά τους μια υποδοχή αντίστοιχη με της περασμένης διετίας, μια 5 Μάη 2010, μια 15 Ιούνη 2011, μια 12 Φλεβάρη 2012.

Συνάντηση Μέρκελ - Γουέν Τζιαμπάο στο Πεκίνο.

2 Αυγούστου 2012, απεργιακό συλλαλητήριο των εργαζόμενων της Αγροτικής Τράπεζας.

Μπορούμε;

Είναι σαφές ότι η ταξική πάλη στην Ελλάδα έχει περάσει σε ένα άλλο επίπεδο. Οι εμπειρίες της τελευταίας διετίας όπου κάθε μέρα κατά μέσο όρο υπήρχαν δυο απεργίες και κάθε έξη βδομάδες υπήρχε μια 24ωρη ή 48ωρη πανεργατική ήρθαν να συνδυαστούν με τη μαζική στροφή προς τα αριστερά. Οι οικονομικές μάχες πάνε μαζί με την όξυνση των πολιτικών συγκρούσεων. Και αυτό συμβαίνει και από τις δυο μεριές.

Χρειάζεται να θυμηθούμε τον Ένγκελς που έγραφε (σε ένα κείμενο αντιπαράθεσης με τον Μπακούνιν γύρω από το αν η Πρώτη Διεθνής θα έπρεπε να συμμετέχει στην πολιτική δράση):

«Η πάλη ανάμεσα στις κύριες τάξεις της κοινωνίας αναγκαστικά γίνεται πολιτική μάχη. Αυτό συνέβηκε στη σύγκρουση ανάμεσα στην καπιταλιστική τάξη και την αριστοκρατία των γαιοκτημόνων, το ίδιο συμβαίνει και σήμερα ανάμεσα στην εργατική τάξη και τους καπιταλιστές. Σε κάθε πάλη τάξης ενάντια σε τάξη ο επόμενος στόχος είναι η μάχη για την πολιτική εξουσία».

Η στήριξη προς την κυβέρνηση Σαμαρά μέσα κι έξω από την Ελλάδα είναι σκανδαλώδης. Με τον ίδιο υστερικό τρόπο που τον στήριξαν στην προεκλογική περίοδο συνεχίζουν και τώρα. Τα ΜΜΕ δίνουν μάχες για τον Σαμαρά του 29% που δεν έδιναν για τον ΓΑΠ του 44%. Τα δημοσιεύματα στο διεθνή τύπο είναι γεμάτα εγκώμια για την αποφασιστικότητα της ελληνικής κυβέρνησης. Μέσα στον Αύγουστο ο Δένδιας προχώρησε στο πιο κραυγαλέο ρατσιστικό πο-

Αν επικρατήσουν οι απόψεις της αναμονής ή της ηττοπάθειας, η μάχη κινδυνεύει να χαθεί

γρικό δίνοντας ευκαιρία στους νεοναζί να εγκληματούν δολοφονικά. Αυτό προκάλεσε τη μεγαλύτερη αντιρατσιστική-αντιφασιστική κινητοποίηση στις 24 Αυγούστου, αλλά η είδηση εξαφανίστηκε από τον τύπο: μόνο επαίινους για την κυβέρνηση είχαν.

Αλλά ο Σαμαράς δεν στηρίζεται μόνο στα πούπουλα των βαρόνων των μίντια και των κονδυλοφόρων τους, παρά την φανατική προπαγάνδα τους για να πείσουν ότι κάθε άλλη προοπτική οδηγεί στην καταστροφή. Χρησιμοποιεί και την κλιμάκωση της καταστολής. Σε συνθήκες γενικευμένης σφαγής μισθών και συντάξεων δίνει «μάχη για το μισθολόγιο των ένστολων» με επιχείρημα ότι οι μπάτσοι διακινδυνεύουν τη ζωή τους για την ασφάλεια όλων μας! Ισχυρίζεται ξεδιάντροπα ότι τα ΜΑΤ είναι πιο σημαντικά από τους γιατρούς στα νοσοκομεία ή τους εκπαιδευτικούς στα σχολεία. Και τα χρησιμοποιεί προκλητικά. Τα είδαμε ήδη στην πύλη της Χαλυβουργίας και στους οδηγούς των απορριματοφόρων τη μέρα που η ΠΟΕ-ΟΤΑ συμμετείχε στη διαδήλωση των δημάρχων. Τα πογκρόμ του Δένδια, η συνεργασία με τους παρακρατικούς νεοναζί της «Χρυ-

σής Αυγής», οι περιπολίες των μηχανοκίνητων μονάδων δεν έχουν στόχο να τρομοκρατήσουν μόνο τους μετανάστες αλλά όλο τον εργατικό κόσμο. Αποκαλύπτουν, όμως, πόσο γυμνή είναι από νομιμοποίηση η κυβέρνηση ακόμη και αμέσως μετά τις εκλογές. Δείχνουν αδιέξοδο και αδυναμία, τον τρόπο τους μπροστά στις εργατικές αντιδράσεις.

Αυτό μας φέρνει στα ζητήματα της δικής μας μεριάς.

Η άνοδος της αριστεράς στις εκλογές γέμισε προδοκίες τον κόσμο. Ξέρει ότι αυτό το αποτέλεσμα δεν ήρθε τυχαία, αλλά μέσα από τις μάχες που έδωσε ο ίδιος. Και τώρα θέλει και συζητάει πώς μπορεί να πετύχει δυο πράγματα συνδυασμένα και ταυτόχρονα: να μην περάσει το νέο πακέτο με τις βαρβαρότητες σε βάρος της εργατικής τάξης και να ξεφορτωθεί την κυβέρνηση.

Αυτές οι δυο μάχες πάνε μαζί. Δεν υπάρχουν δυο ξεχωριστά στάδια, ένα πρώτο της υπομονής μέχρι να στηθούν ξανά οι κάλπες και ένα δεύτερο που θα ακολουθήσει αν νικήσει ο ΣΥΡΙΖΑ στις επόμενες εκλογές. Αν επικρατήσουν απόψεις της αναμονής για να πέσει το «ώριμο φρούτο» ή της ηττοπάθειας γιατί «προσπαθήσαμε αλλά δεν τα καταφέραμε», η μάχη κινδυνεύει να χαθεί.

Μπορεί πραγματικά η εργατική τάξη να μπει ξανά μπροστά στη σύγκρουση με το νέο πακέτο και την κυβέρνηση; Έχει τις δυνατότητες αντικειμενικά και υποκειμενικά; Αυτό είναι το ερώτημα που ζητάει καθαρές απαντήσεις.

Υπάρχουν απόψεις που θεωρούν ότι η εργατική τάξη έχει αποδιοργανωθεί, εί-

Οι απεργίες είναι το άλας της γης στη σύγκρουση με την κυβέρνηση και τα αφεντικά

τε από τις αλλαγές του καπιταλισμού όλο το προηγούμενο διάστημα, είτε από την αγριότητα της κρίσης και τα χτυπήματά της. Και βγάζουν το συμπέρασμα ότι οι απεργίες δεν φέρνουν αποτέλεσμα, γιατί οι εργάτες έχουν μπει στο περιθώριο και οι καπιταλιστές μπορούν να τις αγνοούν.

Αν αυτό ήταν αλήθεια, δεν θα βλέπαμε τόσο λυσσαλέες αντιδράσεις κάθε φορά που ξεκινάει μια απεργία. Ούτε θα διαβάζαμε στον διεθνή τύπο τόσα εγκώμια για τη μείωση του κόστους εργασίας που βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Η εργατική τάξη έχει δύναμη γιατί τα πάντα περνάνε από τα χέρια της. Για τους καπιταλιστές είναι ζωτικής σημασίας πρώτα απ' όλα τα κομμάτια της εργατικής τάξης που κινούν τις μεγάλες και στρατηγικές για την κερδοφορία τους επιχειρήσεις, τη ΔΕΗ και τις Τράπεζες, τα τοιμέντα και το χάλυβα, την Ιντρακόμ και τις επικοινωνίες, τον εφοπλισμό και τις συγκοινωνίες. Εκεί συγκεντρώνεται ο πιο μεγάλος όγκος της υπεραξίας που καρπώνονται και κάθε σύγκρουση σε αυτούς τους τομείς κάνει ολόκληρο το οικοδόμημα του ελληνικού καπιταλισμού να τρέμει.

Αλλά η δύναμη της τάξης μας δεν περιορίζεται εκεί. Μπορεί π.χ. η τουριστική βιομηχανία και ο αγροτοδιατροφικός τομέας να κατέχουν τα ρεκόρ της ελαστικής εργασίας, αλλά όσο κι αν αλλάζουν προσωπικό με μεγαλύτερη συχνότητα από άλλα κομμάτια του κεφάλαιου, δεν μπορούν να απαλλαγούν από τη δύναμη που τους κινεί.

Η δύναμη των εργατών φαίνεται και στις κοινωνικές υπηρεσίες που αναπαράγουν την εργατική τάξη. Χωρίς τα σχολεία, τους δήμους και τα νοσοκομεία, το εργατικό δυναμικό που κινεί την οικονομία και φέρνει τα κέρδη θα σέρευε πολύ γρήγορα.

Όλη αυτή η εικόνα μας χρειάζεται και απέναντι στις αντιλήψεις που μιλάνε για «παραγωγική ανασυγκρότηση» μηδενίζοντας τη σημερινή δύναμη των ερ-

γατών και αναζητώντας συμμαχίες σε άλλα στρώματα που θα ξαναστήσουν την οικονομία. Η εργατική τάξη στην Ελλάδα παράγει τεράστιο πλούτο, αρκετό για να έχει πληρώσει 600 δις τοκοχρεωλύσια τα περασμένα 25 χρόνια και να έχουν στείλει οι καπιταλιστές και άλλα 600 δις στην Ελβετία. Το ζήτημα είναι να συνειδητοποιήσει τη δύναμή της.

Οι αγώνες της περασμένης διετίας έπαιξαν ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση. Έδωσαν και αριθμητικά και πολιτικά την εικόνα μιας δυνατής τάξης σε κίνηση. Αρκούν άραγε λίγοι μήνες από τις 12 Φλεβάρη φέτος μέχρι το καλοκαίρι για να χάσει κανείς από τα μάτια του αυτή την εικόνα; Ευτυχώς, για όσους έχουν την τάση να ξεχάσουν, υπάρχουν τα ίδια τα κομμάτια της εργατικής τάξης που απαντάνε.

Το κλείσιμο της μεγάλης απεργίας των Χαλυβουργών δεν ήταν το τέλος αλλά η αρχή μιας νέας περιόδου εργατικής αντίστασης. Το είπαν οι εργαζόμενοι της ΑΤΕ που επί 15 μέρες μέσα στον Αύγουστο απεργούσαν ενάντια στο ξεπούλημα και δεν σταμάτησαν με δική τους επιλογή, αλλά γιατί η ηγεσία τους κήρυξε τη λήξη με συναίνεση και του ΣΥΡΙΖΑ και του ΚΚΕ. Το ίδιο δείχνουν και οι εργαζόμενοι στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο που πήραν τη σκυτάλη. Τα σχολεία δεν θα ανοίξουν φέτος με Αγιασμό αλλά με απεργία στις 12 Σεπτέμβρη. Η προοπτική να αναγκαστούν οι ηγεσίες ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ να πιάσουν ξανά το νήμα των πανεργατικών είναι ανοιχτή. Το ζήτημα είναι πόσο καλά θα οργανώσουμε την εργατική βάση από τα κάτω, πόσο γρήγορα θα προχωρήσουμε τον συντονισμό όλων των τμημάτων που κάνουν βήματα μπροστά.

Σε αυτή την προσπάθεια πρέπει να εί-

μαστε ξεκάθαροι απέναντι σε κάθε τάση υποτίμησης. Η άποψη που βλέπει τους εργάτες σαν θύματα, ότι το προλεταριάτο είναι η τάξη που υποφέρει και άρα η πρωτοβουλία πρέπει να έρθει από κάπου αλλού, είναι πολύ διαδεδομένη και μέσα στη ρεφορμιστική αριστερά και μέσα στους κύκλους των αυτόνομων. Μιλάει γι' αυτό και το Κομμουνιστικό Μανιφέστο:

«Μονάχα από αυτή την άποψη, από την άποψη της τάξης που υποφέρει περισσότερο απ' όλους, υπάρχει γι' αυτούς το προλεταριάτο. ... Το προλεταριάτο στην αρχική του μορφή προσφέρει σε αυτούς την εικόνα μιας τάξης χωρίς ιστορική πρωτοβουλία ή οποιαδήποτε ανεξάρτητη πολιτική κίνηση».

Σε αντίθεση, το μήνυμα του Μανιφέστου είναι ότι το προλεταριακό κίνημα είναι «το συνειδητό και ανεξάρτητο κίνημα της συντριπτικής πλειοψηφίας που παλεύει για το συμφέρον της συντριπτικής πλειοψηφίας».

Ούτε προσαρμογή, ούτε απομόνωση

Οι μάχες που έχει να δώσει η αντικαπιταλιστική αριστερά θα είναι σε τρία επίπεδα και δεν μπορεί να αγνοήσει κανένα από αυτά.

Το πρώτο είναι η στήριξη των απεργιών. Οι απεργίες είναι το άλας της γης στη σύγκρουση με την κυβέρνηση και τα αφεντικά και ο ρόλος της αντικαπιταλιστικής αριστεράς είναι κρίσιμος. Σε αυτή την προσπάθεια έχει μαζί της τους εκατοντάδες χιλιάδες που ψήφισαν μαζικά την Αριστερά, που μπορεί να έχουν ανταπάτες για τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ, αλλά που ταυτόχρονα θέλουν να συγκρουστούν χειροπιαστά και άμεσα με την κυβέρνηση. Αν το 2009 καταφέραμε

24 Αυγούστου 2012, το αντιρατσιστικό συλλαλητήριο έξω από την Βουλή.

να ξεσηκώσουμε μαζί τον κόσμο που είχε ψηφίσει ΠΑΣΟΚ, τώρα μπορούμε να ξεσηκώσουμε όλο τον κόσμο που ψηφισε αριστερά. Όχι με ιδεολογικές συμφωνίες και προγραμματικές συγκλίσεις κορυφής αλλά με την κοινή δράση ενάντια στις επιθέσεις του Σαμαρά.

Μέσα στη σημερινή περίοδο, η ανάγκη για πολιτικές μάχες είναι αναβαθμισμένη. Η κυρίαρχη τάξη κάνει κάθε τι το δυνατό για να διαιρέσει και να τσακίσει την εργατική τάξη ξεκινώντας από τα πιο αδύνατα κομμάτια της. Σε αυτό χρησιμοποιεί όχι μόνο τις χειρότερες ιδεολογικές επιθέσεις αλλά και τις φασιστικές οργανώσεις. Μπορεί ο Δένδιας να δηλώνει στη Βουλή ότι δεν ανέχεται «τάγματα εφόδου», αλλά κάθε βήμα που κάνει, κάθε μέτρο που παίρνει λειτουργεί στη αντίθετη κατεύθυνση. Αυτό βάσει στο κέντρο της δράσης όλης της αριστεράς και των συνδικατών την πάλη ενάντια στον ρατσισμό και στους φασίστες. Δεν βρισκόμαστε στην αρχή αυτής της προσπάθειας, έχουν γίνει βήματα, αλλά οι μάχες είναι μπροστά μας. Τα μηνύματα από την ανταπόκριση του κόσμου είναι θετικά, αλλά δεν χωράει καμιά επανάσταση.

Η αντικαπιταλιστική αριστερά μπορεί και πρέπει μέσα από αυτές τις μάχες να κερδίζει όλο και μεγαλύτερο τμήμα του κινήματος στην προοπτική ότι μπορούμε να αλλάξουμε την κοινωνία. Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν γίνει μεγάλα βήματα.

Όταν ξεκίνησε ο νέος αιώνας, το αμερικάνικο παράδειγμα έμοιαζε παντοδύναμο. Κάθε κράτος στην Ευρώπη και η ΕΕ συνολικά έβαζε μπροστά να μιμηθεί το αμερικάνικο μοντέλο, τη «νέα οικονομία» του ίντερνετ και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η κατάρρευση της Λήμαν Μπράδερς στις 15 Σεπτέμβρη 2008 σηματοδότησε το τέλος εκείνης της αυταπάτης.

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, κάποιες χιλιάδες νεολαίοι κατά κύριο λόγο διαδήλωναν έξω από τις Συνόδους των G8 ή του ΔΝΤ με αντικαπιταλιστικά συνθήματα που έλεγαν «Ένας άλλος κόσμος είναι αναγκαίος». Τώρα έχουμε δει τις πλατείες να πλημμυρίζουν από τέτοιο κόσμο στο Κάιρο, στη Μαδρίτη, στο Σύνταγμα και στη Γουόλ Στριτ. Οι αγώνες μας εδώ είναι κομμάτι μιας παγκόσμιας ριζοσπαστικοποίησης ενάντια στο σύστημα. Μπορούμε να κάνουμε τον αντικαπιταλισμό μεγάλη χειροπιαστή δύναμη. ■

Συνέντευξη με τον **Τάσο Αναστασιάδη**, συντονιστή της Πρωτοβουλίας.

Η κυβέρνηση κατεβάζει μέτρα οδοστρωτήρα. Τι κάνουν τα συνδικάτα; Ποιές είναι οι αυθόρμητες αντιδράσεις και ο ρόλος των επίσημων ηγεσιών;

Απέναντι στα μέτρα οδοστρωτήρα που κατεβάζει η κυβέρνηση, οι εργαζόμενοι βρίσκονται επι ποδός πολέμου. Αυτό το είδαμε μέσα στον Αύγουστο στην διάρκεια της απεργίας στην Αγροτική. Η μαζικότητα των περιφρουρήσεων, των συγκεντρώσεων, στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο από την διάθεση των εργαζόμενων παρά από την οργάνωση από το συνδικάτο. Αυτή η διάθεση επέβαλε την συνέχιση της απεργίας για δύο βδομάδες παρά το ότι από τις πρώτες κιόλας ημέρες υπήρχαν στην ηγεσία του συλλόγου της Αγροτικής φωνές που μιλούσαν για αναστολή της απεργίας και διαπραγμάτευση με τον Σάλλα. Το ίδιο κλίμα διάθεσης για σύγκρουση είδαμε ξανά στο ΤΤ τόσο στις κινητοποιήσεις του Αυγούστου όσο και τώρα στις νέες κινητοποιήσεις που έκαναν οι εργαζόμενοι στο ΤΤ. Αντίθετα με αυτή τη διάθεση της βάσης, η στάση της επίσημης ηγεσίας των συνδικατών είναι απογοητευτική. Παρά το γεγονός ότι τα μέτρα που ανακοινώνει η κυβέρνηση είναι εξοντωτικά, οι επίσημες ηγεσίες δεν έχουν κάνει τίποτε το ουσιαστικό για να ανοίξουν την σύγκρουση. Ακόμη και σε σχέση με την διαδήλωση στην ΔΕΘ. Παντού οι εργαζόμενοι περιμένουν και οργανώνουν την διαδήλωση στην ΔΕΘ, αλλά οι επίσημες συνδικαλιστικές ηγεσίες έχουν κάνει τα λιγότερα από κάθε άλλη χρονιά και μόλις την τελευταία βδομάδα μπαίνουν σε κίνηση.

Ποιά η σκοπιμότητα της πρωτοβουλίας για μια “Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης” στις 30 Σεπτέμβρη;

Η Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης που θα πραγματοποιηθεί στις 30 του Σεπτέμβρη, ξεκίνησε σαν πρωτοβουλία στα μέσα Ιούνη, λίγο μετά τις εκλογές που έβγαλαν την τρικομματική κυβέρνηση Σαμαρά. Είναι μια προσπάθεια για να συγκροτηθεί ένα δίκτυο εργαζόμενων, συνδικαλιστών της βάσης και συνδικά-

των που να δώσει απάντηση στην αντίφαση που είπαμε πιο πάνω. Από τη μία η βάση των εργαζόμενων έχει την διάθεση να συγκρουστεί με τις επιθέσεις της κυβέρνησης και των εργοδοτών, και από την άλλη, οι επίσημες συνδικαλιστικές ηγεσίες κρατάνε στάση αναμονής και συμβιβασμού. Κάνουμε λοιπόν τη προσπάθεια το από τα κάτω να συγκροτηθεί σε κάθε χώρο δουλειάς να βρεθεί μαζί σε ένα χώρο, να συζητήσει, να οργανωθεί να φτιάξει ένα δίκτυο που να μπορεί να οργανώνει την αλληλεγγύη σε όσους παλεύουν αλλά και να παίρνει πρωτοβουλίες που να ξεπερνάνε την αδράνεια των επίσημων ηγεσιών.

Τον προηγούμενο χειμώνα δίπλα στην απεργία της Χαλυβουργίας, είδαμε μία σειρά από «μικρούς» εργατικούς χώρους γύρω από το Περιστέρι (Λουκίσσας, 3Ε Εκτυπωτική κλπ) να συντονίζονται με την κατάληψη του ΑΛΤΕΡ και να διαδηλώνουν στην περιοχή. Είχαμε την κοινή συναυλία των ΜΜΕ μέσα από τον συντονισμό των εργασιακών επιτροπών σε ΑΛΤΕΡ, Ελευθεροτυπία, ΕΡΤ και ΔΟΛ. Αυτό το κύμα των κινητοποιήσεων αλλά και της δράσης των απεργιών ενάντια στα κλεισίματα των επιχειρήσεων, ήταν που ανάγκασε το ΕΚΑ να προχωρήσει σε παναττική απεργία στις 17 Γενάρη και να φέρει μαζί δεκάδες εργατικούς χώρους που έδιναν την μάχη. Στα νοσοκομεία λειτουργεί από την άνοιξη το συντονιστικό των νοσοκομείων που έχει προχωρήσει σε κινητοποιήσεις με πιο πρόσφατες τις απεργίες για να μην περάσει το κλείσιμο του νοσοκομείου Ελπίς και έχει αναγκάσει την ΠΟΕΔΗΝ και την ΟΕΝΓΕ να προχωρήσουν σε πανελλαδικές απεργίες.

Δεν μιλάμε λοιπόν για πράγματα που δεν είναι στην εμπειρία των εργαζόμενων. Η προηγούμενη διετία ήταν γεμάτη από αγώνες που στηρίχθηκαν τις περισσότερες φορές σε επιτροπές αγώνα και απεργιακές επιτροπές που δημιουργήσαν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι. Αυτό που λέμε είναι ότι αυτές οι μορφές οργάνωσης από τα κάτω στους χώρους δουλειάς, οι «επιτροπές βάσης» για να τους

Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης

δύσουμε ένα κοινό όνομα, χρειάζεται να ενεργοποιηθούν παντού όπου υπήρξαν ή να δημιουργηθούν όπου δεν έχουν φτιαχτεί και να συντονίσουν τα βήματα και τις εμπειρίες τους με κοινή δράση και κοινές πρωτοβουλίες. Η Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης είναι το σημείο που διεκδικούμε να μαζευτούν όλοι οι αγωνιστές από τους χώρους που έδωσαν όλες αυτές τις μάχες για να οργανώσουμε τις επόμενες.

Και η επόμενη περίοδος θα είναι γεμάτη από συγκρούσεις. Το μέτωπο των ιδιωτικοποιήσεων που έχει ήδη ξεκινήσει με την Αγροτική και το ΤΤ. Το μέτωπο των περικοπών και της υπεράσπισης των νοσοκομείων και των σχολείων μας από κλείσιμο. Η υπεράσπιση των μισθών και των θέσεων εργασίας. Το ζήτημα της αλληλεγγύης θα ανοίξει ξανά για μια σειρά από χώρους και χρειάζεται να έχουμε έτοιμο ένα τέτοιο δίκτυο. Τέτοια καθήκοντα βάζει στις πλάτες της η Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης.

Νέα Συνδικαλιστική Κίνηση ή νέα συνδικάτα;

Τίποτε από τα δύο. Η Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης δεν διεκδικεί να γίνει μια νέα παράταξη. Αντίθετα στις γραμμές της συσπειρώνει εργαζόμενους και συνδικαλιστές από μια σειρά από διαφορετικές συνδικαλιστικές παρατάξεις. Δεν πιστεύουμε ότι αυτό λείπει από το εργατικό κίνημα σήμερα. Ούτε μπορεί η απάντηση να είναι νέα συνδικάτα στην θέση των προηγούμενων. Η λογική των ξεχωριστών συνδικάτων, όπως και των ξεχωριστών συγκεντρώσεων διασπά την εργατική τάξη και μειώνει την αποτελεσματικότητα των αγώνων της. Δεν είναι

αυτοί οι τρόποι για να ξεπεράσουμε την συνδικαλιστική γραφειοκρατία και τις τρικλοποδιές που βάζει στο κίνημα που είναι πραγματικό πρόβλημα.

Έχουμε όλοι την εμπειρία ότι ο συμβιβασμός ήταν η στάση των συνδικαλιστικών ηγεσιών όλη την προηγούμενη περίοδο που μας πέρασε με τις κυβερνήσεις Παπανδρέου και Παπαδήμου και όλα δείχνουν ότι έτσι θα συνεχίσουν. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες αναγκάστηκαν να κινηθούν μονάχα κάτω από την πίεση των εργαζόμενων από τα κάτω. Αυτή ήταν η εμπειρία των τελευταίων δυόμισι χρόνων. Και έτσι χρειάζεται να συνεχίσουμε.

Ενισχύοντας την δύναμη της βάσης, δυναμώνουμε τα ίδια τα συνδικάτα και σε τελική ανάλυση δυναμώνουμε και την ίδια την αριστερά μέσα σε αυτά. Αυτή ήταν η εμπειρία την περίοδο που πέρασε σε μια σειρά από χώρους. Στα νοσοκομεία για παράδειγμα, που υπήρχαν επιτροπές αγώνα και κινητοποίηση του κόσμου της βάσης, το αποτέλεσμα ήταν όχι μόνο να δοθούν οι μάχες αποτελεσματικά αλλά και τα σωματεία να περάσουν στον έλεγχο την αριστεράς όπως στον Αγ Σάββα και στο Θριάσιο. Το ίδιο είδαμε και στο ΜΕΤΡΟ όπου το αγωνιστικό κομμάτι πήρε τον έλεγχο του σωματείου από την ΠΑΣΚΕ και την ΔΑΚΕ. Το ίδιο και σε μια σειρά συλλόγους καθηγητών και δασκάλων. Έτσι είναι που μπορείς να σπας τον έλεγχο των γραφειοκρατών πάνω στην δράση των εργαζόμενων και να αλλάξεις τελικά και τους συσχετισμούς, ενισχύοντας την αριστερά μέσα στα συνδικάτα και μάλιστα την αντικαπιταλιστική της πτέρυγα. Επίσης χρειάζεται να έχουμε κατά νου ότι μέσα από τους αγώνες και την δράση, χτίζονται συνδικάτα όπως

στην Αλάπης όπου το σωματείο φτιάχτηκε μέσα στην άνοιξη στη διάρκεια της μάχης ενάντια στον Λαυρεντιάδη.

Εσύ είσαι μέλος της ANΤΑΡΣΥΑ και του ΣΕΚ. Τι ανταπόκριση βρίσκει αυτή η πρωτοβουλία από την αριστερά;

Μέχρι στιγμής πάνω από 80 συνδικαλιστές έχουν υπογράψει το κάλεσμα στηρίζοντας την Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης και δουλεύουν γι' αυτήν. Από επιχειρήσεις και εργοστάσια του ιδιωτικού τομέα όπως η Ιντρακόμ, ο Σκαραμαγκάς η Πυρκάλ η Χαλυβουργία, το Αλάπης, από τα ΜΜΕ από τα νοσοκομεία και την εκπαίδευση, από το ΜΕΤΡΟ, τον ΟΣΕ και διάφορες ΔΕΚΟ από μια σειρά υπηρεσίες του δημόσιου όπως ο ΟΕΚ και τα υπουργεία. Υπάρχουν εργαζόμενοι και συνδικαλιστές από όλο το φάσμα της Αριστεράς. Και από δυνάμεις της ANΤΑΡΣΥΑ, και από συνδικαλιστές τους ΣΥΡΙΖΑ, από συνδικαλιστές που παλιότερα αναφέρονταν στην ΠΑΣΚΕ και σήμερα δεν έχουν «ομπρέλα», εργαζόμενοι με σχέσεις με το ΠΑΜΕ, ακόμη και από εργαζόμενους που κινούνται στον χώρο της αυτονομίας.

Στις 30 Σεπτέμβρη θα έχουμε μαζί μας τον Segundo Menendez Collar, συνδικαλιστή ανθρακωρύχο από τις Asturias της Ισπανίας, και την Marianne Owens, συνδικαλιστριά από το δημόσιο στην Μ. Βρετανία, για να μοιραστούν μαζί μας τις εμπειρίες τους από τους δικούς τους αγώνες. Και μαζί τους θα είμαστε εκατοντάδες εργαζόμενοι από όλη την Ελλάδα που μετά το εκλογικό αποτέλεσμα που έδωσε τεράστια ποσοστά στην αριστερά, παλεύουμε για να μεταφραστεί αυτό σε μεγαλύτερη αγωνιστική δράση στους χώρους δουλειάς από τα κάτω, χωρίς καμία αναμονή. Μετά την συζήτηση θα καταλήξουμε στις πρωτοβουλίες που θα αναλάβει το επόμενο διάστημα η Συνάντηση Εργατικής Αντίστασης και στην συγκρότησή της.

Για να απαντήσουμε να οργανώσουμε τις μάχες που ανοίγονται μπροστά μας, στην προοπτική κλιμάκωσης των αγώνων για την ανατροπή της κυβέρνησης του Σαμαρά. Για να ανοίξουμε τον δρόμο για την διαγραφή του χρέους, την κρατικοποίηση των τραπεζών και των μεγάλων επιχειρήσεων και για τον εργατικό έλεγχο σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας. ■

Απεργιακό συλλαλητήριο της Αγροτικής Τράπεζας

Συλλαλητήριο σταθμός

Η Κατερίνα Θωίδου εξηγεί πώς φτάσαμε στον αντιρατσιστικό σεισμό της 24ης Αυγούστου ενάντια στα πογκρόμ του Δένδια και της Χρυσής Αυγής.

Το συλλαλητήριο της Παρασκευής 24 Αυγούστου ήταν μια ηχηρή απάντηση στη ρατσιστική εκστρατεία του Δένδια, την επιχείρηση σκουύπα «Ξένιος Δίας», τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, την πολιτική που άνοιξε το δρόμο για δολοφονικές επιθέσεις από τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής. Εικοσιπέντε χιλιάδες διαδηλωτές έδειξαν ότι κυριαρχεί η οργή και όχι ο φόβος.

Ο «Ξένιος Δίας» ξεκίνησε στις 4 Αυγούστου, την ημέρα της επετείου της δικτατορίας του Μεταξά. Η κυβέρνηση έλπιζε ότι μέσα στον Αύγουστο δεν θα υπήρχαν αντιδράσεις και έτσι οι μπάτσοι και οι Χρυσουαγίτες νόμιζαν ότι είχαν την άνεση να οργιάζουν σε βάρος των μεταναστών και των προσφύγων στο κέντρο της Αθήνας και στις γειτονιές. Η επίθεση που έγινε από Χρυσουαγίτες στις 11 Αυγούστου σε τζαμιά στο Ρέντη και στα Καμίνια και μάλιστα πριν το τέλος του Ραμαζανιού, ήταν η σαγόνια που ξεχειλίσε το ποτήρι. Αμέσως την επόμενη κιόλας μέρα, με πρωτοβουλία Πακιστανών μεταναστών που ζουν στην περιοχή και του προέδρου της Πακιστανικής Κοινότητας Τζαβέντ Ασλάμ, έγινε σύσκεψη σε τζαμί της Νίκαιας, όπου αποφασίστηκε το συλλαλητήριο στις 24/8.

Η ΚΕΕΡΦΑ έδωσε αμέσως πολιτική και οργανωτική στήριξη σε αυτή την πρωτοβουλία. Κυκλοφόρησε αφίσα και προκήρυξη που άρχισε να μοιράζεται σε γειτονιές και εργατικούς χώρους, ενώ κάλεσε στις 21/8 συνέντευξη τύπου όπου ανακοινώθηκε και επίσημα το κάλεσμα της συγκέντρωσης, σαν μια απάντηση στη ρατσιστική σκουύπα του Δένδια και τα εγκλήματα της Χρυσής Αυγής. Στη διάρκεια της συνέντευξης έγιναν επώνυμες καταγγελίες του βασανισμού Πακιστανού μετανάστη, εργαζόμενου στα Ελληνικά Πετρέλαια, σε αστυνομικό τμήμα του Αιγάλεω, καθώς και της ει-

σβολής της αστυνομίας και το ξυλοδαρμό μεταναστών σε σπίτι στο Περιστέρι.

Η στήριξη που έδωσε η ΚΕΕΡΦΑ σε αυτή την πρωτοβουλία, ενθάρρυνε τα πιο αγωνιστικά κομμάτια της Πακιστανικής Κοινότητας να ξεπεράσουν πιέσεις και απόψεις που υπάρχουν στο εσωτερικό της, που εκτιμούσαν ότι πρόκειται για επίθεση στο ισλάμ και επιθυμούσαν μια θρησκευτική κινητοποίηση μόνο των μουσουλμάνων, χωρίς καν να μπαίνει στο στόχαστρο η κυβέρνηση και η Χρυσή Αυγή. Αυτή η πολιτική μάχη κερδήθηκε σε σύσκεψη που κάλεσε η ΚΕΕΡΦΑ και η Πακιστανική Κοινότητα το απόγευμα της 21ης Αυγούστου. Την επόμενη μέρα σε νέα σύσκεψη της Πακιστανικής Κοινότητας αποφασίστηκε το οργανωτικό κομμάτι της διαδήλωσης. Οριστήκε η περιφρούρηση, τα συνθήματα που θα γράφονταν στα πανό και στις πικέτες, η διάταξη της πορείας, οι ομιλίες. Ανάλογα μαζέματα έγιναν σε δεκάδες γειτονιές και πόλεις της Αττικής. Με αποτέλεσμα την ίδια τη μέρα να ξεκινήσουν πούλμαν από τη Θήβα, την Οινόη, τα Μέγαρα, το Μενίδι. Έτσι κατάφεραν χιλιάδες Πακιστανοί μετανάστες να φτάσουν στην Ομόνοια παρά την προσπάθεια της αστυνομίας να τους σταματήσει, με σκουύπες που έκανε τόσο στα σημεία των προσυγκεντρώσεων, όσο και στο κέντρο της Αθήνας από το πρωί. 35 τουλάχιστον πούλμαν από διάφορα σημεία της Αττικής δεν έφτασαν ποτέ στην Ομόνοια καθώς παρεμποδίστηκαν από την ίδια την αστυνομία. Παρόλα αυτά εκατοντάδες Πακιστανοί μετανάστες από τις γειτονιές άρχισαν να καταφθάνουν με προσυγκεντρώσεις στην Ομόνοια, μαζί με μία σειρά τοπικές κινήσεις της ΚΕΕΡΦΑ από το Περιστέρι, τη Νίκαια, τη Ν. Ιωνία, του Ζωγράφου, την Καλλιθέα. Το συλλαλητήριο έφτασε να έχει τη στήριξη ενός με-

γάλου κομματιού της αριστεράς. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και το ΜΑΑ έβγαλαν επίσημο κάλεσμα, ενώ βασικός ομιλητής στην Ομόνοια ήταν ο Δ. Τσουκαλάς Βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ. Συμμετείχαν το ΚΚΕ-μλ και το ΒΕΚ.

Το συλλαλητήριο της 24ης Αυγούστου ήταν αποτέλεσμα μίας ολόκληρης προσπάθειας που έγινε μέσα στους τελευταίους μήνες – την περίοδο πριν και μετά τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις – να δοθεί σε κάθε γειτονιά απάντηση στις θηριωδίες της Χρυσής Αυγής.

Σταθμός σε αυτή τη μάχη ήταν το αντιφασιστικό συλλαλητήριο στη Νίκαια που έγινε στις 5 του Ιούλη, όπου 2.000 ντόπιοι και μετανάστες πλημμύρισαν την πόλη, με τη συμμετοχή όλης της αριστεράς, την ίδια στιγμή που οι φασίστες της Χρυσής Αυγής, ύστερα από επιτακτική έκκληση για “πανκηνιτοποίηση”, κατάφεραν να μαζέψουν μόλις 100 άτομα για να περιφρουρήσουν τα τοπικά τους γραφεία.

Μετά την επιτυχία της Νίκαιας η ΚΕΕΡΦΑ κάλεσε συνελεύσεις μέσα στον Ιούλη σε 20 γειτονιές σε όλη την Αθήνα και τον Πειραιά, που συσπειρώσαν 1.000 περίπου άτομα, ντόπιους και μετανάστες, εκπαιδευτικούς, μαθητές, μέλη του ΣΥΡΙΖΑ, του ΚΚΕ, της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, όπου συζητήθηκε η εμπειρία από την επιτυχία της Νίκαιας και η συνέχεια σε κάθε γειτονιά. Αυτές οι συνελεύσεις λειτουργήσαν μέσα στον Αύγουστο σαν οργανωτικός ιστός για την οργάνωση του μεγάλου συλλαλητηρίου.

Έτσι φτάσαμε στα τέλη Αυγούστου να οργανώσουμε το πιο μαζικό αντιρατσιστικό αντιφασιστικό συλλαλητήριο των τελευταίων χρόνων. Ήταν αποτέλεσμα όχι μόνο της οργής των μεταναστών για την κλιμάκωση της επίθεσης, αλλά ήταν κυρίως αποτέλεσμα μιας συσσωρευμένης πολιτικής εμπειρίας που έχουν

αποκτήσει μέσα από την κοινή δράση με τους ντόπιους εργαζόμενους και τη νεολαία κόντρα στα ρατσιστικά μέτρα των μνημονιακών κυβερνήσεων και τους φασίστες της Χρυσής Αυγής.

Ρατσιστική ατζέντα

Το βάθεμα της οικονομικής κρίσης και τα απανωτά μνημόνια των τριών τελευταίων κυβερνήσεων (Παπανδρέου-Παπαδήμου-Σαμαρά) συνοδεύτηκαν από μία ρατσιστική ατζέντα μέτρων με σκοπό να αποπροσανατολίσουν τους εργαζόμενους, τη νεολαία, τους ανέργους από τα πραγματικά αίτια της φτώχειας και της ανεργίας, δηλαδή την κρίση του συστήματος και την προσπάθεια των κυβερνήσεων και της τρόικας να τη φορτώσουν στις πλάτες των εργαζόμενων.

Οι εξαγγελίες για φράχτες στον Έβρο, ίδρυση στρατοπέδων συγκέντρωσης μεταναστών, οι σκουπές στο κέντρο της Αθήνας και οι εισβολές της αστυνομίας σε σπίτια και γειτονιές, τα κηρύγματα του Λοβέρδου για σπίτια -υγειονομικές βόμβες στο κέντρο της Αθήνας, ήταν μερικά από τα όπλα των κυβερνήσεων προκειμένου να δημιουργήσουν κλίμα μίσους κατά των μεταναστών και να δώσουν πολιτική κάλυψη στην αστυνομική καταστολή σε βάρος των μεταναστών και συνολικά της εργατικής τάξης. Οι προτροπές του Σαμαρά “για ανακατάληψη των πόλεων” που έχουν “καταληφθεί από τους λαθρομετανάστες”, άνοιξαν στη Χρυσή Αυγή το δρόμο για τη Βουλή αλλά και για ανοιχτή πια δολοφονική δράση αυτής της συμμορίας, προσπαθώντας να στήσουν τάγματα εφόδου κατά των μεταναστών, της αριστεράς και των κινημάτων.

Η ΚΕΕΡΦΑ από την ίδρυσή της, τον Ιούλιο του 2009, έβαλε σαν κεντρικό στόχο να χτίσει την ενότητα ντόπιων και

μεταναστών μέσα από κοινές πρωτοβουλίες που έβαζαν στο στόχαστρο τις ρατσιστικές κυβερνητικές επιθέσεις και την άνοδο της φασιστικής απειλής. Βάζοντας στο κέντρο της πολιτικής της την διεκδίκηση ανοιχτών συνόρων, νομιμοποίησης των μεταναστών και άσυλο στους πρόσφυγες και δίνοντας τη μάχη για να γίνει υπόθεση όλου του εργατικού κινήματος και της αριστεράς η σύγκρουση με το ρατσισμό και τη φασιστική απειλή.

Είχε καθαρό από την αρχή ότι επειδή η μάχη ενάντια στους φασίστες έχει απέναντί της ένα ολόκληρο σύστημα που τους στηρίζει, από την κυβέρνηση, τα ΜΜΕ, την αστυνομία, τα δικαστήρια, χρειάζεται ενιαιομετωπική αντιμετώπιση και δράση που να συσπειρώνει την πλειοψηφία του κόσμου που σιχαίνεται τη φασιστική βαρβαρότητα. Αυτό σήμανε την επιλογή να μπουκνουν στο αντιφασιστικό κίνημα τα συνδικάτα, οι μαθητές, οι φοιτητές, οι δημοτικές κινήσεις ακόμα και πολιτιστικές ομάδες, ανεξάρτητα από την ηγεσία που έχουν. Τα χτυπήματα απέναντι σε έναν μετανάστη σε μία γειτονιά, αντιμετωπίστηκαν με συλλογική και οργανωμένη απάντηση όλων των δυνάμεων της αριστεράς, των συνδικάτων, των ίδιων των μεταναστών. Η δυναμική της ενιαιομετωπικής δράσης φάνηκε με μία σειρά αντιφασιστικές πρωτοβουλίες που πήρε η ΚΕΕΡΦΑ σε κάθε

Οι προτροπές του Σαμαρά “για ανακατάληψη των πόλεων” άνοιξαν στη Χρυσή Αυγή το δρόμο για τη Βουλή

γειτονιά. Από τη Νίκαια και το Περιστέρι, μέχρι το Μενίδι, τον Ασπρόπυργο, το Ν. Κόσμο, τη Ν. Ιωνία, αλλά και σε όλη την Ελλάδα, το Ηράκλειο, το Ρέθυμνο, τα Χανιά, την Πάτρα, τα Γιάννενα, τη Θεσσαλονίκη.

Έτσι όταν η κυβέρνηση Παπανδρέου, ξέχασε με το καλημέρα τις αντιρατσιστικές της ρητορείες και άρχισε να παίζει ανοιχτά το χαρτί του ρατσισμού ανακινώντας την ίδρυση στρατοπέδων συγκέντρωσης μεταναστών στη Ριτσώνα και στον Ασπρόπυργο, η ΚΕΕΡΦΑ σε συνεργασία με τα Εργατικά Κέντρα της Χαλκίδας και της Ελευσίνας και τα χιλιάδες μέλη της Πακιστανικής Κοινότητας σε αυτές της περιοχές, πήρε την πρωτοβουλία να οργανώσει την απάντηση στη ρατσιστική υστερία της κυβέρνησης, απαιτώντας να ανοίξουν τα κλειστά εργοστάσια και όχι στρατόπεδα συγκέντρωσης και κατάφερε να κάνει εκείνες τις εξαγγελίες να μείνουν στα χαρτιά.

Και ξανά όταν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ψήφισε το νόμο για την ιθαγένεια, δίνοντας το αυτονόητο δικαίωμα της ιθαγένειας σε ένα απειροελάχιστο αριθμό μεταναστών δεύτερης γενιάς που γεννιούνται στην Ελλάδα, η ΚΕΕΡΦΑ έδωσε την απάντηση με μία σειρά συλλαλητήρια που οργανώθηκαν σε δεκάδες πόλεις σε όλη την Ελλάδα, απαιτώντας ιθαγένεια για όλα τα παιδιά, δίνοντας ταυτόχρονα την κόντρα με το ΛΑΟΣ και τη Χρυσή Αυγή, που επιχειρούσαν να στήσουν μία ολόκληρη ρατσιστική καμπάνια πάνω στο ζήτημα της ιθαγένειας.

Ταυτόχρονα η ΚΕΕΡΦΑ έδωσε τη μάχη να εντάξει μέσα στο απεργιακό κίνημα που έριξε την κυβέρνηση Παπανδρέου και τους μετανάστες. Τα μπλοκ της Ένωσης Μεταναστών Εργατών που κατέβαιναν μαζί με τους ντόπιους εργαζόμενους και τη νεολαία στις μεγάλες πανεργατικές απεργίες των τελευταίων

χρόνων, έδειξαν στην πράξη ότι οι μετανάστες είναι αναπόσπαστο κομμάτι της εργατικής τάξης και ταυτόχρονα η αποδοχή του κόσμου και τα χειροκροτήματα που εισέπρατταν οι ίδιοι οι μετανάστες, έδιναν τεράστια αυτοπεποίθηση στους ίδιους. Με αυτόν τον τρόπο μπήκε στην ατζέντα του κινήματος ενάντια στα μνημόνια και η μάχη ενάντια στο ρατσισμό και το φασισμό.

Η ΚΕΕΡΦΑ έδωσε από την αρχή τη μάχη για να σπάσει η συνεργασία της αστυνομίας και της Χρυσής Αυγής, παίρνοντας την πρωτοβουλία για την οργάνωση αντιφασιστικού συλλαλητηρίου στο γκέτο του Αγίου Παντελεήμονα. Έχοντας ξεκάθαρο ότι τα εγκλήματα των νεοναζί δεν γίνονται γιατί η τοπική κοινωνία έχει εκφασιστεί, αλλά γιατί είναι αποτέλεσμα αυτού του είδους της συνεργασίας, που στη συνέχεια σε όλη τη προεκλογική περίοδο προσπάθησαν ΕΛΑΣ και Χρυσή Αυγή να στήσουν μέσα στις γειτονιές.

Συνέχεια

Το αντιρατσιστικό-αντιφασιστικό κίνημα χρειάζεται να συνεχίσει, στη νέα περίοδο που ανοίγεται. Από την αποτελεσματικότητα αυτής της μάχης κρίνεται όχι μόνο η δυνατότητα των μεταναστών να ζουν και να δουλεύουν δίπλα στους ντόπιους, αλλά και το μέλλον της εργατικής αντίστασης που μπορεί να τσακίσει τις επιθέσεις που ετοιμάζει η νέα κυβέρνηση απέναντι στους μισθούς, τα σχολεία, τα νοσοκομεία τις κοινωνικές υπηρεσίες. Οι δολοφονικές επιθέσεις απέναντι στους μετανάστες δεν έχουν σαν στόχο να τρομοκρατήσουν μόνο τους ίδιους αλλά να σπείρουν τον τρόμο και την απελπισία μέσα σε όλη την εργατική τάξη. Είναι στην ουσία προάγγελος των επιθέσεων στην αριστερά, στους απεργούς και στους διαδηλωτές.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια κάθε απόπειρα να μπει σε εφαρμογή ένα μνημονιακό μέτρο, συνοδεύτηκε από μια σειρά ρατσιστικά επιχειρήματα που έριχναν τα βάρη στους μετανάστες. Ο Λοβέρδος υποστήριξε ότι οι μετανάστες βουλιάζουν το ΕΣΥ, γιατί κουβαλάνε μολυσματικές ασθένειες, ο Σαμαράς δήλωσε προεκλογικά ότι οι μετανάστες έχουν γεμίσει τα νηπιαγωγεία. Την ίδια ώρα οι περικοπές στη Παιδεία, την υγεία, τους παιδικούς σταθμούς σήμαναν συγχωνεύ-

Τεχνόπολις
14 Οκτώβρη Γκάζι
Αθήνα

Καλλιτέχνες,
μουσικοί & ακτιβιστές

ΕΝΑΝΤΙΑ
στο ρατσισμό
και τους ΝΕΟΝΑΖΙ

Αλληλεγγύη στις αραβικές επαναστάσεις
Όχι στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις

Όχι στη FRONTEX και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης

Πανελλαδική Συνέλευση ΚΕΕΡΦΑ

Συνσουλία - Καλλιτεχνικά δρώμενα

Κίνηση ΕΝΩΜΕΝΟΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΚΑΙ ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ
Ένωση Μεταναστών Εργατών
Union of Immigrant Workers

σεις και κλεισίματα.

Αλλά και συνολικότερα τα δελτία ειδήσεων και οι εφημερίδες αναπαράγουν σχεδόν σαν θέσφατο ότι οι μετανάστες φταίνε για την ανεργία, ότι είναι φορείς της εγκληματικότητας, ότι είναι πολλοί και δεν χωράνε άλλοι, ή ακόμα και ότι η αυξημένη τους παρουσία ευθύνεται για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού. Οι ίδιοι που απολύουν και σπέρνουν τη φτώχεια τινάζοντας στα ύψη την ανεργία και με την πείνα σπρώχνουν στην εγκληματικότητα για την επιβίωση, επιστρατεύουν τα ρατσιστικά ψέματα.

Οι δηλώσεις του Κασιδιάρη μέσα στη βουλή ότι "οι μετανάστες είναι σκουπίδια", είναι η πιο ωμή και κυνική, εκδοχή αυτής της ρατσιστικής ιδεολογίας. Γι' αυτό οι αντιρατσιστικές απαντήσεις απέναντι στην προπαγάνδα του Δένδια και της Χρυσής Αυγής, χρειάζεται να μολιάσουν κάθε μαχητικό αγωνιστή που παλεύει για να μην περάσουν οι επιθέσεις και οι περικοπές, γιατί έτσι δυναμώνει ακόμα περισσότερο η πάλη της εργατικής τάξης και της νεολαίας για να σώσουν τα κοινωνικά αγαθά, την

Οι δολοφονικές επιθέσεις απέναντι στους μετανάστες είναι στην ουσία προάγγελος των επιθέσεων στην αριστερά

υγεία και την παιδεία από τη διάλυση και το ξεπούλημα.

Το μεγάλο φεστιβάλ που οργανώνει η ΚΕΕΡΦΑ στις 14 Οκτώβρη στο Γκάζι, φιλοδοξεί να παίξει αυτό το ρόλο. Δεν θα είναι μόνο μια αντιρατσιστική γιορτή με συναυλίες και θεατρικά δρώμενα, αλλά στο κέντρο του φεστιβάλ θα βρίσκεται μία μεγάλη πανελλαδική αντιρατσιστική αντιφασιστική συνέλευση, όπου αγωνιστές που συμμετείχαν σε όλες αυτές τις πρωτοβουλίες θα μεταφέρουν τον πλούτο των εμπειριών τους. Ο στόχος που μπαίνει είναι στη συνέλευση να συμμετέχουν αντιπροσωπείες ντόπιων και μεταναστών αγωνιστών όχι μόνο από τις γειτονιές αλλά και από τους εργατικούς χώρους, τα σχολεία και τα πανεπιστήμια. Θα είναι μια μεγάλη συνάντηση που θα δώσει έμπνευση και αυτοπεποίθηση για τη συνέχεια της μάχης, κόντρα στην κυβέρνηση της φτώχειας και του ρατσισμού, δυναμώνοντας ακόμα περισσότερο την ενότητα μέσα στο κίνημα και άρα τη δύναμη που μπορεί να τσακίσει την κυβέρνηση.

Σήμερα, είμαστε πολύ πιο δυνατοί σε αυτή τη μάχη. Πρώτο γιατί όλο και μεγαλύτερα κομμάτια της αριστεράς φαίνεται να αντιλαμβάνονται την ανάγκη αντιφασιστικής δράσης και γιατί μέσα από τις μάχες της προηγούμενης περιόδου έχουν αναδειχτεί μετανάστες αγωνιστές που είναι αποφασισμένοι να δώσουν με αυτοπεποίθηση τις νέες μάχες. Να κλιμακώσουμε τη δράση μας μέχρι να στείλουμε τους φασίστες πίσω στις τρύπες τους, μέχρι τη νομιμοποίηση όλων των μεταναστών, μέχρι να δοθεί άσυλο σε όλους τους πρόσφυγες, το άνοιγμα των συνόρων για όλους τους εργάτες, την κατάργηση της συνθήκης Σέγκεν και του Δουβλίνου II.

Κόντρα στην απελπισία, τη φτώχεια και την ανεργία που φέρνουν τα μνημόνια, μπορούμε να χτίσουμε ένα δυνατό κίνημα χωρίς διαχωρισμούς, που θα βάλει μπροστά να χτίσει τις διζές του εναλλακτικές λύσεις κόντρα στην κρίση του καπιταλισμού. Και σε αυτή τη μάχη χωράνε όλοι όσοι παράγουν τον πλούτο της κοινωνίας ανεξάρτητα από χρώμα, καταγωγή και φύλο. Το Φεστιβάλ της ΚΕΕΡΦΑ θα είναι η γιορτή της ελπίδας κόντρα στην απελπισία που φέρνει η κρίση και η εξαθλίωση του ΔΝΤ, μια γιορτή διεθνισμού και αντίστασης που θα βάλει μπροστά να χτίσει τα επόμενα βήματα του κινήματος μέχρι τη νίκη. ■

Κρατικοποίηση των τραπεζών!

“Μη βιώσιμο” είναι, σύμφωνα με τον υπουργό Οικονομικών το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (ΤΤ). Γιατί θεωρείται “μη βιώσιμο”, αυτό δεν θα το μάθουμε, μάλλον, ποτέ. Η έκθεση της αμερικανικής BlackRock στην οποία στηρίχτηκε η ετυμιογροία παραμένει “απόρρητη” και “εμπιστευτική”. Απόρρητη και εμπιστευτική ακόμα και από το κοινοβούλιο που θα κληθεί να εγκρίνει το ξεπούλημά του στον Λάτση ή σε κάποιο από τα άλλα επιφανή λαμόγια που ονομάζονται “Ελληνικές τραπεζίτες”.

Ούτε για την Αγροτική (ΑΤΕ) θα μάθουμε πραγματικά πώς κρίθηκε “μη βιώσιμη”. Και για αυτήν, η απόφαση να παραδοθεί στα νύχια του αφεντικού της Τράπεζας Πειραιώς (ακόμα και η λέξη ξεπούλημα είναι πολύ λίγη για να περιγράψει το πραγματικό έγκλημα της ιδιωτικοποίησης της Αγροτικής) στηρίχτηκε στα ίδια σκοτεινά “στρες τεστ” της BlackRock.

“Πριν από το κούρεμα των ομολόγων του δημοσίου”, γράφει ο Σύλλογος των Εργαζομένων στο ΤΤ, “το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ήταν η πρώτη τράπεζα της Ελλάδας και η τρίτη στην Ευρώπη σε επάρκεια κεφαλαίων”. Αν υπήρχε μια ελληνική τράπεζα, με άλλα λόγια, που ήταν βιώσιμη, αυτή ήταν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

Με το κούρεμα του δημοσίου χρέους οι τράπεζες υποχρεώθηκαν να εγγράψουν μεγάλες ζημιές στα βιβλία τους. Η κυβέρνηση θα αποζημιώσει, με λεφτά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) (με λεφτά της Τρόικας δηλαδή) τις τέσσερις “μεγάλες, συστημικές” τράπεζες (Εθνική, την Alpha, την Eurobank και την Πειραιώς). Το πως θα γίνει αυτή η διαβόητη ανακεφαλαιοποίηση, αυτό δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμα. Παρόλα αυτά οι τέσσερις τραπεζίτες εισέπραξαν τον περασμένο Μάη ήδη την πρώτη δόση, συνολικού ύψους 18 δισεκατομμυρίων.¹ Και θα τσεπώσουν τον Οκτώβρη – αν αποδεχτεί, τελικά, το πακέτο περιορισμών

Ο Σωτήρης Κοντογιάννης περιγράφει τα προκλητικά παιχνίδια που παίζονται όσο το τραπεζικό σύστημα μένει στα ίδια βρώμικα χέρια.

Στουρνάρας - Προβόπουλος στη Βουλή για το ξεπούλημα της ΑΤΕ.

του Σαμαρά η Τρόικα και εκταμειωθεί η επόμενη δόση – τα 25 από τα 31.5 δις που περιμένει η κυβέρνηση. Από τα 130 δις του δεύτερου μνημονίου τα 50 θα καταλήξουν τελικά κατευθειάν στις τσέπες των τραπεζιτών για την ανακεφαλαιοποίηση.

Η Αγροτική και το Ταμιευτήριο δεν πήραν ούτε ένα Ευρώ από τα 18 δις του Μάη. Εξαιρέθηκαν από τα χρήματα της ανακεφαλαιοποίησης όχι γιατί ήταν οι λιγότερο βιώσιμες ή οι πιο προβληματικές, όπως υπονοεί με τις δηλώσεις του ο Στουρνάρας, αλλά γιατί ήταν δημοσίες.

Προικοθήρες

Μιλώντας στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής για την ιδιωτικοποίηση της Αγροτικής ο Προβόπουλος, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας, ισχυρίστηκε ότι η ΑΤΕ ήταν μη βιώσιμη γιατί ήταν “σημαντικά

υποκεφαλαιοποιημένη” και ο βασικός μέτοχος, το δημόσιο δηλαδή, “δεν υπήρχε προοπτική να την ανακεφαλαιοποιηθεί”. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, είπε, είχε αποφασίσει να διακόψει την παροχή ρευστότητας προς την Αγροτική μετά το τέλος του Ιουλίου. «Εάν δεν είχε αποφασισθεί η μεταβίβασή της στην Τράπεζα Πειραιώς, η Αγροτική Τράπεζα θα είχε οδηγηθεί σε κλείσιμο και εκκαθάριση», είπε.

Τα χρήματα του ΕΤΧΣ υποτίθεται ότι θα στηρίζαν, συμπληρωματικά, μόνο την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Οι διοικήσεις των τραπεζών θα έπρεπε να αναζητήσουν πρώτα πρόσθετα κεφάλαια από τις αγορές – και πρώτα και κύρια από τους βασικούς τους μετόχους – και μόνο αν δεν καταφέρουν τελικά να καλύψουν τις απαιτήσεις σε ίδια κεφάλαια που θέτουν οι Ευρωπαϊκοί και οι διεθνείς κανονισμοί, τότε θα μπορούσε

Οι εργαζόμενοι του ΤΤ διαδηλώνουν στις 2 Αυγούστου 2012 στην Αθήνα.

το ταμείο να τις βοηθήσει.

Οι τράπεζες προσπάθησαν, πραγματικά, να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους τους προηγούμενους μήνες. Αλλά τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά. Οι επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των ιδίων των βασικών μετόχων δεν είχαν καμιά απολύτως διάθεση να βάλουν το χέρι στην τσέπη για να στηρίξουν τις τράπεζες. Στην καλύτερη περίπτωση η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου καλύφθηκε εικονικά. Στην χειρότερη καλύφθηκε με κομπίνες και ανοιχτές απάτες.

Η Εθνική Τράπεζα ανακοίνωσε στα τέλη της περασμένη χρονιάς ότι αύξησε επιτυχώς το μετοχικό της κεφάλαιο κατά 1 δις Ευρώ με την έκδοση 200.000.000 νέων μετοχών, ονομαστικής αξίας 5 Ευρώ. “Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της”, έγραφε η πανηγυρική ανακοίνωση της διοίκησης της ΕΤΕ, “ενισχύει τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας κατά 1,5%, με αποτέλεσμα ο δείκτης των κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1) να υπερβαίνει το 11%...”. Από που προήλθαν τα χρήματα της ανακεφαλαιοποίησης αυτής; “Η αύξηση κεφαλαίου”, έγραφε στις αρχές του Γενάρη η ιστοσελίδα Κέρδος, “καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3723/2008...”²

Η Πειραιώς αποφάσισε τον Γενάρη του 2011 να αυξήσει το μετοχικό της κεφάλαιο διαθέτοντας νέες μετοχές στο χρηματιστήριο – και για να πείσει το “επενδυτικό κοινό” να τις αγοράσει τις προσέφερε σε τιμή ευκαιρίας: 1 Ευρώ ανά μετοχή, 43% φτηνότερα από την τιμή της εκείνη την περίοδο στο ΧΑΑ (Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών). Σήμε-

ρα η μετοχή της Πειραιώς πουλιέται 25 λεπτά στο Χρηματιστήριο – και αυτό αν βρεθεί, φυσικά, αγοραστής... Ακόμα χειρότερα, όπως αποκάλυψε τον Ιούλη το πρακτορείο Ρόιτερς, ένα μεγάλο κομμάτι από τις νέες μετοχές αγοράστηκε από τον ίδιο τον Σάλλα, μέσω τριών Offshore εταιρειών που είχε στήσει και με λεφτά που δανείστηκε από την Marfin. Ο Σάλλας, σύμφωνα με το δημοσίευμα του Ρόιτερς, είχε ξανακάνει παλαιότερα το ίδιο κόλπο, αυτή τη φορά όχι με την Marfin του Βγενόπουλου αλλά την – κακόφημη – Proton Bank του Λαυρεντιάδη.³ Συναλλαγές αυτού του είδους είναι ανιστηρά απαγορευμένες. Καί ύποπτες. Όπως γράφει ο Γιάννης Βαρουφάκης, “Η Marfin Egnatia Bank από την οποία δανείστηκαν οι off shore του κ. Σάλλα έπασχε η ίδια από τεράστια έλλειψη τόσο ρευστότητας όσο και κεφαλαίων. Το ότι δάνεισε ένα τέτοιο τεράστιο ποσό σε έναν άλλον «ζορισμένο» τραπεζίτη με στόχο την αγορά μετοχών των οποίων η αξία βρισκόταν σε πορεία ραγδαίας απαξίωσης (και χωρίς κανένα εγγύριο πέραν των ιδίων των μετοχών) ελέγχεται ως είτε επιχειρηματικά ανόητη κίνηση είτε ως ‘περίεργη’ κίνηση”.⁴ Τι σημαίνει αυτό; Το πιο πιθανό είναι ότι θα ακολουθούσε, λίγο αργότερα, κάποιο αντίστροφο δάνειο, από την Πειραιώς στον Βγενόπουλο, για να στηρίξει την δική του αύξηση κεφαλαίου. Με απλά λόγια, Σάλλας και Βγενόπουλος χρησιμοποιούν τα λεφτά των καταθετών για να δίνουν στους εαυτούς τους χοντρά και εύκολα δάνεια – χωρίς δεσμεύσεις, χωρίς εγγυήσεις, χωρίς τίποτα. Από όσο ξέρουμε, κανένας ανακριτής και κανένας εισαγγελέας δεν έχει ασχοληθεί μέχρι

τόρα με τις καταγγελίες του Ρόιτερς. Ο Σάλλας, φυσικά, το μήνυσε, για συκοφαντική δυσφήμιση.

Στην πραγματικότητα, ο Σάλλας δεν “αγάπησε” ποτέ την Αγροτική. Ο γάμος είχε ένα και μοναδικό κίνητρο – όπως έχουν όλοι οι γάμοι με απατεώνες: την “προίκα”. Η Τρόικα, που αρνήθηκε να στηρίξει την Αγροτική όσο βρισκόταν στα χέρια του δημοσίου, ετοιμάζεται να δώσει τώρα, μετά την συγχώνευσή της με την Πειραιώς άλλα 7.2 δις στον Σάλλα για να την ανακεφαλαιοποιήσει! Ο Σάλλας έχει πάρει ήδη 4.2 δις από τα 18 δις του ΕΤΧΣ. Πόσα πλήρωσε για την εξαγορά της Αγροτικής; 95 εκατομμύρια...

Για την “προίκα” ακονίζουν τώρα τα μαχαίρια τους Εθνική και Eurobank για το ΤΤ. Και το πανηγύρι θα συνεχιστεί, κατά πάσα πιθανότητα, με την Εμπορική και την Γενική, με δυο παλιές δημόσιες τράπεζες που ανήκουν σήμερα, μετά το ξεπούλημά τους τα προηγούμενα χρόνια στις γαλλικές Credit Agricole και Societe General. Και οι δυο έχουν αποφασίσει να ξεφορτωθούν τις “επενδύσεις” τους στην Ελλάδα και για να βρουν “γαμπρό” πιέζουν την Τρόικα να προικίσει και τις δικές τους θυγατρικές με χρήματα για “ανακεφαλαιοποίηση”. Περιττό να το πει κανείς, όλες αυτές οι επιδοτήσεις διογκώνουν άμεσα το δημόσιο χρέος και κάνουν τις πιέσεις για περικοπές ολοένα και μεγαλύτερες.

Κούρεμα και κερδοσκοπία

Η ανάγκη για την κεφαλαιακή ενίσχυση των ελληνικών τραπεζών υποτίθεται ότι προκλήθηκε από το PSI, από το διάβητο κούρεμα των ελληνικών ομολό-

γον. Πρόκειται για ψέμα. Κατ' αρχήν ο πραγματικός στόχος του PSI δεν ήταν να μειώσει το δημόσιο χρέος: τις τράπεζες ήθελε να σώσει – φορτώνοντας τον λογαριασμό της διάσωσης αυτής στους εργαζάτες και τους φτωχούς.

Το ελληνικό δημόσιο διέγραψε, τυπικά, περίπου 105 δισεκατομμύρια χρέους. Οι ιδιώτες πιστωτές του ελληνικού δημοσίου αντάλλαξαν τα παλιά τους ομόλογα με νέα, συνολικής αξίας 46.5% της αρχικής⁵ και με λήξεις από 10 ως 30 χρόνια. Το PSI, όμως, συνόδεψε το Μνημόνιο II με το οποίο η Ελλάδα συμφώνησε να δανειστεί από την Τρόικα τα 130 δις. Το δημόσιο χρέος θα είναι μετά το PSI και τα νέα δάνεια της Τρόικας μεγαλύτερο από ό,τι ήταν πριν.

Οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες είχαν στα χέρια τους τον περασμένο Νοέμβρη⁶ ομόλογα του ελληνικού δημοσίου συνολικής αξίας 44 δισεκατομμυρίων Ευρώ. Με το κούρεμα το χρέος αυτό μειώθηκε στα 21 περίπου δισεκατομμύρια. Τα 50 δις του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι τουλάχιστον δυο φορές περισσότερα από αυτά που “κούρεψε” το PSI.

Διόλου παράξενο, με το δημόσιο χρέος να αυξάνει αντί να μειώνεται από το “κούρεμα”, και το PSI ήταν καταδικασμένο να αποτύχει. Και απέτυχε. Οι αγορές υποδέχτηκαν τα νέα ομόλογα όπως και τα παλιά: σαν σκουπίδια. Όπως έγραφε η Καθημερινή,⁷ “με το PSI οι τράπεζες δεν έχασαν το 53.5% των κεφαλαίων που είχαν επενδύσει σε

ομόλογα του ελληνικού δημοσίου, αλλά πολύ περισσότερο, καθώς οι τιμές των νέων ομολόγων που έλαβαν από την ανταλλαγή κατέρρευσαν. Οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να αποτιμούν τα ομόλογα στην τρέχουσα αξία (δηλαδή στην αξία που έχουν στην δευτερογενή αγορά), με αποτέλεσμα η τελική επίπτωση να αγγίζει το 80%”. Χωρίς το PSI, φυσικά, οι απώλειες των τραπεζών θα πλησίαζαν το 100% (αυτό δεν το γράφει η Καθημερινή).

Ακόμα και έτσι, όμως, οι ζημιές που κατέγραψαν οι τράπεζες από το PSI δεν είναι παρά ένα μικρό κομμάτι των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ελληνικές τράπεζες.

Σπάταλο δημόσιο;

Αυτός που φταίει για την κακή κατάσταση των τραπεζών δεν είναι το “σπάταλο δημόσιο”. Το αντίστροφο ακριβώς ισχύει: η ασοδοσία των τραπεζών είναι ο μεγαλύτερος υπεύθυνος για την κακή κατάσταση των δημόσιων ταμείων. Οι τραπεζίτες απομυζούν, χρόνια τώρα, συστηματικά τον κρατικό προϋπολογισμό – και η τοκογλυφία συνεχίζεται ακόμα και σήμερα, που η χώρα βρίσκεται στην “αγκαλιά” της Τρόικας: οι τράπεζες απαιτούν επιτόκια της τάξης του 4.35% για τα τρέχονα γραμμάτια του δημοσίου – ενώ δανείζονται τα χρήματα αυτά από την ΕΚΤ και την Τράπεζα της Ελλάδας με επιτόκια από 0.75 ως 2.5%. Και ταυτόχρονα “ποντάρουν” στις πιο επικίνδυνες αγορές, κυνηγώντας υψηλές αποδόσεις, με την βεβαιότητα ότι, αν τα πράγματα πάνε άσχημα, το ελληνικό δημόσιο θα τις “ξελασπώσει” – όπως έκανε πάντα.

Οι ελληνικές τράπεζες είχαν μικρή μόνο συμμετοχή στην φούσκα των ακινήτων των ΗΠΑ που κατεδάφισε την Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008. Αλλά έπαιξαν κεντρικό ρόλο στην κερδοσκοπική όργιο της λεηλασίας

των Βαλκανίων από τις ελληνικές επενδύσεις που άνοιξε με την πτώση του Τείχους το 1989 και απογειώθηκε με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη το 2012. Την “χρυσή” εξαετία 2002-8, δισεκατομμύρια Ευρώ ήρθαν στην Ελλάδα για να “επενδυθούν” στις φούσκες της Ολυμπιάδας, των Μεγάλων Έργων, της “άλωσης” των Βαλκανίων. Οι “άμεσες επενδύσεις” μόνο (ένα νόμισμα που δεν περιλαμβάνει τα χρήματα που πάνε στο χρηματιστήριο) ξεπέρασαν τα 36 δις. Τον Απρίλιο του 2008 ο Κώστας Σαρής έγραφε χαρακτηριστικά στο τεύχος του Μαρτίου-Απριλίου του 2008 αυτού του περιοδικού:

“Για τον ελληνικό καπιταλισμό τα Βαλκάνια αποτελούν το νέο Ελντοράντο και οι τράπεζες το ιπικό που ηγείται της εξόρμησης... Το 2007 μόνο τα τέσσερα μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Εθνική, Eurobank, Alpha, Πειραιώς) έβγαλαν καθαρά κέρδη 1 δις Ευρώ και έσοδα που ξεπερνούν οριακά τα 2 δις. ευρώ από τις λεγόμενες αγορές της Νέας Ευρώπης”⁸

Όπως όλες οι φούσκες έτσι και αυτή ήταν μια εκστρατεία “υψηλού ρίσκου”. Στην επίσημη της έκθεση η Τράπεζα της Ελλάδας αναγνώριζε ότι η εξόρμηση αυτή του ελληνικού τραπεζικού κεφαλαίου ενείχε έναν “υψηλό πιστωτικό κίνδυνο”:

“Ο πιστωτικός κίνδυνος, ιδίως λόγω της επέκτασης των δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζών σε αναπτυσσόμενες αγορές του εξωτερικού (Βαλκάνια) αποτελεί τη σημαντικότερη μορφή κινδύνου για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα”⁹

Όταν έσκασε το κανόνι της Lehman Brothers, τα κεφάλαια αυτά άρχισαν να φεύγουν με την ίδια ακριβώς ταχύτητα που έρχονταν τα προηγούμενα χρόνια. Το Ολυμπιακό Στάδιο, τα Μεγάλα Έργα, τα υποκαταστήματα και οι θυγατρικές στην Τουρκία, τη Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια, όμως, έμειναν – θλιβερά κουφάρια που σαπίζουν για να θυμίζουν τα περασμένα “μεγαλεία του έθνους”. Οι τράπεζες άδειασαν, κυριολεκτικά, από λεφτά. Σήμερα οι ιδιωτικές καταθέσεις (επιχειρήσεων και νοικοκυριών) στις ελληνικές τράπεζες δεν φτάνουν ούτε τα 160 δισεκατομμύρια ενώ τα ιδιωτικά χρέη ξεπερνούν τα 234 δισεκατομμύρια, από τα οποία ένα μεγάλο κομμάτι έχει πάψει εδώ και πολύ καιρό να “εξυπηρετείται”. Αν προσθέσει κανείς και το δημόσιο χρέος που βρίσκεται

στα χέρια των ελληνικών τραπεζών (ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και άμεσα δάνεια) τότε καταλήγει σε μια πραγματικά εφιαλτική εικόνα: το τραπεζικό σύστημα είναι στην ουσία χρεοκοπημένο. Αν καταφέρνει να μένει στη ζωή, αυτό το χρωστάει μόνο χάρη στην διασωλήνωση του με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Λαμόγια

Οι σχέσεις ανάμεσα στις τράπεζες και το κράτος ήταν πάντα πολύ στενές στην Ελλάδα. Και ανάμεσα στους τραπεζίτες και την εκάστοτε εξουσία ακόμα στενότερες. Οι πρόγονοι του Γιάννη Κωστόπουλου, του σημερινού αφεντικού της Alpha Bank, εκτός από τραπεζίτες διετέλεσαν βουλευτές, υπουργοί, μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδας και διοικητές της (κρατικής τότε) Εθνικής Τράπεζας. Ο Σάλλας πριν γίνει τραπεζίτης υπήρξε οικονομικός σύμβουλος του Ανδρέα Παπανδρέου, γενικός γραμματέας του υπουργείου Εμπορίου, πρόεδρος της Σοφοκλέους και διοικητής της, κρατικής εννοείται, Εθνικής Τράπεζας Βιομηχανικών Επενδύσεων (ΕΤΒΑ). Το 2001 η Τράπεζα Πειραιώς αγόρασε την ΕΤΒΑ. Την υπόθεση χειρίστηκαν, από την πλευρά της κυβέρνησης Σημίτη, “ο υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών κ. Νίκος Χριστοδουλάκης και ο νέος υπουργός Ανάπτυξης κ. Ακης Τσοχατζόπουλος”.¹⁰

Φυσικά δεν πρόκειται για κάποια ελληνική πρωτοτυπία. Οι στενές σχέσεις ανάμεσα στις τράπεζες, τις μεγάλες επιχειρήσεις και το κράτος είναι ένα από τα βασικά γνωρίσματα του σύγχρονου καπιταλισμού. Παρά τη φιλολογία για τα golden boys, τα hedge funds και τους ασύδουτους κερδοσκοπούς η σημερινή κρίση δεν προκλήθηκε από τις τράπεζες. Η κρίση έχει πολύ πιο βαθιές ρίζες, είναι μια κρίση “συστημική”, μια κρίση του καπιταλισμού, όπως την είχε αναλύσει ο Κάρολος Μαρξ πριν από 150 χρόνια στο “Κεφάλαιο”. Αλλά οι τράπεζες και οι διασυνδέσεις τους με το κράτος έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη μορφή, την ένταση και την διάρκεια που έχει η κρίση. Αυτή η διασύνδεση, που ξεκινάει από τις αρχές του 20ού αιώνα, από την εποχή που ο Λένιν έγραφε το κλασικό του βιβλίο “Ιμπεριαλισμός, το ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού” έκανε την ύφεση του 1929 “Μεγάλη”. Αυτή η στενή σχέση απειλεί σήμερα, 70 χρόνια ξα-

νά, να βυθίσει για μια δεύτερη φορά, τον πλανήτη στα μεσάνυχτα της ιστορίας.

Η παγκόσμια οικονομία ετοιμάζεται, στο μεταξύ από ό,τι όλα δείχνουν, για μια νέα βουτιά στο κενό. Το επίκεντρο της κρίσης εξακολουθεί να είναι η Ευρωζώνη:

“Η Ευρωζώνη πλησιάζει όλο και πιο κοντά στη δεύτερη της ύφεση μέσα σε τρία χρόνια”, έγραφε στις 14 Αυγούστου η εφημερίδα Financial Times. “Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στην ζώνη του ευρώ συρρικνώθηκε κατά 0,2% στο τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, όπου δεν υπήρχε καμιά ανάπτυξη”. Η ύφεση θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη αν η γερμανική οικονομία δεν είχε κινηθεί σε “θετικό έδαφος” μέσα στο δεύτερο τρίμηνο του έτους. Τώρα, όμως, οι οικονομολόγοι προειδοποιούν ότι “η αντοχή που επέδειξαν Γερμανία και Γαλλία δεν είναι βιώσιμη. Η παραγωγή ενδέχεται να πέσει δραματικά μέσα στους επόμενους μήνες”.¹¹ “Ο δείκτης του επιχειρηματικού κλίματος του ινστιτούτου Ifo έφτασε στο χαμηλότερο του επίπεδο εδώ και δυο χρόνια, πέφτοντας ελαφρώς περισσότερο από ότι οι αναλυτές, κατά μέσο όρο, είχαν προβλέψει... Οι ίδιες οι εταιρείες εξέφρασαν έναν ακόμα μεγαλύτερο pesimismo για τις επιχειρηματικές εξελίξεις”.¹²

Η κρίση χρέους – ιδιωτικού και δημόσιου – εξακολουθεί να είναι το κεντρικό πρόβλημα της Ευρωζώνης. Στην Ισπανία, το τραπεζικό σύστημα συνεχίζει να βρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης, παρά την βοήθεια των 100 δις που εξασφάλισε η κυβέρνηση του Ραχόι από την Τρόικα. Αν οι προβλέψεις των οικονομολόγων για την επερχόμενη ύφεση επιβεβαιωθούν, η κρίση κινδυνεύει να πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Γι’ αυτό έχει ξανα-ανοίξει, με τόση ένταση, η συζήτηση για το “grecxit”, για την αποπομπή της Ελλάδας από την Ευρωζώνη. Και για αυτό έχουν φουντώσει οι καυγάδες ανάμεσα στον Μάριο Ντράγκι, τον διοικητή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και τον Γενς Βάντμαν, τον διοικητή της Bundesbank, της κεντρικής τράπεζας της Γερμανίας, γύρω από το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων υπερχρεωμένων χωρών – με την εκτύπωση χρήματος αυτή τη φορά.

Εύκολες λύσεις, όμως, δεν υπάρχουν. Ή μάλλον υπάρχουν – αλλά είναι λύσεις που οι άρχουσες τάξεις ούτε καν θέλουν

να σκεφτούν. Όπως λέει η παροιμία, “δεν μπορείς να φτιάξεις ομελέτα χωρίς να σπάσεις αυγά”. Αυτό που δεν υπάρχει είναι λύσεις που θα αφήνουν άθικτα τα συμφέροντα, τον πλούτο και τα προνόμια των “αγορών”. Κάποια στιγμή τα αυγά θα σπάσουν. Το ζήτημα είναι ποιός θα κάνει αυτό; Οι ανταγωνισμοί ανάμεσα στα κεφάλαια – όπως έγινε τη δεκαετία του 1940 – ή οι εργατικές επαναστάσεις; Από την απάντηση θα κριθεί όχι μόνο η ιστορία αλλά και το ίδιο το μέλλον της ανθρωπότητας. ■

1. Η Εθνική πήρε 7.43 δις, η Πειραιώς 4.7 δις, η Eurobank 3.97 δις και η Alpha 1.9 δις.
2. *Κέρδος On Line* 2.1.2012, <http://www.kerdos.gr/default.aspx?>
3. *Εργατική Αλληλεγγύη* 1034, 25/7/2012, “Κυβέρνηση Τοξικών Τραπεζιών”, του Κώστα Σαρρή
4. *TVXS*, Το πέλο της σιωπής, 19.7.2012, του Γιάννη Βαρουφάκη.
5. Στην πραγματικότητα πήραν το 15% σε διητη ομόλογα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) που μπορούν να πουλήσουν εύκολα και με μικρή μόνο επιβάρυνση στις δευτερογενείς αγορές και το υπόλοιπο 31.5% σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου διάρκειας από 10 έως 30 χρόνων. Την αξία των ομολόγων του EFSF (περίπου 30 δις) την δανείστηκε, ουσιαστικά, η Ελλάδα άμεσα από την Τρόικα.
6. Πηγή: έκθεση της Βρετανικής Τράπεζας Barclays, Νοέμβριος 2011. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Barclays οι ελληνικές τράπεζες είχαν στα μέσα του Νοέμβρη στα χέρια τους τα παρακάτω ομόλογα:

ETE	13.2 δις
Eurobank	9 δις
Πειραιώς	8 δις
ATE	4.6 δις
Alpha Bank	3.7 δις
ΤΤ	3.1 δις
Marfin	2.3 δις

Την ίδια εποχή το πρακτορείο Bloomberg υπολόγιζε ότι οι Ελληνικές και οι Κυπριακές τράπεζες κατείχαν ελληνικό χρέος – ομόλογα, έντοκα γραμμάτια (που δεν κορευτήκαν) και άμεσα δάνεια – αξίας 73.9 δις Ευρώ. Άλλα 26 δις ελληνικού χρέους βρίσκονταν στα χέρια μη χρηματοπιστωτικών οργανισμών (κυρίως συνταξοδοτικών ταμείων). Όπως αποκαλύφθηκε μετά το PSI τα ταμεία είχαν στα χέρια τους ομόλογα αξίας 18.7 δις, ενώ κορευτήκαν και τα κεφάλαια που διατηρούσαν τα ταμεία στο “Κοινό Κεφάλαιο” της Τράπεζας της Ελλάδας. Περιπτώ να το υπενθυμίσουμε, τα ταμεία δεν παίρνουν ούτε ένα ευρώ από το ΕΤΧΣ.
7. *Καθημερινή* 15/7/12. “Μέχρι πότε και κυρίως με ποιόν τρόπο θα γίνει η ανακεφαλαιοποίηση”, του Γιάννη Παπαδογιάννη
8. Κώστας Σαρρής, «Βαλκάνια, το Ελντοράντο των ελληνικών τραπεζών», *Σοσιαλισμός από τα Κάτω*, τεύχος 67. Το άρθρο αυτό έχει αναδημοσιευθεί στο βιβλίο *Ο Ελληνικός Καπιταλισμός και η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση*, Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο.
9. στο ίδιο
10. *Καθημερινή*, 2/9/2002, “Ενιαία γραμμή ιδιωτικοποίησης της ΕΤΒΑ”, της Κλεοπάτρας Κοντονίκα
11. Eurozone edges back towards recession, *Financial Times*, August 14, 2012
12. German business sentiment slides further, *Financial Times*, August 27, 2012

Η Αριστερά και τα «δίκτυα αλληλεγγύης»

Οι αναφορές στα «δίκτυα αλληλεγγύης» πυκνώνουν το τελευταίο διάστημα. Ακούγεται όλο και πιο συχνά η άποψη ότι εκεί πρέπει να ριζει το βάρος της η Αριστερά, αν θέλει να διατηρήσει και να επεκτείνει τους δεσμούς της με τους εργαζόμενους και τη νεολαία που υποφέρουν.

Κάτω από τις λέξεις «δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης» συμπεριλαμβάνονται πρωτοβουλίες από ομάδες, από φορείς, ακόμα και δήμους. «Κοινωνικά» παντοπωλεία, συσσίτια, ιατρεία, φαρμακεία, ανταλλακτικά παζάρια, στέκια που διοργανώνονται εκδηλώσεις, δίνονται δωρεάν μαθήματα κλπ. Υποτίθεται ότι αυτές οι πρωτοβουλίες απλώνουν ένα εναλλακτικό δίκτυο προστασίας εκεί που οι πολιτικές του μνημονίου διαλύουν τις κοινωνικές υπηρεσίες και γεννάνε τη φτώχεια και την απελπισία.

Όπως γράφει ο Π. Χριστοδούλου από το «Κοινωνικό Ιατρείο Αλληλεγγύης Πάτρας»:

«Μετά από 8 μήνες, διαπιστώνουμε ότι το να λειτουργεί μια δομή κοινωνικής αλληλεγγύης είναι πολύ πιο δύσκολο απ' ό,τι φαίνεται. Ίσως είναι η πιο επίπονη κινηματική διαδικασία, καθώς χρειάζεται προσωπική αφιέρωση, συνέ-

Ένα βήμα μπρος ή δυο βήματα πίσω;

Ο Λέανδρος Μπόλαρης, με αφορμή τη συζήτηση για τα «δίκτυα αλληλεγγύης», επιχειρηματολογεί για το ποιά πρέπει να είναι η κλιμάκωση του κινήματος.

πεια, οργανωτικότητα και την ισότιμη συμμετοχή όλων. Πρόκειται, ωστόσο, για μια διαδικασία που προσφέρει ένα διαφορετικό παράδειγμα κοινωνικών και ανθρώπινων σχέσεων, οι οποίες δεν υπακούουν στην λογική της αγοράς και του κέρδους. Αλλά και για μια διαδικασία αποτελεσματική ως εμπόδιο στον ερχομό μιας κοινωνίας της ζούγκλας»¹

Προπαγάνδα και πραγματικότητα

Υπάρχουν οργανώσεις και θεσμοί της άρχουσας τάξης με πολύ μεγαλύτερη εμπειρία και υλικά μέσα στην οργάνωση

«δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης», στο παιχνίδι της «κοινωνικής ευαισθησίας», όπως η Εκκλησία, τα ΜΜΕ, οι σύνδεσμοι επιχειρηματιών. Συνοδεύουν τη δραστηριότητά τους όχι μόνο με διαφήμιση για τους ίδιους, αλλά και με μια ολόκληρη ιδεολογική εκστρατεία γύρω από το πόσο τέτοιες πρωτοβουλίες δίνουν τη δυνατότητα στη «κοινωνία των πολιτών» να οργανωθεί, να δώσει άμεσες λύσεις σε κατὰ προβλήματα.

Μέσα στον Ιούλη για παράδειγμα ο Ιερώνυμος εγκαινίασε το 3ο κοινωνικό παντοπωλείο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών στη Δάφνη απ' όπου θα εφοδιάζο-

Πρωτομαγιά 2012, στην Αθήνα

νται «κάθε βδομάδα 200 οικογένειες με τα απαραίτητα».² Όλους τους προηγούμενους μήνες το ΣΚΑΙ μας βομβάρδιζε με ρεπορτάζ για την πρωτοβουλία που πήρε μαζί με την Εκκλησία και τις αλυσιδές μεγάλων σούπερ-μάρκετ με τίτλο «Όλοι μαζί μπορούμε». Προφανώς, η φτώχεια δεν μειώθηκε ούτε εκατοστό με τέτοιες φιλανθρωπίες για το θεαθήναι. Αλλά και, το σημαντικότερο, ούτε η επιρροή της Εκκλησίας – για να μην πούμε του ΣΚΑΙ – πήρε τα πάνω της. Η ιδεολογία της άρχουσας τάξης βρίσκεται σε κρίση και αυτό συμπεριλαμβάνει και τους συγκεκριμένους μηχανισμούς.

Υπάρχει ένα ιστορικό προηγούμενο. Τα «δίκτυα» της Εκκλησίας και γενικότερα της άρχουσας τάξης και μιας σειράς επίσημων και «απερίσημων» θεσμών της απέτυχαν αναγνώδως στη μεγάλη δοκιμασία του χειμώνα της πείνας και του θανάτου το 1941-42. Τότε η πείνα είχε πάρει εφιαλτικές διαστάσεις στις εργατογειτονιές της Αθήνας και του Πειραιά ιδιαίτερα, αλλά και άλλων πόλεων. Σε δεκάδες χιλιάδες μετριούνται οι νεκροί. Οι αιτίες της συμφοράς ήταν πολλές, αλλά αυτό που μας ενδιαφέρει είναι πώς αντιμετωπίστηκε. Ο ιστορικός Μαρκ Μαζζάουερ γράφει στο βιβλίο «Στην Ελλάδα του Χίτλερ»:

«Στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις, φιλανθρωπικές και θρησκευτικές οργανώσεις παράσταν τους πρόσφυγες, τους άστεγους κληροτούς και τους ανέργους. Εύπορες νοικοκυ-

ρές στο λιμάνι του Βόλου προπαγάνδιζαν λίστες συμμετεχόντων σ' ένα σχέδιο «υιοθεσίας» και διατροφής παιδιών από τις φτωχογειτονιές... Σε αντίθεση με την κυβέρνηση, δεν είχαν φορολογικές ούτε κατασταλτικές εξουσίες και δεν διέθεταν τα μέσα για να αγοράσουν τρόφιμα σε ευρεία κλίμακα. «Καμία οργάνωση δημόσιας αρωγής ή κοινωνικής πρόνοιας», έλεγε μια έκθεση του Ερυθρού Σταυρού, «δεν θα μπορούσε να σώσει όλους όσοι υπέφεραν από το λιμό». Στα συσσίτια απόρων της πρωτεύουσας λιγότερο από το ένα τέταρτο του πληθυσμού που είχαν ανάγκη από τέτοια αρωγή έβρισκαν τροφή. Οι μερίδες τους είχαν ελάχιστη θρεπτική αξία ή λίγη».³

Εργατικοί αγώνες στην Κατοχή

Το Εργατικό ΕΑΜ ήταν αυτό που πράγματι οργάνωσε τη μάχη για να μην υπάρξει ξανά χειμώνας όπως του 1941-42. Με τον εφοδιασμό σε τρόφιμα να βελτιώνεται, το Εργατικό ΕΑΜ οργάνωσε τους συλλογικούς αγώνες των εργατών ώστε αυτά να καταλήγουν σε εκείνους που τα είχαν πράγματι ανάγκη και να μην γίνουν όπλα στα χέρια των αρχών κατοχής και της μεγάλης μαύρης αγοράς. Το μέσο ήταν πολλές φορές οι απεργίες.

«Στις 14 Απριλίου 1942 ένας ταχυδρομικός λιποθυμεί από την πείνα στο Κεντρικό Ταχυδρομείο στην Αθήνα. Και όπως περιγράφει το σχετικό χρονικό, το απόγευμα, όταν το νέο έκανε το γύρο όλων των βαρδιών: “Κάποιος φωνάζει στο προαύλιο: ‘Τι καθόμαστε παιδιά! Θα πεθάνουμε στα πόδια μας!’. Και μια δεύτερη φωνή απαντάει: ‘Απεργία!’, ‘Ζήτω η Απεργία!’ ξεσπάει το συγκεντρωμένο στο προαύλιο πλήθος και μ' ενθουσιασμό πλημμυρίζει τους δρόμους αφημώντας τους κινδύνους”.

Απεργία, λοιπόν, σε ένα νευραλγικό τομέα σε καιρό πολέμου, όπως ήταν τα ΤΤΤ, Ταχυδρομεία-Τηλέγραφια-Τηλέφωνα. Η απεργία απλώθηκε σε όλους τους δημόσιους υπάλληλους. Οι απεργοί συγκρότησαν μια Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή και παρά τις πιέσεις και τους κινδύνους κράτησαν

για μέρες. Στο τέλος νίκησαν.

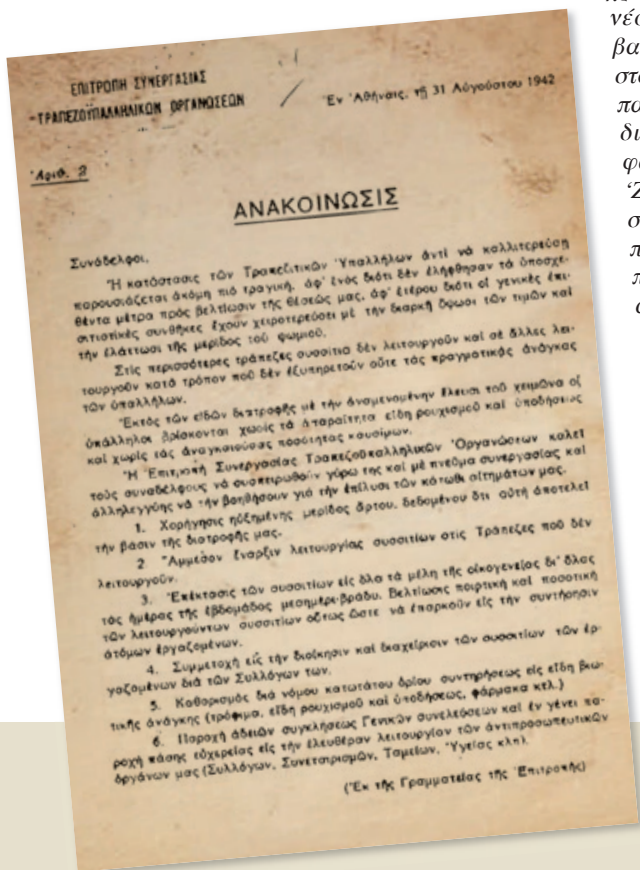
Τον Σεπτέμβριο του 1942 το Εργατικό ΕΑΜ οργάνωσε ένα ακόμα κύμα απεργιών που απλώθηκε σε πολλούς κλάδους. Συμμετείχαν οι “τριατατικοί”, οι τραπεζικοί, οι εργάτες της Ούλεν (ύδρευση), του Ηλεκτρικού Εργοστάσιου, του ΦΙΣ, τα Λιπάσματα στην Δραπετσώνα, οι λιγνιτωρύχοι της Καλογρέζας, πολλοί υφαντουργοί, λιμενεργάτες και σιδηροδρομικοί. Το σύνθημα: “Οχι άλλος χειμώνας σαν τον 1941-42”.

Τα αιτήματα αυτών και άλλων απεργιών ή κινητοποιήσεων που θα ακολουθούσαν, ήταν αυξήσεις στους μισθούς και επειδή το χρήμα δεν είχε αξία, συσσίτια και εφοδιασμός με είδη πρώτης ανάγκης. Η οργάνωση που εξασφάλιζε ότι αυτά τα αγαθά θα πήγαιναν πράγματι στους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους ήταν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί.⁴

Οι συνεταιρισμοί δεν ήταν «δίκτυα αλληλεγγύης», ήταν ουσιαστικά η νόμιμη κάλυψη του παράνομου συνδικαλιστικού κινήματος (τα συνδικάτα βρισκόταν στα χέρια των διορισμένων εργατοπατέρων της δικτατορίας του Μεταξά που συνεργάζονταν με τις κυβερνήσεις των δωσιλόγων). Το χρήμα γινόταν κυρτό ελόχαρτο από τον υπερπληθωρισμό που προκαλούσε η ληηλασία της φασιστικής κατοχής και η κερδοσκοπία των καπιταλιστών. Γι' αυτό οι εργατικές κινητοποιήσεις έβαζαν στόχους, μαζί με αυξήσεις στους μισθούς και συγκεκριμένα πράγματα σε είδη πρώτης ανάγκης, τρόφιμα, ρουχισμό.

Η εικόνα ενός ΕΑΜ οργανωτή συσσιτίων είναι απλουστευτική. Στην πραγματικότητα, οι οργανωτές του Εργατικού ΕΑΜ οργάνωσαν τη διεκδίκηση από την εργοδοσία και το κράτος. Τον Αύγουστο του 1942 η Επιτροπή Συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων σε ανακοίνωσή της αφού κατάγγελλε ότι «οι επισιτιστικές συνθήκες έχουν χειροτερεύσει με τη διαρκή ύψωση των τιμών και την ελάττωση της μερίδος του ψωμιού» και ότι, επίσης, «στις περισσότερες τράπεζες συσσίτια δεν λειτουργούν και σε άλλες λειτουργούν κατά τρόπον που δεν εξυπηρετούν ούτε τα πραγματικάς ανάγκες των υπαλλήλων», διατύπωνε μια σειρά αιτήματα για την στήριξη και επέκτασή τους. Τα τρία τελευταία αιτήματα (από τα έξι) ήταν τα εξής:

«4. Συμμετοχή εις την διοίκησην και διαχείρισην των συσσιτίων των εργαζομένων διά των Συλλόγων τους. 5. Καθορισμός διά νόμου κατωτάτου ορίου συντη-

Ανακοίνωσή της Επιτροπής Συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων, Αυγουστος 1942.

ρήσεως εις είδη βιοτικής ανάγκης (τρόφιμα, είδη ρουχισμού και υποδήσεως, φάρμακα κτλ) 6. Παροχή αδειών συγλήψεως Γενικών Συνελεύσεων και εν γένει παροχή πάσης ευχερείας εις την ελευθέραν λειτουργίαν των αντιπροσωπευτικών οργάνων μας (Συλλόγων, Συνεταιρισμών, Ταμείων Υγείας κτλ)».⁵

Ταυτόχρονα κεντρικό σημείο της πάλης ήταν ενάντια στην ανεργία: η κυβέρνηση Ράλλη προσπάθησε να καταργήσει το διάταγμα της πρώτης κυβέρνησης των δωσιλόγων σύμφωνα με το οποίο οι εργοδότες ήταν υποχρεωμένοι να κρατάνε το «πλεονάζον» προσωπικό. Αν απολύσουν, έχανε τις δυνατότητες που έδιναν οι συνεταιρισμοί και έμενες με τα ψίχουλα του «δελτίου» της πείνας. Δηλαδή, η κυβέρνηση του Ράλλη προσπαθούσε να χρησιμοποιήσει το όπλο της πείνας ενάντια στην Αντίσταση και το εργατικό κίνημα. Αυτή η σύγκρουση κορυφώθηκε το 1944.

Αν κάτι δείχνει η εμπειρία του ΕΑΜ – στο συγκεκριμένο θέμα – είναι πόσο αποφασιστικό ρόλο παίζει η παρέμβαση της οργανωμένης εργατικής τάξης σε στιγμές βαθιάς κοινωνικής κρίσης. Η συλλογική δράση των εργατών είναι η δύναμη που μπορεί και τα άμεσα συμφέροντά τους να προστατέψει και να κερδίσει τις μάχες για τις πιο πιεστικές τους ανάγκες αλλά και να ανοίξει το δρόμο για μια άλλη κοινωνία.

Η εμπειρία της Αργεντινής

Η Αργεντινή της εξέγερσης του 2001-2 είναι συχνή αναφορά σήμερα: οι λαϊκές συνελεύσεις, τα δίκτυα ανταλλαγής προϊόντων, τα αυτοδιαχειριζόμενα εργοστάσια. Επρόκειτο για μορφές οργάνωσης που ξεπήδησαν από τη μαζική πρωτοβουλία και απέδειξαν ότι οι «ανώνυμοι» άνθρωποι μπορούν να παίρνουν τη ζωή στα χέρια τους. Όμως, δέκα χρόνια μετά, οι περισσότερες από αυτές τις συλλογικότητες είτε έχουν εξαφανιστεί είτε φυτοζωούν.

Όπως έχει εξηγήσει ο Αργεντινός μαρξιστής Κλαούντιο Κατζ:

«Πολλές εκδοχές οικονομικής οργάνωσης που πρότεινε η αυτονομία άνθισαν στη διάρκεια της εξέγερσης. Από αυτές, τα δίκτυα ανταλλαγής προϊόντων ήταν η πλέον βραχύβια, γιατί γύριζε το εμπόριο πίσω σε πρωτόγονες μορφές. Η ανταλλαγή διήρκεσε μόνο όσο οι συγκεκριμένες συνθήκες που δημιούργησε η υποτίμηση του πέσο και η έκδοση δια-

φορετικών νομισμάτων στις επαρχίες. Όταν αποκαταστάθηκε η κυκλοφορία των αγαθών και η χρηματική οικονομία τα δίκτυα ανταλλαγής εξαφανίστηκαν.

Πολλά αρωποϊά, συσσίτια, και 'λαϊκοί κήποι' [στις πόλεις για καλλιέργεια τροφίμων] συνεχίζουν να υπάρχουν επειδή ήταν δημιουργήματα του μαζικού αγώνα. Αναπτύχθηκαν χωρίς κυβερνητική βοήθεια, μόνο με την υποστήριξη της κοινότητας. Τώρα είναι τμήμα μιας παράδοσης αντίστασης... Όμως, δεν έχουν δημιουργήσει μεγάλης κλίμακας απασχόληση ούτε δίνουν εισόδημα στη πλειοψηφία του πληθυσμού».⁶

Έτσι κι αλλιώς, οι αναφορές στις λατινοαμερικάνικες εμπειρίες «δικτύων αλληλεγγύης» ή στα – ακόμα σημαντικότερα – μορφώματα «κοινωνικής οργάνωσης» σε παραγκυπόλεις, λαϊκά προάστια κλπ, όταν αποκόβονται από τις συνθήκες που τα γέννησαν, χάνουν τη σοβαρότητά τους. Στην Αργεντινή τα γέννησε μια εξέγερση, εδώ τα προτείνει ως προτεραιότητα ο ΣΥΡΙΖΑ, ένα κόμμα που διακηρύσσει ότι θα «τους ταράξουμε στην νομιμότητα».

Ο ρεαλισμός της αντίστασης

Τα «δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης» ακόμα και αν περάσουν από τη φάση της φιλολογίας και των συμβολικών κινήσεων στη φάση της πραγμάτωσης δεν έχουν τη δύναμη να αντιμετωπίσουν ούτε τα πιεστικά προβλήματα που γεννά η «καθημερινότητα» της κρίσης ούτε να λειτουργήσουν ως διαφορετικό παράδειγμα ανθρώπινων και κοινωνικών σχέσεων.

Η δωρεάν δημόσια εκπαίδευση, ιδιαίτερα η τριτοβάθμια, το ΕΣΥ, το δίκτυο των παιδικών σταθμών, η κοινωνική ασφάλιση, όλα αυτά τα στοιχεία του λεγόμενου «κοινωνικού κράτους», είναι αποτέλεσμα των αγώνων που έχει δώσει η εργατική τάξη και η νεολαία από τη

“Κασερολάτσο”, Αργεντινή 2001.

δεκαετία του '60 και ιδιαίτερα από τη μεταπολίτευση και μετά. Είναι υλικά αποτυπώματα των ταξικών συσχετισμών στην κοινωνία.

Για περισσότερα από είκοσι χρόνια, στην Ελλάδα, η άρχουσα τάξη προσπαθεί να πάρει πίσω τις κατακτήσεις της προηγούμενης περιόδου. Οι ιδιωτικοποιήσεις, οι περικοπές, η επιβολή «κριτηρίων της αγοράς» σε μια σειρά οργανισμούς κοινής ωφελείας ή πρόνοιας, είναι πλευρές της προσπάθειας που κάνει το αστικό κράτος για λογαριασμό της κυρίαρχης τάξης να μειώσει τον «κοινωνικό μισθό», να βάλει τους εργάτες να πληρώνουν γι' αυτές τις υπηρεσίες αυξάνοντας έτσι έμμεσα το βαθμό εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης. Η διάσπαση των επιθέσεων δείχνει, όμως ότι δεν είναι εύκολο ακόμα και για την πιο «ακραία» νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση να ξεθεμελιώσει αυτές τις κατακτήσεις. Οι λόγοι είναι πολλοί, αλλά ο πιο σημαντικός είναι η πεισματική, σκληρή αντίσταση των εργατών σε αυτές τις επιθέσεις.

Τα «δίκτυα αλληλεγγύης» δεν μπορούν καν να συγκριθούν σε μέγεθος και αποτελεσματικότητα με όλα όσα είχε κερδίσει η εργατική τάξη. Ακόμα χειρότερα, γίνονται η κερκόπορτα μέσω της οποίας η Αριστερά καλείται να εγκαταλείψει κάθε πραγματική μάχη στο κίνη-

μα ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, στις περικοπές και σε όλες τις επιθέσεις των καπιταλιστών.

Όταν εκατοντάδες χιλιάδες συνταξιούχοι εξευτελιζονται στις «τηλεφωνικές γραμμές» του ΕΟΠΠΥ για να γράψουν κάποια στοιχειώδη φάρμακα ή μια εξίσου στοιχειώδη εξέταση, κανένα κοινωνικό ιατρείο ή δίκτυό τους δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Όταν το υπουργείο Υγείας βάζει μπρος να πετσοκόψει μονάδες εντατικής θεραπείας, κλίνες, νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό καταδικάζοντας χιλιάδες φτωχούς, το «παράδειγμα» δεν λέει και πολλά.

Η συλλογική, απεργιακή δράση της εργατικής τάξης έχει πολύ μεγαλύτερη δύναμη από κάθε συμβολικό «παράδειγμα» γιατί μπορεί να μπλοκάρει τη συγκεντρωμένη δύναμη του κράτους και των καπιταλιστών. Οι αγώνες των νοσηλευτών και των γιατρών του ΕΣΥ έχουν σώσει το σύστημα από τη πλήρη διάλυση των «συγχωνεύσεων» και περικοπών. Αν ο φτωχός κόσμος στα Πατήσια και

τις γύρω περιοχές, από τις πιο υποβαθμισμένες του κέντρου της Αθήνας, έχει ακόμα κάποιο νοσοκομείο να πάει, το οφείλει στους εργαζόμενους του νοσοκομείου στα Πατήσια, τις απεργίες, τις διαδηλώσεις, τον αγωνιστικό συντονισμό τους με άλλα νοσοκομεία και με σωματεία και φορείς της γειτονιάς.

Κάθε απεργία ενάντια στις απολύσεις, την εκ περιτροπής εργασία, τις περικοπές, τις ιδιωτικοποιήσεις, δεν είναι μόνο ασπίδα προστασίας για τις κατακτήσεις των εργαζόμενων του κάθε συγκεκριμένου χώρου αλλά και για όλη την τάξη, για όλους εκείνους που υφίστανται τη βαρβαρότητα των μνημονίων.

Εργατικός Έλεγχος

Οι «διαφορετικές κοινωνικές και ανθρώπινες σχέσεις» δεν γεννιούνται στον εργαστηριακό σωλήνα κάποιων εναλλακτικών νησίδων κοινωνικής οργάνωσης. Ο δρόμος για να ανθίσουν νέες κοινωνικές σχέσεις, απαλλαγμένες από τα στίγματα της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, είναι η συνειδητή, συλλογική πάλη της εργατικής τάξης για την ανατροπή του καπιταλισμού. Δηλαδή, για την κατάργηση των παραγωγικών σχέσεων του καπιταλισμού και το άνοιγμα της δυνατότητας να μπουν οι τεράστιες παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας στην υπηρεσία της.

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς ήδη στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο ασκούσαν ανελέητη κριτική στους «συντηρητικούς σοσιαλιστές». Ήταν «οικονομολόγοι, φιλάν-

θρωποι, ανθρωπιστές, άνθρωποι που ασχολούνται με τη βελτίωση της κατάστασης των εργαζόμενων τάξεων, οργανωτές αγαθοεργιών, προστάτες των ζώων, ιδρυτές συλλόγων υπέρ της μετριότητας, οι πιο παρδαλοί ψευτομεταρρυθμιστές». Επεσήμαναν, επίσης, ότι: «Μια δεύτερη, λιγότερο συστηματική, αλλά πιο πρακτική μορφή αυτού του σοσιαλισμού, δοκίμασε να αποτρέψει την εργατική τάξη από κάθε επαναστατικό κίνημα, αποδείχνοντας ότι δεν μπορεί να την ωφελήσει αυτή ή εκείνη η πολιτική αλλαγή, αλλά μονάχα μια αλλαγή των υλικών συνθηκών ζωής, των οικονομικών σχέσεων. Όμως, ο σοσιαλισμός αυτός, με την αλλαγή των υλικών συνθηκών ζωής δεν εννοεί καθόλου την κατάργηση των αστικών σχέσεων παραγωγής, που μπορεί να γίνει μονάχα με επαναστατικό τρόπο, αλλά διοικητικές βελτιώσεις που πραγματοποιούνται πάνω στο έδαφος αυτών των σχέσεων παραγωγής και επομένως δεν θα αλλάξει τίποτα στη σχέση του κεφαλαίου και της μισθωτής εργασίας, αλλά στην καλύτερη περίπτωση θα μειώσει για την αστική τάξη τα έξοδα της κυριαρχίας της και θα απλοποιήσει τον κρατικό της προϋπολογισμό».

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ επεσήμανε από τις αρχές του αιώνα, στο «Μαζική Απεργία, Κόμμα, Συνδικάτα», ότι δεν υπάρχουν σινικά τείχη ανάμεσα στους οικονομικούς και πολιτικούς αγώνες της τάξης. Η αιχμή αυτής της πολεμικής μπροσούρας, γράφτηκε το 1906, στρεφόταν ενάντια στους γραφειοκράτες των

Η συλλογική, απεργιακή δράση της εργατικής τάξης έχει πολύ μεγαλύτερη δύναμη από κάθε συμβολικό «παράδειγμα»

Πολωνία της Αλληλεγγύης, απεργία στα Ναυπηγεία Γκντάνσκ.

συνδικάτων και των άλλων «αντι-θεσμών» που είχε οικοδομήσει η γερμανική σοσιαλδημοκρατία. Ήταν ένα τεράστιο δίκτυο οργανώσεων που έχει ωθήσει κάμποσους κοινωνιολόγους και ιστορικούς από τότε να τις ονομάσουν «κοινοτήτες αλληλεγγύης».

Γι' αυτούς τους γραφειοκράτες η εργατική τάξη ποτέ δεν ήταν «έτοιμη» για αποφασιστικές μάχες: τα συνδικάτα ήταν πάντοτε «μειοψηφικά», τα αποθεματικά τους ήταν πάντοτε ανεπαρκή, οι δυνατότητες των συνεταιρισμών πάντοτε πιο κάτω από τις ανάγκες μιας σύγχρονης κοινωνίας. Αντίθετα για τη Ρόζα, η τάξη δημιουργεί τις μορφές οργάνωσης της ζωής της μέσα στους ίδιους τους αγώνες της, στα μεγάλα κινήματά της έχει τη τάση να γενικεύει εμπειρίες, να περνάει από το μερικό στο συνολικό, να βλέπει τους αγώνες της όχι απλά ως κόντρα με τον ένα ή άλλο εργοδότη αλλά ως πολιτική σύγκρουση με την άρχουσα τάξη και το κράτος της.

Είναι μια διαδρομή που έχει επιβεβαιωθεί ξανά και ξανά από την ιστορική εμπειρία του εργατικού κινήματος. Λόγω της θέσης που κατέχει η εργατική τάξη στην παραγωγή και στην κοινωνία, όταν το κίνημά της μπαίνει σε αυτή την τροχιά της σύγκρουσης με την κυρίαρχη τάξη και το κράτος της, το ζήτημα του ελέγχου ανακύπτει αναγκαστικά: από το ποιός ελέγχει τις αποθήκες ενός εργοστασίου που βρίσκεται σε κατάληψη μέχρι ποιός διοικεί και πώς μια πόλη που έχει παραλύσει από την γενική απεργία. Μ' αυτό τον τρόπο γεννιούνται όργανα πάλης που ταυτόχρονα είναι και δημοκρατικές μορφές οργάνωσης της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα στην Ευρώπη είναι η Πολωνία του Αυγούστου 1980, στο απεργιακό κύμα που ξεκίνησε από τα ναυπηγεία του Γκντανσκ. Η Διεργοστασιακή Απεργιακή Επιτροπή (MKS) ήταν το προϊόν αυτού του κινήματος.

«Μέσα σε λίγες μέρες, στην MKS του Γκντανσκ είχαν στείλει αντιπροσώπους, ανακλητούς βέβαια, 370 εργοστάσια με 400.000 εργάτες. Το προεδρείο της επιτροπής έπρεπε να κάνει απολογισμό δυο φορές την ημέρα μπροστά στην ολομέλεια των αντιπροσώπων. Στην πύλη του ναυπηγείου ένα αυτοσχέδιο πλακάτ έγραφε: «Εργάτες όλων των εργοστασίων ενωθείτε!»

Ολόκληρη η πόλη βρέθηκε στην ουσία υπό την διοίκηση της MKS. Τα τραμ κυ-

κλοφορούσαν με επιγραφές: «Είμαι απεργός, αλλά εργάζομαι για να σας εξυπηρετήσω». Η Άννα Βαλεντίνοβιτς περιέγραφε αργότερα ότι: «Εκδώσαμε άδειες λειτουργίας σε καταστήματα τροφίμων... Η κονσερβοποιία συνέχισε να λειτουργεί για να μην σαπίσουν τα ψάρια. Για τον ίδιο λόγο επιτράπηκε η λειτουργία του εργοστασίου που κατασκευάζει τα κονσερβοκούτια... Όπως είτε η Τζοάνα Ντούντα-Γκνβιάζντα: Έχουμε πάρει την εξουσία σ' αυτή την πόλη, ας την οργανώσουμε».⁷

Ο εργατικός έλεγχος είναι η ψυχή κι ο συνδεδεικός ιστός ενός αντικαπιταλιστικού προγράμματος σήμερα

Ο «εργατικός έλεγχος» είναι η ψυχή κι ο συνδεδεικός ιστός ενός αντικαπιταλιστικού προγράμματος σήμερα, στην Ελλάδα των μνημονίων, της κρίσης αλλά και της αντίστασης. Το εργατικό κίνημα μπορεί να βαδίσει σ' αυτή την κατεύθυνση. Είναι λάθος οι απόψεις που υποστηρίζουν ότι έχει χάσει τη μάχη, ότι «με 23% ανεργία δεν μπορούν να υπάρξουν πετυχημένοι εργατικοί αγώνες» και άρα η «αλληλεγγύη» προέχει της «αντίστασης». Στην πραγματικότητα, αυτό το εργατικό κίνημα έχει φέρει την κυρίαρχη τάξη να μην ξέρει τι θα κάνει την επόμενη μέρα.

Το ζήτημα δεν είναι οι δυνατότητες της τάξης αλλά τα όρια που βάζει η Αριστερά σε αυτές τις δυνατότητες. Σ' αυτό το επίπεδο, οι απαντήσεις που έρχονται από τον ΣΥΡΙΖΑ μόνο ανησυχία μπορούν να προκαλέσουν.

Ο Α.Τσίπρας μίλησε στην Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ στις 23 Ιούλη. Αφού κάλεσε τα μέλη της να μην αφήσουν ήσυχη την κυβέρνηση με τον κοινοβουλευτικό τους έλεγχο, είχε και κάτι άλλο να προτείνει:

«Ταυτόχρονα, όμως, η κοινοβουλευτική ομάδα, θα πρέπει να δώσει πρώτη το παράδειγμα υποστήριξης της πολύ σημαντικής δουλειάς που οργανώνει ο ΣΥΡΙΖΑ μέσα στη κοινωνία για την υποστήριξη των δομών και των δικτύων αλληλεγγύης στους συμπολίτες μας που έχουν περισσότερο ανάγκη. Για αυτό και σας προτείνω για συμβολικούς, αλλά και ουσιαστικούς λόγους ενίσχυσης να αποφασίσουμε ότι πέρα από το 20% της

παρακράτησης της βουλευτικής αποζημίωσης υπέρ του κόμματος να εκχωρούμε κάθε μήνα και ένα επιπλέον 20% για την ενίσχυση των δράσεων κοινωνικής αλληλεγγύης».⁸

Από την ομιλία του έλειπαν παντελώς αναφορές στο κίνημα, τις απεργίες, τις διαδηλώσεις και τις καταλήψεις. Ένα μήνα σχεδόν πριν, στις 20 Ιούνη, μιλούσε πιο ανοιχτά στο πρακτορείο Reuters, για αυτό το ζήτημα: «Ερωτώμενος για την στρατηγική μετά τις εκλογές της Κυριακής, ο Τσίπρας επεσήμανε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα καλέσει τους υποστηρικτές του να βγουν στους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν εναντίον των μέτρων λιτότητας. Αντιθέτως, η συμμαχία των 12 αριστερών ομάδων θα επικεντρώσει τις ενέργειές της στη δημιουργία 'μιας ασπίδας προστασίας για όσους περιθωριοποιούνται'. 'Η αλληλεγγύη κι η αντίσταση είναι αμφότερες σημαντικές, όμως αυτή τη στιγμή η αλληλεγγύη είναι πιο σημαντική', είπε».⁹

Με άλλα λόγια, τα «δίκτυα αλληλεγγύης» γίνονται μια εφαρμογή της «αυθιχνης αντιπολίτευσης», του «θα τους ταράξουμε στη νομιμότητα» που είχε πει κι ο Παπαδημούλης. Στους όμως της αντικαπιταλιστικής, επαναστατικής Αριστεράς πέφτει το καθήκον να μπει μπροστά στην κλιμάκωση της αντίστασης. ■

1. Παναγιώτης Χριστοδούλου, «Ένα Αθόρυβο Κοινωνικό Ιατρείο», *Red Notebooks*, <http://rednotebooks.gr/details.php?id=6560#UCT-qw4QOxt.facebook>
2. <http://www.skai.gr/news/greece/article/207486/egainia-tou-3ou-koinonikou-padopoleiou-apo-ton-arhiepiscope/>
3. Mark Mazower, *Inside Hitler's Greece*, Yale University Press 1993, p. 28-30.
4. Λεάνδρος Μπόλαρης, «70 χρόνια από το θανατερό χεμόνια του 1941-42, Το Εργατικό ΕΑΜ ενάντια στην πείνα», *Εργατική Αλληλεγγύη*, No 1004, http://www.ergatik.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=3827:i1004&Itemid=155. Περισσότερα, στο: Λ. Μπόλαρης, *Αντίσταση - Η Επανάσταση που Χάθηκε*, Δεύτερη Έκδοση, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2012.
5. Η ανακοίνωση με ημερομηνία 31 Αυγούστου 1942, βρίσκεται στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας: http://ha.nbg.gr/exhibitions/En_7/pdf/104.html
6. Claudio Katz, *Strategies for the Latin American Left Problems of Autonomism*, <http://www.filo.uba.ar/contenidos/carreras/historia/cat-edras/economiaaparahistoriadores/sitio/txt/PROBLEMA%20OF%20AUTONOMISM.pdf>
7. «Τρίαντα Χρόνια από την κατάληψη στο Γκντανσκ: Η Πολωνία της Αλληλεγγύης», *Εργατική Αλληλεγγύη*, 931, http://www.sek-ist.gr/EA/home.php?article_ID=4217
8. http://www.syn.gr/keimeno.php?id=27762&PHPS_ESSID=1f0de41aee19183f65ea52f1b3c789d7
9. Greek Rage to force bailout changes: Tsipras, στο <http://www.reuters.com/article/2012/06/19/us-greece-election-tsipras-idUSBRE85113820120619>

Η άνοδος της Αριστεράς

Η εκρηκτική άνοδος της Αριστεράς στο διπλό γύρο εκλογών του Μάη και του Ιούνη στην Ελλάδα γέννησε ελπίδες διεθνώς. Η προοπτική ότι μια Αριστερά που τοποθετείται πέρα από τη νεοφιλελεύθερη σοσιαλδημοκρατία μπορεί να βρεθεί στην κυβέρνηση μιας χώρας, όχι κάπου στη Λατινική Αμερική αλλά μέσα στο σκληρό πυρήνα της ΕΕ, την Ευρωζώνη, κέντρισε τη φαντασία και ανέβασε τους ορίζοντες χιλιάδων αγωνιστών.

Ζητήματα που μπορεί να θεωρούνταν «κλειστά», ακόμη και μέσα στις σημερινές συνθήκες βαθιάς κρίσης του καπιταλισμού, ξαφνικά απέκτησαν χειροπιαστή επικαιρότητα. Μέχρι πού μπορούν να φτάνουν οι φιλοδοξίες της Αριστεράς; Ποιοί είναι άμεσοι και ποιοί πιο μακρινοί στόχοι; Πώς πρέπει να είναι οργανωμένη η Αριστερά; Ποιές είναι οι σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα ρεύματά της; Όλα αυτά τα ερωτήματα, παλιά και νέα, ξαναμπήκαν στο τραπέζι. Και φυσιολογικά αυτό ζωντανεύει τη συζήτηση στους κόλπους του κόσμου που παλεύει.

Μοιραία, στο κέντρο της συζήτησης βρίσκεται ο ΣΥΡΙΖΑ χάρη στην εκτίναξη του από το 4 στο 27%. Αυτό μπορεί να δημιουργεί δυσκολίες για τους συντρόφους στα διάφορα μήκη και πλάτη του πλανήτη που αναζητούν πληροφόρηση για την προέλευση, την ιστορία και τη στάση των διαφόρων ρευμάτων της Αριστεράς στην Ελλάδα. Λειψή πληροφόρηση, δημοσιογραφικά στερεότυπα και πολλά άλλα εμπόδια στέκονται ανάμεσα στις αναζητήσεις συντρόφων του διεθνούς κινήματος και στα πραγματικά δεδομένα της συζήτησης που ανοίγει.

Στο εσωτερικό, όμως, πολλά από αυτά τα εμπόδια δεν θα έπρεπε να υπάρχουν. Εδώ, οι διαφωνίες και οι συμφωνίες μπορούν να ξεδιπλωθούν σε πιο στέρεο έδαφος. Ας σταθούμε, λοιπόν, σε αυτό το κομμάτι. Και πιο συγκεκριμένα στο τμήμα εκείνο που θεωρεί ότι η υπόλοιπη αριστερά θα έπρεπε να συσπειρωθεί στον ΣΥΡΙΖΑ, μιας και αυτός πήρε το προβάδισμα στις εκλογές.

Ο Πάνος Γκαργκάνας παρεμβαίνει στη συζήτηση για την σχέση ανάμεσα στον ΣΥΡΙΖΑ και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ.

Ο Τσίπρας στα Προπύλαια το βράδυ των εκλογών

Τι επιχειρήματα ακούγονται από αυτές τις απόψεις;

Ο Ευτύχης Μπιτσάκης σε ομιλία που έκανε σε φεστιβάλ στη Γεωπονική και δημοσιεύτηκε και στο Πριν, μιλάει με τον εξής τρόπο:

«Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, με τη σειρά της, θέτει ως όρο συνεργασίας την έξοδο από το ευρύ και την Ε.Ε. Αρνείται τη συνεργασία στο όνομα του μεσοπροθέσμου στόχου. Και παραπέρα. Στο χώρο αυτό κυριαρχεί η άποψη ότι μια τέτοια συνεργασία θα είχε ως συνέπεια να αφομοιωθούν επαναστατικές δυνάμεις, από τη σοσιαλδημοκρατία, ειδικά από τη δεξιόστροφη ηγεσία του ΣΥΝ.

Τόσο τρομερός είναι λοιπόν αυτός ο ΣΥΝ και ο ΣΥΡΙΖΑ και τόση λίγη εμπιστοσύνη έχουν οι οπαδοί της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στις δυνάμεις τους και στη δύναμη των επιχειρημάτων τους; Τόσο πολύ αγνοούν τη δύναμη της βάσης του ΣΥΡΙΖΑ; Τι είναι δηλαδή ο ΣΥΡΙΖΑ; Το άμεσο πρόγραμμα του είναι ρεφορμιστι-

κό. Υπάρχει όμως ρεφορμισμός και ρεφορμισμός. Κατ' αρχήν, στρατηγικός στόχος του ΣΥΡΙΖΑ, πολλάκις διατυπωμένος προφορικά και γραπτά είναι ο σοσιαλισμός: «σοσιαλισμός με δημοκρατία», πλεονασμός έστω ο δεύτερος όρος, σοσιαλισμός σχεδόν εξίσου αόριστος με τον σοσιαλισμό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Αλλά: ο ΣΥΡΙΖΑ είναι μια παγιωμένη κατάσταση; Ακόμα χειρότερα: βαδίζει προς την αγκαλιά της σοσιαλδημοκρατίας; Θα γίνει το νέο ΠΑΣΟΚ; Οι Κασσάνδρες ξεχνούν και στην περίπτωση αυτή τη διαλεκτική: Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι ένα πολιτσιακό μόρφωμα. Πεδίο δυνατοτήτων. Υπάρχει η δεξιόστροφη τάση. Αλλά στον ΣΥΡΙΖΑ είναι ενταγμένοι ή τον ψηφίζουν αγωνιστές της Αντίστασης, του εμφυλίου, της ΕΔΑ, των Λαμπράκηδων, του αντιδικτατορικού κινήματος, των μετέπειτα κοινωνικών αγώνων. Πού θεμελιώνεται λοιπόν η άποψη της σύγχρονης Κασσάνδρας, ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα γίνει το Νέο ΠΑΣΟΚ, η σημερινή σο-

Πρωτομαγιά 2012

σιαλδημοκρατία;».

Και σε άλλο σημείο προσθέτει:

«Ποιοι θα μπορούσαν σήμερα να είναι οι ενδιάμεσοι στόχοι; Ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα; Ένας από αυτούς: έξω από το ευρώ. Έξω από την Ε.Ε. Εδώ αρχίζουν οι διαφωνίες. Το ΚΚΕ και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι υπέρ της εξόδου. Ο ΣΥΡΙΖΑ, ενώ ξεπέρασε τη νεκρή πλέον ιδεολογία του ευρωκομμουνισμού, είναι υπέρ της παραμονής στο ευρώ και στην Ε.Ε., με στόχο το μετασχηματισμό της σε «Ευρώπη των Λαών». Ούτε η πρώτη, ούτε η δεύτερη θέση δεν έχει θεμελιωθεί συγκεκριμένα, επιστημονικά».

Εδώ το κυρίαρχο επιχείρημα μοιάζει να είναι η ρευστότητα του εγχειρήματος και το αόριστο των ζητημάτων. Ο σοσιαλισμός δεν έχει προσδιοριστεί, το μέσο ή έξω από την ΕΕ δεν έχει τεκμηριωθεί, ο κόσμος του ΣΥΡΙΖΑ είναι κόσμος των αγώνων και ανήκει σε ένα σχήμα που είναι «πεδίο δυνατοτήτων».

Είναι, όμως, έτσι;

Βάση και ηγεσία

Ο κόσμος που τοποθετείται στον ΣΥΡΙΖΑ και τον ψηφίζει έχει αναμφίβολα τη σύνθεση που αναφέρει ο σύντροφος Ευτύχης. Αλλά το ίδιο ισχύει και για τον κόσμο του ΚΚΕ. Αμφιβάλλει κανείς ότι εκεί «είναι ενταγμένοι ή τον ψηφίζουν αγωνιστές της Αντίστασης, του εμφυλίου, της ΕΔΑ, των Λαμπράκηδων, του αντιδικτατορικού κινήματος, των μετέπειτα κοινωνικών αγώνων»; Μπορούμε,

όμως, από αυτό να συμπεράνουμε ότι το ΚΚΕ είναι «πεδίο δυνατοτήτων»; Όχι βέβαια. Γιατί ένα κόμμα δεν είναι μόνο ο κόσμος της βάσης του, αλλά και η ηγεσία του, η δομή του, το πρόγραμμα και η ιδεολογία του.

Το ΠΑΣΟΚ για πολλά χρόνια μπορούσε να ισχυρίζεται εξίσου πειστικά ότι η σύνθεση των ψηφοφόρων του είχε ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά και πολλές φορές χρησιμοποιούσε τις ίδιες ή παρόμοιες εκφράσεις για τις γενιές της Αντίστασης, του 114 και του Πολυτεχνείου. Αλλά όλοι ξέρουμε ότι η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ έφτασε στο σημείο να κάνει αυτή τη βάση να φεύγει με κατάρες από αυτό το κόμμα.

Σημαίνει αυτό ότι και ο ΣΥΡΙΖΑ θα έχει την ίδια τύχη; Κανένας δεν το εύχεται αυτό. Αρκετά πληρώσαμε τόσες δεκαετίες μια εμπειρία που κατάρσενε το κίνημα της Μεταπολίτευσης. Αλλά για να μην επαναληφθεί η εμπειρία χρειάζονται ισχυρές εγγυήσεις στον χαρακτήρα του «νέου εγχειρήματος». Υπάρχουν;

Εδώ οι ασάφειες και οι αγνωστικισμοί δεν βοηθούν. Το «πολυτασικό» του ΣΥΡΙΖΑ μπορεί απλά να είναι το αντίστοιχο του «πολυσυλλεκτικού» ΠΑΣΟΚ. Κλασικά, ο Ανδρέας Παπανδρέου παραμονές των εκλογών του 1981 καλούσε ταυτόχρονα τον Γεώργιο Μαύρο και τον Μανώλη Γλέζο να στρατευτούν μαζί για τη νίκη του «Σοσιαλισμού στις 18». Δεν είναι ο πλουραλισμός, λοιπόν, που θα μας λύσει το πρόβλημα. Χρειάζεται πολιτική ουσία.

Χρειάζεται η αναφορά στο Σοσιαλισμό να μην είναι φορτισμένη με τα βαρίδια του «δημοκρατικού» κοινοβουλευτικού δρόμου. Ακόμη και αν δεχτούμε ότι η σοσιαλιστική προοπτική έχει ανάγκη από περισσότερη επεξεργασία, δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι η «αοριстіα» του ΣΥΡΙΖΑ σε αυτό το θέμα είναι ίδια με της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Γιατί αναζητούν την συγκεκριμενοποίηση σε διαφορετικές κατευθύνσεις: οι μεν στα πλαίσια του κοινοβουλευτισμού, οι δε στα πλαίσια μιας εργατικής δημοκρατίας. Έχουμε να κάνουμε με δυο στρατηγικά διακριτά ρεύματα και δεν έχει νόημα να κουκουλώσουμε αυτή τη διαφορά συγχωνεύοντάς τα αυθαίρετα. Μπορούμε να μιλάμε για κοινή δράση και συνεργασία, αλλά όχι για ενιαίο φορέα.

Σε αυτή τη βάση μπορεί να προχωρήσει η συζήτηση για τους πιο άμεσους στόχους. Εδώ, χρειάζεται το μέσο ή έξω από την ΕΕ να μην είναι ζήτημα ανοιχτό «προς επιστημονική τεκμηρίωση» σε κάποιο μέλλον. Γιατί, ως προς αυτό το ζήτημα τουλάχιστον, το μέλλον είναι ήδη εδώ. Η δεύτερη προεκλογική περίοδος από τον Μάη στον Ιούνιο κυριαρχήθηκε από το σφυροκόπημα της άρχουσας τάξης στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη ακριβώς σε αυτό το σημείο. «Ευρώ ή θάνατος» ήταν το λάβαρο του Σαμαρά, της Μέρκελ και των φίλων τους. Και να ήθελε η Αριστερά να το αφήσει ανοιχτό, οι αντίπαλοι δεν είχαν, ούτε έχουν, καμιά διάθεση να την αφήσουν.

Στο σημείο αυτό, έρχεται να παρέμβει

μια άλλη σειρά επιχειρημάτων. Γράφει ο Στάθης Κουβελάκης στην «Ανοιχτή Επιστολή» που έστειλε στην εφημερίδα *Socialist Worker* του Λονδίνου στις 29 Μάη 2012:

«Παραμένει σωστό ότι μοιάζει εξαιρετικά απίθανο να μην αντιδράσει η ΕΕ, η οποία εκπροσωπεί τα συμφέροντα των δανειστών της Ελλάδας και γενικότερα του Ευρωπαϊκού χρηματοπιστικού κεφάλαιου, σε μια μονόπλευρη έξοδο από το πλαίσιο της λιτότητας που βασίζεται στο Μνημόνιο.

Πρόσφατες δηλώσεις ηγετών του ΣΥΡΙΖΑ δείχνουν ότι υπάρχει συναίσθηση για την αναγκαιότητα ενός σχεδίου για αυτή την περίπτωση, αλλά το περίγραμμά του παραμένει πολύ ασαφές, καθώς θα συνεπαγόταν σχεδόν αναπόφευκτα την έξοδο από το ευρώ και την άμεση αθέτηση πληρωμής του χρέους.

Τα δύο λογικά ενδεχόμενα που προκύπτουν σε περίπτωση που ο ΣΥΡΙΖΑ κερδίζει τις εκλογές και ηγείται στην επόμενη κυβέρνηση είναι είτε υποταγή και υπαναχώρηση από τις δεσμεύσεις για ακύρωση του Μνημονίου, πράγμα που θα σήμαινε απέραντη καταστροφή όχι μόνο για τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά για όλη τη ριζοσπαστική αριστερά και επιπλέον για τον ελληνικό λαό, είτε η εμπλοκή σε μια παρατεταμένη μάχη η οποία θα οδηγούσε σχεδόν βέβαια σε αποτελέσματα πέρα από τους τρέχοντες στόχους που προβάλλει ο ΣΥΡΙΖΑ.

Μια τέτοια εξέλιξη θα αντιστοιχούσε, νομίζω, σε αρκετά γνωστά στην ιστορία σχήματα διαδικασιών κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής, όπου η δυναμική των καταστάσεων, εξωθούμενη βέβαια από την πίεση λαϊκών κινητοποιήσεων, σπρώχνει πρωταγωνιστές (ή τουλάχιστον ορισμένους από αυτούς) πέρα από τις αρχικές τους προθέσεις. Αυτό είναι που τρομάζει πάνω απ' όλα τις κυρίαρχες δυνάμεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και εξηγεί την υστερική εκστρατεία κατά του ΣΥΡΙΖΑ και κατά της προοπτικής που ανοίγει μια πιθανή άνοδος του στην εξουσία».

Ρεφορμιστική αριστερά

Αν ο σύντροφος Μπιτσάκης αφήνει ανοιχτό το τι είναι και τι δεν είναι τεκμηριωμένο για την ΕΕ, ο σύντροφος Κουβελάκης θεωρεί (σωστά) δεδομένη τη σύγκρουση και ευελπιστεί ότι η δυναμική της θα σπρώξει τον ΣΥΡΙΖΑ να κάνει το καθήκον του. Είναι βάσιμη μια

Ιστορικά, ηγεσίες σημαδεμένες από τον ρεφορμισμό, ακόμη και όταν έχουν βρεθεί στη δίνη συγκρούσεων πέρα από τα αναμενόμενά τους, έχουν παίξει αρνητικό ρόλο

τέτοια ελπίδα; Και πόσο έχουμε θετικές ενδείξεις από τη μέχρι τώρα πορεία των πραγμάτων;

Οι απαντήσεις είναι δυστυχώς αρνητικές. Ιστορικά, ηγεσίες σημαδεμένες από τον ρεφορμισμό, ακόμη και όταν έχουν βρεθεί στη δίνη συγκρούσεων πέρα από τα αναμενόμενά τους, έχουν παίξει αρνητικό ρόλο. Αυτό υπάρχει σαν εμπειρία από τα «μικρά καθημερινά» μέχρι καταστάσεις επαναστατικές. Σχεδόν κάθε εργάτης ξέρει ότι ακόμη και όταν ξεπεραστούν οι γραφειοκρατικές αναστολές και φτάσει η ώρα της απεργίας, μια συμβιβαστική ηγεσία αναζητάει τον τρόπο για να την κλείσει και όχι τον τρόπο για να νικήσει. Και αν πάμε στη μεγάλη κλίμακα των επαναστάσεων, σχεδόν κάθε αριστερός ξέρει ότι άλλο Λένιν και άλλο Κερένσκι, άλλο Έμπερτ και άλλο Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Το ζήτημα του σωστού χαρακτηρισμού ενός πολιτικού σχηματισμού, αν έχει ρεφορμιστικό χαρακτήρα ή όχι, δεν είναι μια σχολαστική αναζήτηση κάποιων κολλημένων. Είναι ζωτικής σημασίας για την προοπτική του εργατικού κινήματος. Δεν μπορούμε να υπεκφύγουμε το ερώτημα αν ο ΣΥΡΙΖΑ είναι σχηματισμός της ρεφορμιστικής αριστεράς ή όχι.

Η απάντηση βρίσκεται πρώτα απ' όλα στην καταγωγή του. Όσο κι αν κάποιες συνιστώσες του προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τη δική τους συμβολή, γεγονός παραμένει ότι κορμός του ΣΥΡΙΖΑ είναι ο Συνασπισμός, ένα κόμμα συνώνυμο με τη μεταρρυθμιστική στρατηγική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Το κόμμα που οι ιδρυτικές του αρχές οφείλονται στον Λεωνίδα Κύρκο, ο οποίος ποτέ δεν ντράπηκε για τον ρεφορμισμό του. Υπάρχει, να ή όχι, μια ιστορική συνέχεια ανάμεσα στον Κύρκο, τη Δαμανάκη, τον Κωνσταντόπουλο, τον Αλαβάνο και τον Τσίπρα; Η απάντηση είναι ναι και η ηγεσία του ΣΥΝ τιμεί αυτή την ιστορική προέλευσή της. Όσο για ορισμένες συνιστώσες που θεωρούν ότι αυτή η συνέχεια διακόπτεται από κάποια αριστερή στροφή, που τοποθετούν τον Τσίπρα σε σύγκριση με τον Αλαβάνο; Μήπως δεν είναι αλήθεια ότι ο Αλαβάνος βρίσκεται στα αριστερά του Τσίπρα; Η θεωρία ότι ένα ασχημόπαπο μεταμορφώθηκε σε έναν όμορφο κύκνο ανήκει στον κόσμο των παραμυθιών, όχι της πολιτικής.

Και αν έρθουμε στην πιο πρόσφατη εξέλιξη, στον ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ, η προσθήκη στελεχών που (προς τιμή τους) έσπασαν από το ΠΑΣΟΚ δεν αναιρεί, αλλά ενισχύει τον μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα του εργατήματος. Κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι π.χ. ο Αλέξης Μητρόπουλος έφερε μαζί του μια πτέρυγα που είναι πιο ριζοσπαστική από τον παραδοσιακό ΣΥΝ, ούτε ότι είναι αμελητέος και δεν επηρεάζει τον χαρακτήρα της κοινής προσπάθειας. Άλλωστε, φρόντισε ο ίδιος να δώσει στίγμα με την πρόσφατη επιστολή του που διαμαρτύρεται για τις δηλώσεις Λαφαζιάνη περί χρεοκοπίας. Η δεξιά πτέρυγα εντός του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ ενισχύεται και το δείχνει με πολλούς τρόπους.

Πολλοί βιάζονται να ξεχάσουν (ή να

Τσίπρας - Κύρκος: η ιστορική συνέχεια της μεταρρυθμιστικής στρατηγικής στην Ελλάδα.

ξεχάσει ο κόσμος) ότι τμήμα της αριστερής κυβερνητικής πρότασης Τσίπρα ήταν και η ΔΗΜΑΡ του Κουβέλη. Ποιόν άραγε θα ενίσχυε η παρουσία αυτής της δύναμης που τόσο πρόθυμα στηρίζει σήμερα Σαμαρά και Βενιζέλο;

Δικαιολογημένα ο Ευτύχης Μπιτσάκης μιλάει για ρεφορμισμό, έστω κι αν τον θεωρεί (λαθεμένα) αναστρέψιμο. Δικαιολογημένα ο Στάθης Κουβελάκης γράφει ότι το ένα ενδεχόμενο είναι η υποταγή και η αθέτηση των υποσχέσεων, γιατί αυτές οι τάσεις είναι ορατές ήδη στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ.

Ας αφήσουμε προς το παρόν τις χειρονομίες της προεκλογικής περιόδου, όταν ο Τσίπρας έδινε συγχαρητήρια στη ΓΑΔΑ για την «ηπειρώτικη ψυχραιμία» της ηγεσίας της, ή όταν αρθρογραφούσε στους Φαίνάσιναλ Τάιμς για να καθισχύσει τους τραπεζίτες. Ας πούμε ότι εκείνα ήταν ολισθήματα κάτω από την πίεση της υστερικής επίθεσης εκείνων των ημερών.

Μετά τις εκλογές, σε ποια λογική λογοδοτούν οι δηλώσεις στο Ρόιτερς ότι «δεν θα καλέσει τους υποστηρικτές του να βγουν στους δρόμους» αν όχι σε μια κλασική ταχτική κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης που παραπέμπει τα πάντα στο «όταν γίνουμε κυβέρνηση»; Η συλλογιστική αυτή επιβεβαιώθηκε και με την περιβόητη δήλωση Σκουρλέτη ότι τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να είναι προσεκτικά στις δηλώσεις τους, γιατί αλλιώς μιλάς σαν κόμμα του 4% και αλλιώς από τα ύψη του 27%. Τι άλλο εκτός από δεξιά προσαρμογή υποδηλώνει αυτή η τοποθέτηση; Η προσπάθεια να πέσει σιωπητήριο σε κάθε αριστερή φωνή έχει γίνει συστηματικά και από τον Παπαδημούλη και από τη Δούρου σε κάθε ευκαιρία.

Αν αυτά μοιάζουν «διαδικαστικά» ή «τακτικίστικα», εξίσου ανησυχητικά είναι τα κρούσματα στο πολιτικό περιεχόμενο της στάσης του ΣΥΡΙΖΑ. Η συνάντηση του Τσίπρα με τον Πρόεδρο του Ισραήλ Σιμόν Πέρες όχι μόνο έγινε χωρίς επίσημες δηλώσεις και ανακοινώσεις, αλλά σοκάρισε δικαιολογημένα όλο τον κόσμο της αριστεράς που δίνει τις μάχες του ενάντια στον αποκλεισμό της Γάζας και τα άλλα εγκλήματα του Ισραήλ και ενάντια στις κοινές ελληνοϊσραηλινές ασκήσεις και «ενεργειακές» συνεργασίες.

Στην οικονομική πολιτική, ο Σταθάκης έχει τη δυνατότητα να δίνει συνεντεύξεις υπέρ των σχεδίων της ΕΕ για

«τραπεζική ένωση» (στην La Tribune, βλέπε <http://www.latribune.fr/actualites/economie/union-europeenne/20120629-trib000706497/-syriz-a-est-favorable-a-une-union-bancaire-en-europe-.html>) και όχι μόνο δεν τον ανακαλεί κανείς στην τάξη, αλλά γίνεται βασικός ομιλητής στην ημερίδα του ΣΥΡΙΖΑ για τις τράπεζες. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ έχει κατ'επανάληψη προτείνει κοινή δράση για την κρατικοποίηση του τραπεζικού συστήματος χωρίς ούτε ένα ευρώ αποζημίωση για τους μεγαλομέτοχους που το έχουν καταστρέψει. Αλλά βρίσκουμε απέναντι απόψεις που βλέπουν πλεονεκτήματα στη διάσωση του τραπεζικού συστήματος από την ΕΕ, έστω κι αν η ΕΕ «εκπροσωπεί τα συμφέροντα των δανειστών της Ελλάδας και γενικότερα του Ευρωπαϊκού χρηματιστικού κεφάλαιου», για να χρησιμοποιήσουμε την έκφραση του Στάθη Κουβελάκη.

Δεν έχει νόημα να μακρύνουμε κι άλλο την απαρίθμηση τέτοιων κρουσμάτων. Το πραγματικό ζήτημα που αναδεικνύεται είναι ποιος και πώς μπορεί να σταματήσει αυτές τις τάσεις. Εδώ, η κλασική απάντηση που έρχεται από μέσα ή γύρω από τις γραμμές του ΣΥΡΙΖΑ είναι «ελάτε κι εσείς να ενισχύσετε τις αριστερές φωνές». Πρόκειται για ανταπάτη. Η δυνατότητα να αντιδρούμε από κοινού σε δεξιά ολισθήματα του ΣΥΡΙΖΑ δεν θα ενισχυθεί υποτάσσοντας και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ στο εσωτερικό του. Αντίθετα, η ύπαρξη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ως ανεξάρτητου πόλου διευκολύνει τον κόσμο του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ (και όλης της Αριστεράς) που θέλει να παλέψει.

Κοινή αντίσταση

Αυτό δεν είναι σχήμα λόγου. Ήδη στο μικρό διάστημα που έχει μεσολαβήσει από τις εκλογές οι δυνάμεις που συγκροτούν την ΑΝΤΑΡΣΥΑ (και πρώτο-πρώτο το ΣΕΚ) έχουν δώσει δείγματα γραφής σε αυτή την κατεύθυνση. Ας σταθούμε σε τρία μόνο παραδείγματα.

Περίπτωση πρώτη, η απεργία στη Χαλβουργία. Στις κρίσιμες τελευταίες μέρες της απεργίας ποιές δυνάμεις καλούσαν όλο τον κόσμο να σταθεί στο πλευρό των απεργών και να τους βοηθήσει να συνεχίσουν; Το ΠΑΜΕ καλούσε για συμπαράσταση, αλλά πρότεινε τη λήξη της απεργίας. Εμείς ήμασταν και στον Ασπρόπυργο και στην Ομόνοια στις 23 Ιούλη διαδηλώνοντας πλάι στους απεργούς και στην κρίσιμη συνέλευση με

πρόταση συνέχισης του αγώνα. Οι ηγεσίες του ΣΥΡΙΖΑ πού ήταν;

Περίπτωση δεύτερη, η απεργία ενάντια στο ξεπούλημα της ΑΤΕ. Οι εργαζόμενοι έδειξαν την αποφασιστικότητά τους μέσα στο καμίνι των πρώτων δυο βδομάδων του Αυγούστου. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες ΚΚΕ και ΣΥΡΙΖΑ συμφώνησαν στο κλείσιμο της απεργίας. Το μόνο στήριγμα για τον κόσμο που ήθελε να συνεχίσει ήταν οι δυνάμεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ.

Περίπτωση τρίτη, η αντίσταση στο κοινό πογκρόμ Δένδια-Χρυσής Αυγής μέσα στον Αύγουστο. Ποιές δυνάμεις πρωτοστάτησαν και στήριξαν το μαζικό συλλαλητήριο στις 24 Αυγούστου που έβγαλε χιλιάδες διαδηλωτές στην Ομόνοια και το Σύνταγμα;

Ο ρόλος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ σαν πρωτοπόρας δύναμης που μπαίνει μπροστά για να ενώσει και να δώσει σάρκα και οστά στην κοινή διάθεση για αντίσταση στις επιθέσεις είναι καταγραμμένος και δοκιμασμένος. Και δεν είναι χτεσινός. Όσο πίσω κι αν γυρίσουμε, θα βρούμε τις δυνάμεις που συγκρότησαν την ΑΝΤΑΡΣΥΑ να ανοίγουν δρόμους για το κίνημα και να προσπαθούν να συσπειρώσουν σε αυτή την κατεύθυνση και τον κόσμο του ΣΥΝ και του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ. Θυμηθείτε τις φοιτητικές καταλήψεις του 2006-7 και το ρόλο των ΕΑΑΚ, το αντιπολεμικό κίνημα του 2003 και το ρόλο της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο, την πολιορκία των G8 το 2001 και το ρόλο της Πρωτοβουλίας Γένοβα, για να μην πάμε πιο πίσω. Είμαστε τμήμα ενός ιστορικού ρεύματος που έχει τις ρίζες του στην εξέγερση του Πολυτεχνείου και συμπεριλαμβάνει τις ρήξεις της νεολαίας του ΚΚΕ εσωτερικού με το κόμμα της το 1979 και της ΚΝΕ με το ΚΚΕ το 1989.

Υπάρχουν χιλιάδες, εκατοντάδες χιλιάδες αγωνιστές από όλο το φάσμα της Αριστεράς και από τον κόσμο που έσπασε με το ΠΑΣΟΚ, που έχουν εμπειρίες και δεσμούς κοινής δράσης με τις δυνάμεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και αποτελούν έναν κορμό που όταν μπαίνει σε κίνηση μπορεί να ξεσηκώνει δυνατά κινήματα αντίστασης στις κάθε λογής επιθέσεις αλλά και στις συμβιβαστικές τάσεις. Εδώ βρίσκεται η ελπίδα, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία. Αυτή είναι μια κατάσταση πολύτιμη για το κίνημα που χρειάζεται να την υπερασπίσουμε. Εδώ βρίσκεται ο πραγματικός λόγος που κάνουμε παράγοντες σαν τον Παπαχελά να

γράφουν για εφιαλτικά σενάρια:

«Το εφιαλτικό σενάριο θα είναι ο ΣΥΡΙΖΑ να κατηγορεί τον κ. Σαμαρά και τη σημερινή κυβέρνηση για «προδοσία» και «κακή επαναδιαπραγμάτευση», η κυβέρνηση να μην αντέξει, να έλθει όντως ο κ. Τσίπρας στην εξουσία και να προσγειωθεί και εκείνος πολύ απότομα, οπότε πλέον θα έχει έλθει η ώρα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και των άλλων πιο «αυθεντικών» αντιμνημονιακών πολιτικών δυνάμεων» (http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_columns_2_01/07/2012_487558).

Είναι τελείως εξωπραγματικές οι ατιμωσίες που χρεώνουν την ΑΝΤΑΡΣΥΑ με σεχταρισμό «σαν μικρό ΚΚΕ». Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ δεν έχει το μέγεθος του ΚΚΕ και δεν θα μπορούσε να έχει τόσο έντονη παρουσία μέσα στο κίνημα αν δεν λειτουργούσε ανοιχτά και ενωτικά, στον αντίποδα του πραγματικού σεχταρισμού. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι η ηγεσία του ΚΚΕ εξαπολύει μύδρους κατά της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ακριβώς σε αυτό το σημείο. Το μετεκλογικό τεύχος της ΚΟΜΕΠ αφιερώνει πάνω από είκοσι σελίδες σε αυτή την πολεμική καταγγέλλοντας ότι: «Οι δυνάμεις ΝΑΡ/ΑΝΤΑΡΣΥΑ και ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ συνεργάστηκαν στενά στο κίνημα, πρώτα απ' όλα στο εργατικό συνδικαλιστικό, αλλά και στα πανεπιστήμια, στους χώρους εκπαίδευσης γενικότερα και αλλού. Σε πολλές περιπτώσεις η συνεργασία φτάνει μέχρι και τη συγκρότηση κοινών σχημάτων». Είναι γνωστό ότι η ηγεσία του ΚΚΕ συνηθίζει να χτυπάει την ΑΝΤΑΡΣΥΑ ως «13η συνιστώσα του ΣΥΡΙΖΑ».

Ματαιοπονούν, λοιπόν, όσοι προσπαθούν να απομονώσουν την ΑΝΤΑΡΣΥΑ από τον κόσμο του ΣΥΡΙΖΑ με το επιχείρημα «αφού δεν μπαίνει στον ΣΥΡΙΖΑ είναι σέκτα». Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και διατηρεί την ανεξαρτησία της και κινείται ενωτικά με τον κόσμο που θέλει να παλέψει, γι' αυτό και δέχεται τα πυρά και από τις δυο παραδοσιακές - ρεφορμιστικές ηγεσίες.

Κλείνοντας αυτό το άρθρο, ας επιστρέψουμε ξανά στα ζητήματα προοπτικής. Το εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ κεντρώνει στην προοπτική μιας κυβέρνησης της αριστεράς και υποτάσσει τα πάντα στο κέρδισμα των επόμενων εκλογών, οπότε προκύπτουν. Υπάρχουν μάλιστα απόψεις (που αυτοτοποθετούνται πέρα από τους παραδοσιακούς θιασώτες του κοινοβουλευτικού δρόμου) οι οποίες θεωρητικοποιούν αυτή την αντι-

23 Ιουλίου 2012, οι απεργοί Χαλυβουργοί με τους συμπαραστάτες τους στην Ομόνοια.

μετώπιση ως εξής: αν δεν έχουν την κυβέρνηση με το μέρος τους, οι εργάτες δεν μπορούν ούτε τις συλλογικές συμβάσεις να υπερασπίσουν, αφού οι εργοδότες επικαλούνται τα μνημόνια που επιβάλλουν οι κυβερνήσεις. Ή, λένε κάποι-οί άλλοι, το όπλο της απεργίας έχει εξασθενήσει μέσα σε συνθήκες τόσο άγριας κρίσης, άρα ο κόσμος στρέφεται στην αναζήτηση κυβερνητικής λύσης.

Αν θεωρήσουμε ότι η μαζική στροφή του κόσμου προς τα αριστερά οφείλεται σε αδυναμία πάλι στους χώρους δουλειάς, θα κάνουμε το μεγαλύτερο λάθος. Διπλό λάθος. Η μαζική ψήφος για την Αριστερά είναι έκφραση ριζοσπαστικοποίησης, καρπός των συγκλονιστικών αγώνων της τελευταίας τουλάχιστον δεκαετίας, οι οποίοι ανέβασαν (και όχι κατέβασαν) την αυτοπεποίθηση της εργατικής τάξης. Αλλά πέρα από το πώς φτάσαμε ως εδώ, πιο σημαντικό θα είναι το λάθος να φανταζόμαστε ότι μια κυβέρνηση της αριστεράς μπορεί να στηριχτεί σε χώρους δουλειάς που έχουν παρατηθεί από το όπλο της απεργίας. Η αθέτηση των προεκλογικών υποσχέσεων θα ήταν περίπατος σε μια τέτοια περίπτωση. Αλλά, ευτυχώς, τα πράγματα δεν είναι καθόλου έτσι.

Όχι αναμονή

Υπάρχει, λοιπόν, μια διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε αυτούς που καλλιεργούν την αναμονή μέχρι τις επόμενες εκλογές και σε αυτούς που οργανώνουν τις μάχες εδώ και τώρα, από εργοστάσιο σε εργοστάσιο, από σχολείο σε νοσοκομείο, από γειτονιά σε γειτονιά.

Σε αυτή τη διαχωριστική γραμμή, η ηγεσία του ΚΚΕ βρίσκεται από την ίδια μεριά με την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ, όσους όρκους κι αν δίνει στην «εργατική-λαϊκή εξουσία». Η βασική θέση του ΚΚΕ είναι

ότι οι συσχετισμοί είναι αρνητικοί (όπως φάνηκε και από το εκλογικό αποτέλεσμα που ήταν αρνητικό για το κόμμα), και άρα η προοπτική της ανατροπής είναι μακρινή. Μέσα από άλλη διαδρομή, και αυτή η ηγεσία φτάνει στο ίδιο συμπέρασμα: «για την ώρα, δεν μας παίρνει».

Έχουμε σύγκλιση των παραδοσιακών ηγεσιών στη γραμμή της αναμονής: στην προσδοκία της κάλπης, λένε οι μεν, στην αλλαγή των συσχετισμών λένε οι δε. Αυτό δεν πρέπει να μας εκπλήσσει. Το ΚΚΕ δεν είναι απλά ένα σεχταριστικό κόμμα. Είναι ένα κόμμα της ρεφορμιστικής αριστεράς που περνάει σεχταριστική περίοδο. Στην ιστορία του από τη δεκαετία του 1930 και μετά έχει πολλές εναλλαγές ανάμεσα στο σεχταρισμό και τις πιο πλατιές συνεργασίες. Αλλά είτε στη μια εκδοχή, είτε στην άλλη, ο ρεφορμισμός είναι το κυρίαρχο στοιχείο που πάντα παραπέμπει το ζήτημα της εξουσίας των εργατών σε κάποιο άλλο στάδιο.

Το ζητούμενο, δηλαδή, δεν είναι να ξεροκίζουμε το σεχταριστικό ΚΚΕ και να εξωραϊζουμε τον ενωτικό ΣΥΡΙΖΑ, αλλά να επιδιώκουμε την κοινή δράση με όλο τον κόσμο της Αριστεράς. Η προοπτική του σοσιαλισμού, της ανατροπής του καπιταλισμού και της εργατικής εξουσίας χιτίζεται μέσα από την ενιαιο-μετωπική δράση των εργατών ενάντια στις καπιταλιστικές επιθέσεις ξεπερνώντας τις αναστολές των ρεφορμιστικών ηγεσιών. Κάθε απεργία αυτή την περίοδο, κάθε συλλογική μάχη ενάντια στις περικοπές και τις ιδιωτικοποιήσεις είναι ταυτόχρονα ένα καρφί για την συγκυβέρνηση του Σαμαρά και ένα βήμα στην πορεία της εργατικής τάξης προς τη δική της εναλλακτική λύση. Εδώ μετριέται η συμβολή των επαναστατών και γύρω από αυτό θα κριθούν οι κρίσιμες μάχες που έχουμε μπροστά μας σήμερα. ■

Η “Αραβική Άνοιξη” σε σταυροδρόμι Πού πηγαίνει η Συρία;

Η “Αραβική Άνοιξη”, το κύμα των εξεγέρσεων και των επαναστάσεων που σαρώνει τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή, βρίσκεται αντιμέτωπη με τις μεγαλύτερες δοκιμασίες της περίπου εικοσάμηνης ύπαρξής της.

Στη Συρία, η επανάσταση ενάντια στον Άσαντ έχει μετατραπεί σε έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο με αβέβαιη έκβαση. Στην Αίγυπτο, η Χούντα των στρατιγών του Μουμπάρακ αναγκάστηκε κάτω από την πίεση του μαζικού κινήματος να δεχτεί την εκλογή του Μούρσι, του υποψήφιου της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, στη θέση του Προέδρου, αλλά αρνείται να εγκαταλείψει την πολιτική εξουσία. Στη Λιβύη, ο Καντάφι μπορεί να ανατράπηκε, αλλά η ιμπεριαλιστική επέμβαση μετέτρεψε τη χώρα σε ένα άθροισμα καντονιών με τις ένοπλες ομάδες να δρουν ανεξέλεγκτες. Και στην Τυνησία, τη μητέρα της αραβικής επανάστασης, οι διαδηλωτές συγκρούονται τώρα με τη νέα κυβέρνηση του ισλαμικού κόμματος Ενάχγκα, που συνεχίζει την ίδια νεοφιλελεύθερη πολιτική φτώχειας, την πολιτική δηλαδή που ώθησε τον νεαρό Μοχάμεντ Μπουαζίζι να αυτοκτονήσει βάζοντας φωτιά στον εαυτό του στις 17 Δεκέμβρη του 2010. Η πρόσφατη σύλληψη της μητέρας του Μπουαζίζι έξω από τα δικαστήρια της πόλης Σίντι Μπουζίντ, για “ανάρμοστη συμπεριφορά προς τις αρχές”, είναι ίσως η πιο γλαφυρή συμπύκνωση της φάσης στην οποία βρίσκεται η Αραβική Άνοιξη.

Οι εξελίξεις αυτές κάνουν διάφορους αναλυτές να μιλάνε απαισιόδοξα για έναν “Αραβικό Χειμώνα”. Ακόμα χειρότερα, οι θεωρίες συνωμοσίας γνωρίζουν νέες δόξες: οι επαναστάσεις, λένε οι θεωρίες αυτές, δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα οργανωμένο σχέδιο των ιμπεριαλιστών για να ξανασχεδιάσουν τον χάρτη της Μέσης Ανατολής σύμφωνα με τα συμφέροντά τους, στο πρότυπο των “έγχρωμων επαναστάσεων” που έχουμε δει στην Ουκρανία, στη Γεωργία και αλλού. Χρειάζεται να ξεκινήσουμε από την αφετηρία ότι αυτές οι θεωρίες είναι θεμελιακά λαθεμένες. Οι

Ο Θανάσης Καμπαγιάννης επιχειρεί μια επισκόπηση της συριακής επανάστασης και των πολιτικών προκλήσεων που αυτή αντιμετωπίζει, μπροστά στην καταστολή της δικτατορίας και την επέμβαση των ιμπεριαλιστών.

Ακόμα και τα παιδιά συμμετέχουν στην εξέγερση στη Συρία.

επαναστάσεις δεν είναι μονόπρακτα έργα με προσυνηνομημένο σενάριο και προσχεδιασμένο τέλος. Είναι ανοιχτές ιστορικές διαδικασίες, που κατορθώνουν να πετυχαίνουν τους σκοπούς τους στο μέτρο που τα κοινωνικά και πολιτικά υποκείμενα που αναδεικνύονται μέσα από αυτές βρίσκουν τις σωστές απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτει η ζωντανή τους εξέλιξη. Αξίζει να χρησιμοποιήσουμε εδώ μια σχετική περιγραφή αυτής της δυναμικής διαδικασίας που έκανε ο Κρις Χάρμαν, σε ένα κείμενό του για το αντικαπιταλιστικό κίνημα στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, πολύ ταιριαστό και για την Αραβική Άνοιξη:

“Κάθε πετυχημένο κίνημα διαμαρτυρίας περνάει από δύο φάσεις. Η πρώτη είναι όταν ξεσπάει στο παγκόσμιο σκηνικό, πιάνοντας τους αντιπάλους του προ εκπλήξεως και φέρνοντας χαρά σ’ αυτούς που συμφωνούν με τους στόχους

του. Όσο μεγαλύτερο ήταν το χρονικό διάστημα που πέρασε από το τελευταίο μεγάλο κίνημα διαμαρτυρίας, τόσο μεγαλύτερη και η χαρά. Και φαίνεται λες και το μομέντομ και μόνο του κινήματος μπορεί να το οδηγήσει μπροστά, από νίκη σε νίκη. Αυτή η κατάσταση συσπειρώνει τους υποστηρικτές του κινήματος και τους ωθεί να υποβαθμίσουν τις παλιές διαφορές απόψεων και τις προηγούμενες τακτικές διαφορίες.

Αλλά αυτοί έναντι των οποίων στρέφονται οι διαμαρτυρίες δεν τα παρατάνε έτσι εύκολα. Όταν το αρχικό σοκ περάσει, δυναμώνουν τις άμυνές τους, γυρεύουν να εξασφαλίσουν ότι δεν θα βρεθούν ποτέ ξανά προ εκπλήξεως, και προσπαθούν να σταματήσουν τη δυναμική του κινήματος προς τα μπροστά. Σ’ αυτό το σημείο, οι διαφορές σχετικά με την τακτική αναγκαστικά αναδύονται μέσα στο κίνημα, ακόμα και μεταξύ ανθρώπων που έχουν ορκιστεί να ξεχά-

σων τις παλιές διαμάχες για χάριν της ομοφωνίας... Η αδυναμία να επιλυθούν αυτές οι διαφορές μπορεί πολύ εύκολα να οδηγήσει τα κινήματα στον κατακερματισμό και την κατάρρευση τη στιγμή ακριβώς που φτάνουν στην κορύφωσή τους” (“Αντικαπιταλισμός, Θεωρία και Πρακτική”, ISJ 88, Φθινόπωρο 2000).

Είναι στη Συρία που η αντιμετώπιση αυτή, της επανάστασης ως μιας ανοιχτής ιστορικής διαδικασίας με κρίσιμα σταυροδρόμια και αβέβαιο αποτέλεσμα, αποκτά τη μεγαλύτερη της χρησιμότητα.

Το πλαίσιο

Η επανάσταση στη Συρία ξέσπασε τον Μάρτιο του 2011. Υπάρχει μια αδιαμφισβήτητη σοφία στη χρονική διαδοχή των αραβικών επαναστάσεων: αντίθετα με τις θηλήσεις της Δύσης, οι επαναστάσεις ξέσπασαν αρχικά στα πιο φιλικά προς τους ιμπεριαλιστές καθεστώτα, όπως ήταν η Τунησία του Μπεν Αλί και η Αίγυπτος του Μουμπάρακ. Αλλά, από τη στιγμή που ολόκληρη η περιοχή σειόταν από λαϊκές εξεγέρσεις, ήταν εξίσου αδιαμφισβήτητο ότι η Συρία θα γινόταν και αυτή κομμάτι τους.

Όπως έχουμε ήδη επιχειρηματολογήσει από τις στήλες αυτού του περιοδικού, η κρίση των αραβικών καθεστώτων έχει κοινές οικονομικές και κοινωνικές ρίζες, που πηγάζουν πιο βαθιά από τις τρέχουσες πολιτικές τους επιλογές και τις διακρατικές τους συμμαχίες. Το σημαντικό συριακό καθεστώς είναι ο γερασμένος απόγονος των αραβικών εθνικιστικών κινήματων που αναδύθηκαν στη Μέση Ανατολή μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήδη βέβαια, η ανάληψη της εξουσίας από τον Χάφεζ-αλ-Άσαντ (τον πατέρα του σημερινού Μπασάρ) το 1970 ήταν ένα εσωτερικό πράξιμο μέσα στο εθνικιστικό κόμμα Μπάαθ για το ψαλίδισμα των πιο ριζοσπαστικών τάσεων του κόμματος. Ο πατέρας Άσαντ εγκατέστησε ένα δικτατορικό καθεστώς, χρησιμοποιώντας τις δυνάμεις καταστολής – και ιδίως το στρατό – εναντίον των αντιπάλων του: τόσο της κομμουνιστικής Αριστεράς όσο και των ισλαμιστών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας (με πιο γνωστό παράδειγμα τη σφαγή της εξέγερσης στη Χάμα το 1982 με πάνω από 20.000 νεκρούς).

Η Συρία πέρασε από ένα γνώριμο για πολλά αραβικά καθεστώτα ιστορικό μονοπάτι: από την ταχεία οικονομική ανάπτυξη των πρώτων μεταπολεμικών δεκα-

ετιών, με κέντρο το κράτος, μοντέλο του κρατικού καπιταλισμού της Σοβιετικής Ένωσης και μπόλικη σοσιαλιστική ρητορική, στην οικονομική στασιμότητα και την κρίση της δεκαετίας του '80 και μετά, που οξύνθηκε λόγω της κατάρρευσης των σύμμαχων σταλινικών καθεστώτων το 1989-1991. Το άνοιγμα στην αγορά προβλήθηκε ως η μόνη διέξοδος γι' αυτά τα καθεστώτα, τόσο όσον αφορά την οικονομική τους ανάπτυξη όσο και την αλλαγή της αυταρχικής πολιτικής δομής τους. Η άνοδος στην εξουσία του γιου Άσαντ το 2000 προσέφερε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για μια συριακή “περεστρόικα”, ένα άνοιγμα προς την αγορά, σε συνδυασμό με μια από τα πάνω φιλελεύθερη μεταρρύθμιση του καθεστώτος. Έντεκα χρόνια πριν την “Αραβική Άνοιξη”, η Συρία βίωσε μια έκρηξη ελευθερίας από τα κάτω που έμεινε γνωστή ως η “Άνοιξη της Δαμασκού”. Ωστόσο, πολύ γρήγορα ο νεαρός Άσαντ φοβήθηκε τις συνέπειες που θα είχε για τη σταθερότητα του καθεστώτος ένα ανεξέλεγκτο δημοκρατικό κίνημα, γι' αυτό και προχώρησε στη γρήγορη καταστολή του.

Η κρίση των αραβικών καθεστώτων έχει κοινές οικονομικές και κοινωνικές ρίζες, που πηγάζουν πιο βαθιά από τις τρέχουσες πολιτικές τους επιλογές και τις διακρατικές τους συμμαχίες

Το μόνο που υλοποιήθηκε από την συριακή “περεστρόικα” ήταν η νεοφιλελεύθερη στροφή στην αγορά. Το καθεστώς προχώρησε σε ιδιωτικοποιήσεις, περιέκοψε κρατικές δαπάνες και μείωσε τις παροχές του κοινωνικού κράτους, με αποτέλεσμα την μαζική αύξηση της φτώχειας. Αντίθετα όμως από τις διαβεβαιώσεις των νεοφιλελεύθερων γκουρου, η περισσότερη αγορά δεν έφερε περισσότερη δημοκρατία. Για την ακρίβεια, η οικογενειοκρατία και η διαφθορά αυξήθηκαν: πολλές δημόσιες επιχειρήσεις που ιδιωτικοποιήθηκαν κατέληξαν στα χέρια μελών της οικογένειας

του Άσαντ, που έφτασε έτσι να ελέγχει ακόμα εντονότερα την οικονομική και κοινωνική ζωή. Κομμάτι αυτής της ενίσχυσης ήταν και η ενδυνάμωση των μηχανισμών καταστολής.

Όμως η Συρία δεν έφτασε ποτέ να γίνει κράτος-πελάτης των ΗΠΑ και της Δύσης. Όχι γιατί το Συριακό καθεστώς ήταν αντι-ιμπεριαλιστικό: ο συριακός στρατός δεν δίστασε να σφαιριάσει την παλαιστινιακή Αριστερά το 1976 στο Λίβανο σε συνεργασία με τους ακροδεξιούς Φαλαγγίτες, ενώ και το 1991 η Συρία συντάχθηκε με τις ΗΠΑ κατά του Ιράκ στον Πρώτο Πόλεμο του Κόλπου. Αλλά γιατί η συριακή άρχουσα τάξη είχε συμφέροντά ανταγωνιστικά με τους πιστότερους συμμάχους των αμερικάνων ιμπεριαλιστών – και γείτονές της – στην περιοχή: τη Σαουδική Αραβία, την Τουρκία (πριν τη στροφή του Ερντογάν) και βέβαια το Ισραήλ, που εξακολουθεί να κατέχει παράνομα τμήμα της Συρίας, τα υψώματα του Γκολάν.

Ως αποτέλεσμα, η Συρία αναζήτησε συμμαχίες με κράτη ανταγωνιστικά προς τις ΗΠΑ με πρώτο το Ιράν, ενώ δεν δίστασε να βοηθήσει έμπρακτα το κίνημα της λιβανέζικης Αντίστασης, με κορμό του τη Χεζμπολά, ενάντια στην επίθεση του Ισραήλ το 2006. Με δεδομένο ότι οι υπόλοιποι Αραβες ηγέτες ανταγωνίζονταν για το ποιός θα είναι το πιο πωλημένο τσιράκι των ιμπεριαλιστών στην περιοχή, ο Μπασάρ-αλ-Άσαντ μπορούσε να προβάλλει για τον εαυτό του την εικόνα του “τελευταίου Άραβα ηγέτη” που αντιστέκεται, αξιοποιώντας πάντοτε και την υπόθεση της απελευθέρωσης της Παλαιστίνης. Ωστόσο, η πεποίθηση ότι η εικόνα αυτή θα προστάτευε το καθεστώς του από το ξέσπασμα του μαζικού κινήματος, ιδίως τη στιγμή που ολόκληρη η περιοχή είχε πάρει φωτιά, αποδείχτηκε μια οικτρή αυταπάτη.

Η επανάσταση

Η επανάσταση ξεκίνησε στη Ντεράα, στα νότια της Δαμασκού, με αφορμή τη σύλληψη από τις δυνάμεις ασφαλείας κάποιων ανήλικων παιδιών που έγραφαν στους τοίχους συνθήματα εμπνευσμένα από την Αραβική Άνοιξη. Στις συγκεντρώσεις που ακολούθησαν για την απελευθέρωσή τους, οι δυνάμεις καταστολής χτύπησαν τους διαδηλωτές. Αλλά αντί το κίνημα να ξεφουσκώσει, απλώθηκε με μαζικές διαδηλώσεις και σε άλλες πόλεις, σε όλα τα μήκη και τα

Νυχτερινή διαδήλωση στη συνοικία Μείντάν της Δαμασκού.

πλάτη της Συρίας.

Στην αρχή το κίνημα δεν διεκδικούσε την ανατροπή του Άσαντ. Ο Άσαντ είχε κατορθώσει να συντηρήσει για τον εαυτό του την ιδέα ενός γκέητ που είναι “μεταρρυθμιστής”, αλλά περιορίζεται ασφυκτικά από το οικογενειακό του περιβάλλον. Γι’ αυτό και στις πρώτες διαδηλώσεις το αίτημα ήταν οι μεταρρυθμίσεις, με την ελπίδα – και την αυταπάτη – ότι ο Άσαντ θα ξαναπαίσει το νήμα της “Ανοιξης της Δαμασκού” και θα συγχρουστεί με τις πιο διεφθαρμένες και καταπιεστικές όψεις του καθεστώτος, ενισχυμένος πλέον και από τον αέρα της ευρύτερης δημοκρατικής αλλαγής που έπνεε στην περιοχή. Οι ελπίδες αποδείχθηκαν φρούδες. Η απάντηση στο μαζικό κίνημα ήταν η με κάθε τρόπο καταστολή του, που έπρεπε να είναι τόσο αιματηρή ώστε να σκοτώσει εν τη γενέσει της μια πιθανή εξέγερση, σαν κι αυτή που ανέτρεψε τον Μουμπάρακ και τον Μπεν Αλί.

Για να καταλάβουμε τη στρατηγική του καθεστώτος και την εξέλιξη της επανάστασης θα πρέπει εδώ να κάνουμε μια παρένθεση και να αναφερθούμε στο εθνικό και θρησκευτικό μωσαϊκό που συνθέτει τη συριακή κοινωνία. Το καθεστώς του Άσαντ αποτελείται κυρίως από Αλεβίτες: οι Αλεβίτες (μια εκδοχή του σίιτικου Ισλάμ) ήταν για πολλά χρόνια μια καταπιεσμένη αγροτική μειονότητα στην πλειοψηφικά σουνιτική συριακή κοινωνία. Ο αραβικός εθνικισμός του Μπάαθ ήταν για τους Αλεβίτες το όχημα μέσω του οποίου έσπασαν την περιθωριοποίησή τους και κατάφεραν να αποκτήσουν κεντρικό ρόλο στην κοινωνική και πολιτική ζωή: η άνοδος των Άσαντ στην εξουσία σήμανε την υπερεκπροσώπηση των Αλεβιτών στον κρατικό μηχανισμό, και ιδίως στον συριακό στρατό. Εκτός από τους σίιτες και τους σουνίτες

μουσουλμάνους, στη Συρία ζουν ακόμα αρκετοί χριστιανοί που συνυπάρχουν αρμονικά με το Ισλάμ εδώ και αιώνες, καθώς και μια μειοψηφία Κούρδων στο βόρειο τμήμα της χώρας (στα σύνορα με την Τουρκία). Η επιτυχία του καθεστώτος των Άσαντ βασιζόταν στην ειρηνική συνύπαρξη αυτού του πολύχρωμου πληθυσμού (σε μια περιοχή που μαστίζεται από εμφυλίους, όπως στον γειτονικό Λίβανο ή το Ιράκ): κλειδί της σταθερότητας ήταν η συμμαχία των Αλεβιτών του κρατικού μηχανισμού και της στρατιωτικής γραφειοκρατίας με την αστική τάξη των Σουνιτών εμπόρων στη Δαμασκό και στο Χαλέπι (τις δύο μεγαλύτερες πόλεις της χώρας). Κάθε επαναστατική απόπειρα στη Συρία ήταν βέβαιο ότι θα απειλούσε αυτές τις εύθραυστες ισορροπίες.

Το καθεστώς αντέδρασε στο ξέσπασμα του κινήματος χρησιμοποιώντας διπλή γλώσσα: δημόσια, παρουσίασε τους διαδηλωτές σαν εγκάθετους και πράκτορες ξένων υπηρεσιών που ήθελαν να αποσταθεροποιήσουν τη Συρία και να την οδηγήσουν στο χάος και τον εμφύλιο. Το επιχείρημα αυτό ήταν “εθνικής εμβέλειας” και επιχειρούσε να κερδίσει υποστηρικτές από όλες τις ταξικές, θρησκευτικές και εθνοτικές ομάδες. Υπόγεια, όμως, το καθεστώς εξαπέλυσε μια σεκταριστική εκστρατεία: απευθύνθηκε στους Αλεβίτες, αλλά και στις υπόλοιπες μειονότητες, με το επιχείρημα ότι τυχόν ανατροπή του Άσαντ θα σήμαινε το διωγμό και την εκ νέου περιθωριοποίηση των μειονοτήτων από την σουνιτική πλειοψηφία. Παρακρατικές συμμορίες νεαρών Αλεβιτών, υποστηρικτών του καθεστώτος (γνωστών ως Σαμπίχα), εισέβαλλαν σε σπίτια και εκτελούσαν Σουνίτες υποστηρικτές της επανάστασης, πετώντας στη συνέχεια τα πτώματα σε κοινή θέα για παραδειγματισμό. Όπως ήταν φυσικό, σύντομα συνέβη και

το αντίστροφο. Στο μεταξύ ο στρατός συνέχιζε την αιματηρή καταστολή των μαζικών διαδηλώσεων, προχωρώντας σε σφαγές αμάχων.

Το δημοκρατικό κίνημα που διαδήλωνε εναντίον του Άσαντ συσπειρώνει υποστηρικτές από όλες τις θρησκευτικές και εθνοτικές ομάδες της χώρας. Αλλά όταν το κίνημα χρειάστηκε να βρει πόρους για να αντιμετωπίσει την καταστολή ήταν η σουνιτική πλειοψηφία, και κυρίως οι φτωχοί της υπαίθρου, αυτοί που επιστρατεύτηκαν για να το υπερασπίσουν. Η λέξη “επιστρατεύτηκαν” δεν είναι υπερβολή. Καταρχάς ταιριάζει με το ίδιο το κοινωνικό προφίλ αυτών που “επιστρατεύτηκαν”: η επανάσταση βρήκε στην συριακή υπαίθρο μια δεξαμενή νέων μουσουλμάνων αντρών, αγροτικής καταγωγής, χτυπημένων από την οικονομική κρίση (γι’ αυτό και πολλών άνεργων), αρνητικά διακείμενων στο καθεστώς Άσαντ και ριζοσπαστικοποιημένων από τις εικόνες των ομοίων τους στην επαναστατημένη Ταχρίρ. Στη Δαμασκό και στο Χαλέπι, η αστυνομία και ο στρατός μπορούσαν εύκολα να διαλύουν τις αντι-καθεστωτικές συγκεντρώσεις. Στη Χόμς και τη Χάμα, όμως, οι άντρες του Άσαντ έμοιαζαν με κατοχικά στρατεύματα που έπρεπε να ανακαταλάβουν ολόκληρες πόλεις. Ήταν αυτή η ανισομερεια της συριακής επανάστασης, μαζί με τη θηριωδία της καταστολής, που οδήγησε στην πρόωξη στρατιωτικοποίησής της σε μεγάλο μέρος της χώρας. Οι αποσκιητιστές φαντάρων από τον συριακό στρατό, μαζί με τη μνημειώδη ευκολία να βρεθούν όπλα στην περιοχή του Λεβάντε, σήμαναν την έναρξη μιας ανοιχτής στρατιωτικής σύγκρουσης μεταξύ του καθεστώτος και των επαναστατών.

Οι πρωταγωνιστές

Στο μεταξύ, η πιο ενδιαφέρουσα εξέλιξη ήταν η δημιουργία των Τοπικών Συντονιστικών Επιτροπών, των επιτροπών βάσης (με κεντρικό και εδώ τον ρόλο της νεολαίας) που οργανώνουν το μαζικό κίνημα ανά πόλη και γειτονιά, καλούν τις διαδηλώσεις και επιχειρούν να συντονίσουν την επανάσταση. Οι τοπικές ΣΕ δεν έχουν συγκεκριμένο πολιτικό στίγμα: συσπειρώνουν όλους τους υποστηρικτές της επανάστασης που παλεύουν για την ανατροπή του Άσαντ. Πολιτικά, όμως, δεν άργησαν να εμφανιστούν και οι οργανώσεις που επιχειρούν να εκπροσωπήσουν την επανάστα-

2/9/2012: συγκέντρωση Σύριων μεταναστών στο Νέο Κόσμο ενάντια σε φασιστική επίθεση.

ση. Οι δυνάμεις της Αριστεράς συσπειρώνονται κατά βάση στην *Εθνική Συντονιστική Επιτροπή*: επιμένουν στην ανάγκη του μαζικού κινήματος, στην άρνηση του θρησκευτικού σεχταρισμού και της οποιαδήποτε ξένης επέμβασης, αλλά διαθέτουν περιορισμένη επιρροή. Οι δυνάμεις αυτού που θα αποκαλούσαμε “αστική αντιπολίτευση”, από τους φιλελεύθερους μέχρι τους ισλαμιστές της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, συγκρότησαν το *Συριακό Εθνικό Συμβούλιο*: όμως το ΣΕΣ δεν έχει στην πραγματικότητα οργανική σχέση με τις εξελίξεις στη Συρία. Επέλεξε για έδρα του την Τουρκία και για στρατηγική του το κάλεσμα στη Δύση για στρατιωτική επέμβαση, στο πρότυπο της Λιβύης. Το κύρος του Συμβουλίου στις συριακές μάζες είναι αυτή τη στιγμή στο ναδίρ.

Στο τέλος του Ιουλίου του 2011, ανακοινώθηκε η συγκρότηση του *Ελεύθερου Συριακού Στρατού*, που προσπαθεί να συντονίσει τις σκόρπιες ένοπλες ομάδες που συγκροτούνται στρατιωτικά με τις δυνάμεις του καθεστώτος. Η δημιουργία του ΕΣΣ ήταν αποτέλεσμα μιας αντίφασης: αφενός της απογοήτευσης και της σύγκρουσης με την ηγεσία του Συριακού Εθνικού Συμβουλίου. Αφετέρου, της προσπάθειας να ενοποιηθούν – και το κρισιμότερο να ελεγχθούν – οι διάσπαρτες κατά τόπους ένοπλες ομάδες επαναστατών από τα πάνω, από τους αποσκιρτήσαντες από το καθεστώς στρατηγούς που ετοιμάζουν το ρόλο τους στη μετάβαση σε μια μετά-Άσαντ εποχή. Η δράση του ΕΣΣ σήμανε τη σταδιακή μετατροπή της επανάστασης από μαζικό κίνημα σε στρατιωτική εμφύλια σύγκρουση: είναι ενδεικτικό ότι, σύμφωνα με τα ελεγχόμενα στοιχεία της Αντιπολίτευσης, από τον Μάρτη του 2011 υπάρχουν 24.000 νεκροί, από τους οποίους οι 6.000 είναι στρατιώτες του

συριακού στρατού. Η στρατιωτικοποίηση της επανάστασης απαιτεί πολεμοφοδία και ανοίγει διάπλατα τη δυνατότητα επέμβασης εξωτερικών δυνάμεων. Είναι σ’ αυτό το σημείο που πρέπει να εντάξουμε στην ανάλυσή μας την κρίσιμη γεωπολιτική παράμετρο της συριακής επανάστασης.

Η γεωπολιτική

Υπάρχουν αναλύσεις που αντιμετωπίζουν τη συριακή επανάσταση σαν κομμάτι μιας αμερικανο-ισραηλινής συνωμοσίας, με στόχο την ανατροπή του Άσαντ και την αντικατάστασή του από ένα πιο πειθήνιο προς τους ιμπεριαλιστές καθεστώς. Οι πιο εκλεπτυσμένες θεωρίες υποστηρίζουν ότι, ακόμα και αν ο Άσαντ δεν είναι γνήσιος αντι-ιμπεριαλιστής, μια ανατροπή του θα σήμαινε τη διάσπαση του “άξονα της Αντίστασης” στη Μέση Ανατολή, της συνεργασίας δηλαδή του Ιράν, της Συρίας, της λιβανέζικης Χεζμπολά και της παλαιστινιακής Χαμάς. Ο άξονας αυτός τείνει αυτή τη στιγμή να λάβει και θρησκευτικό χαρακτήρα, αφού το Ιράν, το καθεστώς Άσαντ και η Χεζμπολά είναι σίτες, σε αντίθεση με τα σουνίτικα φιλο-ιμπεριαλιστικά καθεστώτα του Αραβικού Κόλπου, με πρώτη τη Σαουδική Αραβία. Η συριακή επανάσταση, λένε, ρίχνει “αντικειμενικά” νερό στον μύλο της αντίδρασης, για να θυμηθούμε μια οικεία μας έκφραση...

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ θέλουν να σπάσουν τον “άξονα της Αντίστασης”. Αλλά αυτή η καταρχήν συμφωνία συνοδεύεται από ένα πλήθος διαφωνιών για το πώς θα γίνει κάτι τέτοιο με δεδομένες τις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στη Μέση Ανατολή. Το πρώτο κρίσιμο στοιχείο είναι η υποχώρηση της αμερικάνι-

κης ηγεμονίας, μετά από μια δεκαετία καταστροφικών ηττών για τις ΗΠΑ εξαιτίας της αποτυχημένης στρατηγικής των νεοσυντηρητικών του Μπους. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Ιράκ, που θα ήταν το πρότυπο της αμερικανικής δημοκρατίας στη Μέση Ανατολή και ο μοχλός του ευρύτερου επανασχεδιασμού της, βρίσκεται αυτή τη στιγμή (υπό την ηγεσία του σίιτη Μαλίκι) εγγύτερα στον άξονα Ιράν-Συρίας παρά στη φιλο-δυτική συμμαχία. Το δεύτερο κρίσιμο στοιχείο είναι οι ίδιες οι αραβικές επαναστάσεις που δυσκολεύουν την ιμπεριαλιστική κυριαρχία στην περιοχή, η οποία τις προηγούμενες δεκαετίες βασιζόταν στις ντόπιες δικτατορίες και σε τελική ανάλυση στην κτηνώδη χρήση βίας από το μαντρόσκυλο τους στην περιοχή, το Ισραήλ. Σήμερα, οι κραγές του Ισραήλ για πόλεμο κατά του Ιράν συναντάνε την επιφυλακτικότητα της πλειοψηφίας του αμερικανικού κατεστημένου και, σίγουρα, της ηγετικής του ομάδας γύρω από τον Ομπάμα. Οι ΗΠΑ δεν είναι παντοδύναμες. Η σημερινή στρατηγική τους συνίσταται πολύ περισσότερο στο να στήνουν με προσοχή συμμαχίες με τους τοπικούς υπο-ιμπεριαλισμούς και να εμπεβαίνουν “από το πίσω κάθισμα”, με άλλον στη θέση του οδηγού.

Επειδή έτσι έχουν τα πράγματα, οι εξωτερικές επεμβάσεις στη Συρία έχουν να κάνουν περισσότερο με τις τοπικές ανερχόμενες δυνάμεις. Πρώτη και καλύτερη φιγουράρει η Σαουδική Αραβία που αποτελεί την κοιτίδα της αραβικής αντεπανάστασης. Οι Σαουδάραβες, αφού τσάκισαν διά της στρατιωτικής εισβολής την επανάσταση στο Μπαχρέην και μεθόδευσαν την ελεγχόμενη μετάβαση από το καθεστώς Αλ-Σάλεχ στην Υεμένη, θέλουν να μετατρέψουν τη συριακή επανάσταση σε μια σουνίτικη σεκταριστική υπόθεση ανατροπής του “αιρετικού” καθεστώτος του Άσαντ, με σκοπό την αποδυνάμωση του μεγάλου αντιπάλου τους στην περιοχή, του Ιράν. Γι’ αυτό, η Σαουδική Αραβία, μαζί με το Κατάρ, προμήθευσαν από την αρχή χρήματα και όπλα σε τμήματα της συριακής αντιπολίτευσης (στα πιο συντηρητικά και σεκταριστικά κομμάτια των εξεγεγμένων), ευνοώντας την στρατιωτικοποίηση της επανάστασης και επιζητώντας την εμπλοκή των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων στη σύγκρουση στη Συρία. Δεν είναι τυχαίο ότι οι υψηλά ιστάμενοι πολιτικοί και στρατιωτικοί ηγέτες (κατά κύριο λόγο σουνίτες) που αυτομολούν από το κα-

θεστώσ Άσαντ βρίσκουν σχεδόν πάντα καταφύγιο στο Ριάντ και στη Ντόχα.

Ο άλλος μεγάλος παίκτης στη συριακή υπόθεση είναι η Τουρκία, η οποία προσπαθεί να αναδειχτεί σε προστάτη των δημοκρατικών κινήματων της Αραβικής Άνοιξης και σε μοντέλο μετριοπαθούς ισλαμικής δημοκρατίας (το κόμμα του Ερντογάν ανήκει στην ίδια οικογένεια με τα κόμματα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας που ισχυροποιούνται πολιτικά σε ολόκληρη την περιοχή). Το ενδιαφέρον της για τη Συρία ενισχύεται και από την ύπαρξη της εκεί κουρδικής μειονότητας, γεγονός που μπορεί να αφυπνίσει το κορυφαίο απελευθερωτικό κίνημα και να απειλήσει την εδαφική ακεραιότητα της Τουρκίας. Έτσι, η Άγκυρα φιλοξενεί στο έδαφός της τις ηγεσίες του Συριακού Εθνικού Συμβουλίου και του Ελεύθερου Συριακού Στρατού, μαζί με περίπου 100.000 Σύριους πρόσφυγες που ο αριθμός τους ανεβαίνει αλματωδώς όσο βαθαίνει ο εμφύλιος πόλεμος στη χώρα. Οι κινήσεις αυτές, όσο πιο ελκυστικές φαντάζουν για τις ΗΠΑ, τόσο πιο ενοχλητικές γίνονται για το Ισραήλ, που επιχειρεί να αποδείξει τη χρησιμότητά του χτίζοντας δικούς του άξονες επιρροής στην περιοχή, με πρόθυμους ηλίθιους την Κύπρο και την Ελλάδα.

Με τη σκακιέρα έτσι διαμορφωμένη, οι ΗΠΑ και οι δυτικοί σύμμαχοί τους προσπαθούν να βρουν τον καλύτερο τρόπο να παρέμβουν στην περιοχή και να ξαναστήσουν στα πόδια της την κλονισμένη ηγεμονία τους. Θέλουν να εμφανιστούν ως σύμμαχοι των δημοκρατικών κινήματων της Αραβικής Άνοιξης και να ανατρέψουν τον Άσαντ, κρατώντας όμως στη θέση του ανέπαφο τον κρατικό μηχανισμό του καθεστώτος, για να μην επαναληφθεί το φιάσκο του Ιράκ. Μια τέτοια εξέλιξη θα σήμαινε μια ήττα για τον νούμερο ένα στρατηγικό τους εχθρό στην περιοχή, το Ιράν, και – το σημαντικότερο – μια αποδυνάμωση των άσπονδων συμμάχων τους, της Ρωσίας και της Κίνας, που έχουν τα δικά τους συμφέροντα στην περιοχή, πρώτα και κύρια το πολυτιμότερο αγαθό για κάθε καπιταλιστική οικονομία, το πετρέλαιο.

Αλλά οι ΗΠΑ δεν μπορούν να τα καταφέρουν μόνες τους και κάθε επιλογή είναι ναρκωθημένη με κινδύνους. Η υπερβολαβία της ιμπεριαλιστικής επέμβασης στη Σαουδική Αραβία μπορεί να οδηγήσει σε ενίσχυση ριζοσπαστικών ισλαμικών στοιχείων σε σύνδεση με την

Η καλύτερη έμπρακτη αλληλεγγύη προς τον συριακό λαό είναι η αντίσταση στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις της δικιάς μας άρχουσας τάξης

Αλ Κάιντα (που είναι ήδη ενεργή στη Συρία), πολιτική που μπορεί να γυρίσει μπουζουράκι όπως το βίωσαν τραυματικά οι ΗΠΑ με τους Ταλιμπάν και την 11η Σεπτέμβρη. Η συνεργασία με την Τουρκία φαντάζει αυτή τη στιγμή ως η ασφαλέστερη στρατηγική: αλλά μια πολεμική ανάφλεξη, προϊόν της σύνθετης πραγματικότητας στην περιοχή (για παράδειγμα μια σύγκρουση της Τουρκίας με τους Κούρδους ή ένας τυχοδιωκτισμός του Ισραήλ) μπορεί να οδηγήσει σε συνολικότερη αποσταθεροποίηση. Προς το παρόν, οι διαταγμοί των ΗΠΑ και της Δύσης να επέμβουν στρατιωτικά δείχνει ότι δεν έχουν τον έλεγχο στο έδαφος της Συρίας, όπως συνέβη στην περίπτωση της Λιβύης.

Οι προοπτικές

Το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα είναι δύσκολο να προβλεφθεί. Το καθεστώς Άσαντ μοιάζει με παγόβουνο που λιώνει. Οι αυτομολήσεις στελεχών του καθεστώτος, που καταλαβαίνουν ότι οι μέρες του είναι μετρημένες, συνεχίζονται. Στο Χαλέπι, υπάρχουν οι πρώτες ενδείξεις ότι οι σουνίτες αστοί αρχίζουν να εγκαταλείπουν τον Άσαντ και να ρίχνουν το βάρος τους προς την πλευρά της αντιπολίτευσης. Αν ο Άσαντ επιμένει, τότε η στρατιωτική σύγκρουση θα βαθύνει. Ωστόσο, η εξέγερση δεν μπορεί να νικήσει στρατιωτικά, όσα όπλα και αν πάρει από εξωτερικές πηγές. Η Δαμασκός και το Χαλέπι δεν μπορούν να “απελευθερωθούν” από τα έξω, όπως λέει η ηγεσία του Ελεύθερου Συριακού Στρατού. Η στρατιωτικοποίηση της επανάστασης έχει μετατραπεί πλέον σε συνειδητή στρατηγική της ηγεσίας της Αντιπολίτευσης (κυρίως της Μουσουλμανικής Αδελφότητας) με απώτερο στόχο τη διάσπαση στα ανώτερα κλιμάκια του καθεστώτος και την πρόκληση κάποιου είδους εξωτερικής επέμβασης.

Μια τέτοια επέμβαση θα αποτελέσει και το τέλος της συριακής επανάστασης ως ανεξάρτητου πολιτικού παράγοντα και τη μετατροπή της σε εργαλείο των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων για τους δικούς τους σκοπούς. Οι αγωνιστές που παλεύουν για τη δημοκρατία στη Συρία πρέπει να επιμείνουν στην αναγκαιότητα του μαζικού κινήματος στις πόλεις, στην κινητοποίηση της εργατικής τάξης που δεν έχει παρέμβει ακόμα συλλογικά στην εξέλιξη της επανάστασης: μόνο έτσι θα καταπολεμηθούν οι κίνδυνοι του θρησκευτικού σεχταρισμού και της ξένης επέμβασης, ώστε η ανατροπή του καθεστώτος να ξημερώσει καλύτερες μέρες για το συριακό λαό. Και μόνον από μια τέτοια διαδικασία θα χτιστεί μέσα από το κίνημα για τη δημοκρατία μια νέα Αριστερά, που θα παίξει ρόλο στη Συρία της επόμενης μέρας μετά τον Άσαντ και στη νέα Μέση Ανατολή.

Το κίνημα στη Δύση χρειάζεται να προσφέρει στις αραβικές επαναστάσεις που παλεύουν ενάντια στα δικτατορικά καθεστώτα έμπρακτη αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη αυτή δεν μπορεί να είναι απλές δηλώσεις υποστήριξης, σαν κι αυτές που κάνει υποκριτικά ο Αβραμόπουλος την ίδια στιγμή που κλείνει συμφωνίες με το Ισραήλ, ούτε μπορεί να είναι η συμμετοχή της Αριστεράς στην ψυχροπολεμική κατακραυγή των αστικών ΜΜΕ κατά της Ρωσίας και του Ιράν. Η καλύτερη έμπρακτη αλληλεγγύη προς τον συριακό λαό είναι η αντίσταση στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις της δικιάς μας άρχουσας τάξης που ως αποτέλεσμα θα έχουν την ακύρωση της επανάστασης. Αυτό σημαίνει πάλη ενάντια σε οποιαδήποτε ελληνική συμμετοχή σε επέμβαση στη Μέση Ανατολή: να πάψουν τα ελληνικά λιμάνια να φιλοξενούν τα αεροπλανοφόρα των Μεγάλων Δυνάμεων που πλέουν για την Ανατολική Μεσόγειο, να κλείσει η βάση της Σούδας, να σταματήσει κάθε συνεργασία με το κράτος του Ισραήλ. Έμπρακτη αλληλεγγύη σημαίνει ακόμα την απαίτηση να ανοίξουν τα σύνορα για τους Σύριους πρόσφυγες και να βάλουμε φραγμό στην ισλαμοφοβική υστερία που ήδη σπέρνουν οι φασίστες ενάντια στον ερχομό τους. Είμαστε μαζί με τα αδέρφια μας στην Μέση Ανατολή που παλεύουν για δημοκρατία, ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Και ο καλύτερος τρόπος για να τους συμπαρασταθούμε είναι να ανατρέψουμε τα αφεντικά στην ίδια μας τη χώρα. ■

Η Αίγυπτος συνεχίζει

Η ανακοίνωση, λίγο πριν τον Δεκαπενταύγουστο, ότι ο πρόεδρος της Αιγύπτου, Μοχάμεντ Μούρσι, παύει από τη θέση του επικεφαλής του Στρατιωτικού Συμβουλίου, τον Στρατάρχη Ταντάουϊ, προκάλεσε χαρά και ανακούφιση σε εκατομμύρια Αιγύπτιους. Η συγκατοίκηση του Μούρσι, εκλεγμένου με την υποστήριξη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, με τους στρατηγούς του Μουμπάρακ, κρατούσε τον κόσμο με κομμένη την ανάσα για το πότε ο Ταντάουϊ θα αποφάσιζε να προχωρήσει σε κάποιο μικρό ή μεγάλο πραξικόπημα. Ο Μούρσι αποφάσισε να κινηθεί πρώτος και να ξεφορτωθεί τον Ταντάουϊ, την ηγεσία των επιτελείων και τους επικεφαλής ναυτικού και αεροπορίας. Προχώρησε επίσης στο διορισμό αντιπροέδρου, μια θέση που είχε μείνει κενή μετά την πτώση του Μουμπάρακ. Ενώ κατάργησε και τη λεγόμενη “Συμπληρωματική Συνταγματική Διακήρυξη”. Ήταν μια διακήρυξη που έκαναν οι στρατηγοί στα μέσα Ιούνη, δίνοντας επιπλέον νομοθετικό ρόλο στον εαυτό τους και αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του νέου Συντάγματος, περιορίζοντας τις εξουσίες του Κοινοβουλίου και του εκλεγμένου προέδρου.

Ο Ταντάουϊ και το Στρατιωτικό Συμβούλιο είχαν πάρει την εξουσία την ώρα που ο Μουμπάρακ εγκατέλειπε το Κάιρο στη διάρκεια της επανάστασης των αρχών του 2011. Προσπάθησαν να παρουσιαστούν ως εκφραστές της επανάστασης και έτσι να εξασφαλίσουν την επιστροφή στην ομαλότητα. Στην πραγματικότητα είναι οι εκφραστές των πιο βαθιών τμημάτων του κράτους και της άρχουσας τάξης που κυβερνάει την Αίγυπτο τις τελευταίες δεκαετίες. Βρέθηκαν αναγκασμένοι να αποδεχθούν τη μετάβαση προς τη Δημοκρατία, κάνοντας ό,τι ήταν στο χέρι τους για να είναι μια δημοκρατία ψαλιδισμένη.

Η Μουσουλμανική Αδελφότητα αποδέχθηκε από την αρχή αυτό το παιχνίδι, έχοντας τους δικούς της φόβους για το τι θα σημάνει η συνέχιση της ασάθειας. Ο στρατός όμως δεν έμεινε με σταυρωμένα χέρια. Τον τελευταίο ενάμιση χρόνο έχουν προχωρήσει σε αλληπάλληλες προβοκάτσιες και σφαγές για να τους δοθεί η ευκαιρία να επιβάλουν την “τάξη” και να πισωγυρίσουν τις κατακτή-

Ο Νίκος Λούντος σκιαγραφεί τις εξελίξεις στην Αίγυπτο μετά τις Προεδρικές εκλογές.

σεις της επανάστασης. Με άνοιγμα πυρ κατά διαδηλώσεων, προκλήσεις με στημένα επεισόδια στα γηπεδα και στους δρόμους, οργανωμένες καμπάνιες κατά της Αριστεράς, μέχρι τις πρόσφατες εκλογές και την βία και νοθεία που εξαπέλυσαν για να εκλεγεί ο άνθρωπος του Μουμπάρακ, Άχμεντ Σαφίι. Στο μεταξύ η δικαστική εξουσία, τμήμα του ίδιου συστήματος εξουσίας, είχε διαλύσει το εκλεγμένο Κοινοβούλιο, με νομικιστικές δικαιολογίες.

Μεταστροφή

Τίποτα από όλα αυτά τελικά δεν δούλεψε. Αντίθετα, αν στην αρχή της Επανάστασης, η πλειονότητα του κόσμου είχε αποδεχθεί το σύνθημα “Λαός και στρατός, μια γροθιά”, τα συνθήματα με τον καιρό στράφηκαν κατά του Ταντάουϊ και του ίδιου του στρατού. Το ότι οι διαδηλώσεις για τη δημοκρατία συνεχίστηκαν ασταμάτητα, σε συνδυασμό με το ξέσπασμα και άλλων αγώνων ήταν που εξασφάλισε ότι τα πραξικόπηματα του Ταντάουϊ δεν είχαν αποτέλεσμα. Στις εκλογές, οι στρατηγοί αξιοποίησαν όλο τον παλιό μηχανισμό του Μουμπάρακ, αλλά τελικά ακόμα και οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν να αναγνωρίσουν ως νικητή των εκλογών τον Μοχάμεντ Μούρσι. Το Στρατιωτικό Συμβούλιο μέσα από τις προβοκάτσιες του είχε καταφέρει να δημιουργήσει μια αντισυσπείρωση του κόσμου που μπορεί να μην υποστηρίζει τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, αλλά δεν ήθελε με τίποτα την επιστροφή του παλιού καθεστώτος.

Τον Ιούνη, όταν ανακοινώθηκε η αθώωση των συνεργατών του Μουμπάρακ, οι μεγάλες διαδηλώσεις στην Ταχρίρ είχαν συνθήματα “Κάτω οι ένοπλες δυνάμεις”, “Ο λαός απαιτεί να δικαστεί ο Ταντάουϊ” και “Επανάσταση σε όλους τους δρόμους της Αιγύπτου”. Ο εξεγερμένος κόσμος ήταν που συνέχιζε να ασκεί την πίεσή του πάνω στον Μούρσι, αναγκάζοντάς τον να απομακρύνει τον Ταντάουϊ. Οι πιέσεις πάνω στον Μούρσι συνεχίζονται. Η απομάκρυνση μερικών

ατόμων κάθε άλλο παρά διάλυση του παλιού καθεστώτος σημαίνει.

Οι Επαναστάτες Σοσιαλιστές της Αιγύπτου στην ανακοίνωσή τους μετά την απομάκρυνση του Ταντάουϊ τονίζουν: “Βλέπουμε αυτές τις αποφάσεις σαν νίκες της επανάστασης. Αλλά δηλώνουμε ότι δεν θα είχαν συμβεί χωρίς τις θυσίες των μαρτύρων και των επαναστατημένων μαζών, κυρίως στα γεγονότα του δρόμου Μοχάμεντ Μαχμούντ και των Υπουργείων (και της Αμυνας). Αν οι μάζες δεν είχαν επιβληθεί στο πολιτικό σπηνικό με τέτοια δύναμη, αν δεν είχαν αρνηθεί να αποδεχθούν τον συνεχιζόμενο ρόλο του στρατιωτικού συμβουλίου, οι αποφάσεις δεν θα είχαν παρθεί. Ούτε οι μάζες αποδέχονται μια “ασφαλή έξοδο” για τους στρατηγούς. Ο στρατηγός Αχμαντ Φάντελ που κατέκλεψε τη διώρυγα του Σουέζ, αντικαθίσταται από τον Στρατηγό Μουχάμπ Μομέζ. Οι εργάτες του Σουέζ όμως είχαν κατέβει σε απεργία στο ξεκίνημα της επανάστασης, απαιτώντας την απόλυση του Φάντελ, την ποινική του δίωξη και την αντικατάστασή του από πολιτικό διευθυντή”.

Ο κόσμος που ξεφορτώθηκε τον Μουμπάρακ με την επανάστασή του δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι ένας εκλεγμένος πρόεδρος δεν μπορεί να ξεφορτωθεί τους μικρότερους Μουμπάρακ που καθορίζουν τους κρατικούς μηχανισμούς. Τα αιτήματα του κινήματος είναι να στηθούν δικαστήρια για τους στρατιωτικούς που έχουν τα χέρια τους βαμμένα με αίμα επαναστατών, είτε στην ίδια την επανάσταση, είτε στα γεγονότα που ακολούθησαν.

Για τον Μούρσι, η απομάκρυνση του Ταντάουϊ είναι βήμα για μεγαλύτερη σταθεροποίηση, αφού έτσι γλιτώνει από το πιο άμεσο πιθανό κέντρο οργάνωσης πραξικοπήματος. Για τον κόσμο, η απομάκρυνση είναι βήμα για ακόμα μεγαλύτερο ξεκαθάρισμα. “Απαιτούμε να πάρει πιο δραστηρές αποφάσεις και να διώξει όλα τα μεγάλα κεφάλια του παλιού καθεστώτος από τις υπηρεσίες ασφαλείας, τα ΜΜΕ και τους οικονομικούς

**Διαδήλωση στην πλατεία Ταχρίε
ενάντια στο συνταγματικό
πραξικόπημα του στρατού
πριν τις Προεδρικές εκλογές.**

απολαμβάνουμε. Ολόκληρο το μή-
να το ηλεκτρικό δεν δούλευε και
τα σκουπίδια δεν μαζεύτηκαν”.

Την Τετάρτη 29 Αυγούστου, ορ-
γανώσεις της Αριστεράς προχώ-
ρησαν σε διαδήλωση κατά του
ΔΝΤ. Εκείνη τη μέρα βρισκόταν
στην Αίγυπτο η επικεφαλής του
Ταμείου, Κριστίν Λαγκάρντ, συ-
ζητώντας με τον Μούρσι την προ-
οπτική ενός δανείου που μπορεί
να φτάνει και τα πέντε δισεκατομ-
μύρια δολάρια. Ο Μούρσι βρήκε
τα πιεσμένους ανάμεσα στην άρ-
χουσα τάξη που ψάχνει τρόπους να “ξυ-
ναβάλει μπρος την οικονομία” και το
ΔΝΤ που απαιτεί μέτρα λιτότητας από
τη μια μεριά και από την άλλη τον κόσμο
που θέλει να δει τα αποτελέσματα της
επανάστασης να φτάνουν στην καθημε-
ρινή ζωή. Τα κινήματα διεκδικούν τη
διαγραφή των χρεών που κληροδότησε
το καθεστώς Μουμπάρακ στην Αίγυπτο.

Οι πρόσφατες συγκρούσεις στο Σινά
ήταν μια υπενθύμιση ότι αυτές οι διπλές
πιέσεις έχουν και γεωπολιτικό χαρακτή-
ρα. Τα ΜΜΕ μετέδιδαν μπερδεμένα τις
ειδήσεις για το πώς ο “ισλαμιστής πρόε-
δρος” εξαπέλυε επίθεση κατά των
“ισλαμιστών” στο Σινά. Η πραγματικό-
τητα είναι ότι ο κόσμος περιμένει από
τον Μούρσι να κάνει κινήσεις που θα
χαλαρώσουν την πίεση του αποκλεισμού
πάνω στους Παλαιστίνιους της Γάζας.
Όμως, με πρόσχημα την “ασφάλεια”
στα σύνορα, ο Μούρσι ξέσπασε κατά
των τούνελ που κρατάνε τον πληθυσμό
της Γάζας ζωντανό και των Βεδουϊνών
της περιοχής που βρίσκονται στην καρ-
διά του (παράνομου) εμπορίου μεταξύ
των δύο πλευρών. Το Ισραήλ επικρο-
τεί αυτές τις πρωτοβουλίες. Παράλ-
ληλα, όμως, οι επισκέψεις του Μούρσι
στην Κίνα αλλά και στο Ιράν ήταν τρα-
νταχτά δείγματα ότι οι ΗΠΑ και το Ισ-
ραήλ δεν έχουν πλέον τον “δικό τους άν-
θρωπο” στην Αίγυπτο.

Οι κινητοποιήσεις των εργατών, των
φτωχών και της νεολαίας είναι βήματα
που δείχνουν ότι και οι απλοί άνθρωποι
καταλαβαίνουν από τη μεριά τους ότι
ούτε “δικός τους” είναι ο πρόεδρος της
Αιγύπτου. ■

θεσμούς της χώρας”, λέει ο Χαιθάμ
Μουχαμεντίν, από τους Επαναστάτες
Σοσιαλιστές.

Το γεγονός ότι ο Μούρσι δηλώνει
αδιαμφισβήτητος ηγέτης του πολιτικού
σχηματισμού, χωρίς τους στρατηγούς να του
βάζουν τριζοποδιές, έχει ως παράπλευ-
ρη συνέπεια, ο κόσμος που αγωνίζεται
να έχει πλέον ακόμα περισσότερες
απαιτήσεις από τον ίδιο και να του
απευθύνει άμεσα αιτήματα. Οι απεργίες
που ξέσπασαν μέσα στον Ιούλη και τον
Αύγουστο είχαν τέτοια χαρακτηριστικά.
Οι μηχανικοί στην πετρελαιοβιομηχανία
του Πορτ Σαϊντ έκαναν κατάληψη. Οι
γιατροί και οι εργαζόμενοι στα ασθενο-
φόρα έκαναν απεργία για τις συνθήκες
εργασίας τους. Εφτά χιλιάδες κλωστοϋ-
φαντουργοί στο Καφρ αλ-Νταουάρ κλεί-
δωσαν τη διοίκηση μέσα στο εργοστά-
σιο, διεκδικώντας επιδόματα. Όλοι
απεύθυναν τα αιτήματά τους και την
αγανάκτησή τους προς τον Μούρσι.

Καινούργιοι αγώνες

Ταυτόχρονα, ξέσπασαν καινούργιοι
αγώνες σε γειτονιές για ζητήματα καθη-
μερινής διαβίωσης. Ο Μούρσι αναγκά-
στηκε να ζητήσει συγγνώμη από τους
κατοίκους για τα αλλεπάλληλα μπλακ-
άουτ στο ηλεκτρικό και τις διακοπές στο
τρεχούμενο νερό. Όμως οι κάτοικοι των
πιο φτωχών περιοχών είχαν ήδη ξεκινή-
σει να οργανώνουν διαδηλώσεις. Στα
Ράμλετ Μπουλάκ, στο κέντρο του
Καΐρου, στα τέλη Αυγούστου οι συ-
γκρούσεις έφτασαν να έχουν νεκρούς.
Εκεί ο πάμφτωχος κόσμος έχει χάσει
ακόμα τις παράγκες του για να ανοικο-
δομηθούν κάποιοι από τους πιο πολυτε-

λείς πύργους. Η κυβέρνηση κατηγορεί
τον ξεσπιτωμένο κόσμο ότι “πουλάει
προστασία” και ότι είναι εγκληματίες εξ
επαγγέλματος. Το μεγαλύτερο “έγκλη-
μα” των ανθρώπων είναι ότι τα έχουν
βάλει με τον Σαουϊρίς, έναν από τους
μεγαλύτερους κρούσους της χώρας.

Ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες των
κινήματων που έχουν εμφανιστεί στις
γειτονιές, οι Επαναστάτες Σοσιαλιστές
εγκαινίασαν μέσα στο καλοκαίρι την
καμπάνια “Θέλουμε να ζήσουμε”. Με
κινητοποιήσεις από γειτονιά σε γειτο-
νιά, αναδεικνύουν τα κοινωνικά ζητήμα-
τα στα οποία δεν δίνει καμιά απάντηση
ο Μούρσι, κάνοντας τις συνδέσεις μετα-
ξύ των διαφορετικών αγώνων και με το
συνολικό ζήτημα του βαθέματος της
επανάστασης.

Σε προκηρύξεις της καμπάνιας ανα-
φέρεται: “*Η Αίγυπτος παρήγαγε 54 σί-
ριαλ μέσα στην περίοδο του Ραμαζανιού
με προϋπολογισμό μεγαλύτερο των 180
εκατομμυρίων λιρών, ενώ υπάρχουν 15
εκατομμύρια άστεγοι Αιγύπτιοι που
ζουν στο δρόμο, μέσα σε αλουμινένια
παραπήγματα, σε γκαράζ, σε νεκροτα-
φεία και σε παραγκουπόλεις στην ευρύ-
τερη περιοχή του Καΐρου*”, συμπληρώ-
νοντας το αίτημα για “κατώτατο μισθό
σε όσους ζουν στα νεκροταφεία, επιβο-
λή ανώτατου μισθού για όσους ζουν στα
παλάτια”.

Επειδή πολλοί από τους αγώνες έχουν
να κάνουν με το ηλεκτρικό ρεύμα και με
την αποκομιδή των σκουπιδιών, η κα-
μπάνια κυκλοφορεί ένα μήνυμα στο
πρότυπο του “Δεν πληρώνω”: “*Αγαπητέ
εισπράκτορα, δεν θα πληρώσουμε το
αντίτιμο μιας υπηρεσίας την οποία δεν*

Η Ισπανία στα πρόθυρα του μνημονίου

Το Λαϊκό Κόμμα και ο Ραχόι ανέβηκαν στην εξουσία περίπου πριν από οχτώ μήνες. Τότε υπήρχαν φωνές διεθνώς που πανηγύριζαν θεωρώντας ότι η Δεξιά μπορεί να αποτελέσει τη λύση για το ξεπέραςμα της ισπανικής κρίσης. Ποιά είναι η δικιά σου εκτίμηση για αυτούς τους οχτώ μήνες;

Οι οχτώ μήνες της κυβέρνησης Ραχόι αποτελούν μια ανεπανάληπτη καταστροφή. Πρώτον για τη μεγάλη πλειονότητα του πληθυσμού και δεύτερον για το ίδιο το Λαϊκό Κόμμα. Αντί για το “ξεπέραςμα της κρίσης” τα οικονομικά προβλήματα της Ισπανίας έχουν βαθύνει. Αντί να αποφευχθεί το “ελληνικό σενάριο” όπως κόμπαζαν τα αστικά ΜΜΕ, όλα δείχνουν ότι βαδίζουμε ακριβώς προς κάτι τέτοιο.

Μετά τις σαρωτικές περικοπές που πέρασε η προηγούμενη κυβέρνηση του Σοσιαλιστικού Κόμματος, μαζί με την αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης στα 67 και με επιθέσεις στα εργασιακά δικαιώματα, το Λαϊκό Κόμμα προχώρησε ακόμη παραπέρα. Ο Ραχόι πέρασε ένα πακέτο περικοπών 40 δισεκατομμυρίων ευρώ, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται περικοπές 15% στους μισθούς του δημόσιου τομέα, 24% περικοπές στην εκπαίδευση και 10% περικοπές στην υγεία. Όλα αυτά υποσκάπτουν ακόμη περισσότερο τον δημόσιο τομέα της Ισπανίας ο οποίος καρκινοβατεί. Την ίδια στιγμή, το Λαϊκό Κόμμα εξαπέλυσε τις πιο άγριες επιθέσεις στα εργασιακά δικαιώματα μετά το τέλος της δικτατορίας. Από τις χώρες του ΟΟΣΑ, μόνο στις ΗΠΑ και την Ιρλανδία είναι ευκολότερο να απολυθούν εργάτες σε σχέση με την Ισπανία.

Τίποτα από όλα αυτά δεν βρισκόταν στο εκλογικό πρόγραμμα του Λαϊκού Κόμματος, όπως δεν ήταν και οι αυξήσεις στους φόρους (οι οποίες παρεμπιπτόντως συνοδεύονται από μια παραγραφή για τις φορολογικές απάτες), στις οποίες περιλαμβάνεται αύξηση του ΦΠΑ στο 21%, ένα μέτρο που χτυπάει άγρια και τους καταναλωτές και τους μι-

Συνέντευξη με τον Άντι Ντάργκαν, μέλος της αδερφής οργάνωσης του ΣΕΚ στην Ισπανία **En Lucha**.

κροέμπορους. Το πρόγραμμα διάσωσης (των 100 δισεκατομμυρίων) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί τελειωτικό χτύπημα στην αντίληψη ότι το Λαϊκό Κόμμα έχει οποιαδήποτε εναλλακτική λύση απέναντι στη λιτότητα. Την ίδια στιγμή, οι περιφερειακές κυβερνήσεις, ειδικά η Καταλονία και η Βαλένθια, χτυπημένες από περικοπές στους προϋπολογισμούς τους, έχουν ζητήσει διασώσεις πολλών εκατομμυρίων από την κεντρική κυβέρνηση της χώρας.

Όλα αυτά συμβαίνουν μέσα σε ένα πλαίσιο 25% ανεργίας (51% για τους νέους), με την εκτίμηση ότι θα ανέβει κι άλλο την επόμενη χρονιά. Και τα επιδόματα ανεργίας και οι κατώτατοι μισθοί (από τους χαμηλότερους στην Ευρώπη) έχουν παγώσει. Γίνονται περίπου 520 εξώσεις κάθε μέρα. Αυτοί που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας αντιστοιχούν σε περίπου 25% του πληθυσμού.

Παρόλες τις περικοπές, και με ακόμα περισσότερες να έρχονται, η ισπανική οικονομία συνεχίζει να κινείται σε καθοδικό σπινάλ. Είναι μόνο ζήτημα χρόνου, όπως σημείωσαν πολύ πρόσφατα οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς, μέχρι να υπάρξει ολοκληρωμένη διάσωση από την Ευρώπη – με ό,τι αυτό θα συνεπάγεται.

Όλες αυτές οι επιθέσεις δεν έχουν οδηγήσει μόνο σε μαζική αντίσταση αλλά και σε πρωτοφανή κατάρρευση της εκλογικής βάσης του Λαϊκού Κόμματος: τον Ιούλη βρισκόταν στο 30% σε σχέση με 44% μόλις τον περασμένο Νοέμβριο. Η πρόσφατη ήττα τους στις εκλογές της Ανδαλουσίας υπογράμμισαν πόσο γρήγορα έχουν χάσει ψηφοφόρους.

Το “Κίνημα των Πλατειών” στην Ελλάδα όφειλε πολλά στους Ιντιγνάδος (τους Αγανακτισμένους της Ισπανίας). Εκείνες τις μέρες, υπήρχαν σχολιαστές που έλεγαν πως οι Ιντιγνάδος είναι κάτι εντελώς

ασύνδετο με το κίνημα της εργατικής τάξης. Φέτος ήταν οι ισπανοί ανθρακωρύχοι που έγιναν πηγή έμπνευσης για την αντίσταση στην Ελλάδα. Ποιά είναι η πραγματική σύνδεση μεταξύ των δύο αυτών στιγμών της αντίστασης στην Ισπανία;

Πάντα υπήρχε άμεση σχέση μεταξύ του κινήματος των Ιντιγνάδος (ή κίνηματος 15 Μάη - 15Μ) και της εργατικής τάξης. Πρώτον, η πλειονότητα όσων καταλάμβαναν της πλατείες ήταν άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι νέοι. Δεύτερον, από την αρχή οι αντικαπιταλιστές προσπάθησαν με επιτυχία να υποστηρίξουν ότι πρέπει να υπάρξουν δεσμοί με τους εργατικούς χώρους, ειδικά όσους βρίσκονταν σε αγώνες, και με τις εργατογειτονιές. Το αίτημα για γενική απεργία έγινε πολύ πλατιά αποδεκτό από το κίνημα. Στη Βαρκελώνη ιδιαίτερα, το κίνημα 15Μ είχε άμεση επίδραση στις διαμαρτυρίες των εργαζόμενων στην υγεία ενάντια στις περικοπές, με κατασηκνώσεις να οργανώνονται έξω από νοσοκομεία. Στους εκπαιδευτικούς, η εμφάνιση οργάνωσης από τα κάτω που έσπρωξε τα συνδικάτα προς τη δράση, δανείστηκε πολλά από τις μεθόδους και τα συνθήματα του 15Μ. Στις τεράστιες διαδηλώσεις της 19ης Ιουνίου 2011, η πορεία είχε μαζικά και ξεκάθαρα εργατικό χαρακτήρα.

Διαφορετικό ζήτημα ήταν η απόρριψη των συνδικάτων, μαζί με τα πολιτικά κόμματα. Όμως, αυτό το δόγμα έχει υποσκαφτεί από τα γεγονότα. Αφενός οι περιορισμοί του ίδιου του κινήματος, αφετέρου η σχετική επιτυχία της 24ωρης απεργίας στις 29 Μάρτη στην οποία υπήρξε πραγματική συνένωση μεταξύ του 15Μ και της βάσης του εργατικού κινήματος.

Ένα χρόνο μετά, χωρίς το ενοποιητικό εργαλείο των πλατειών, το κίνημα

Οι μαζικές διαδηλώσεις ενάντια στις περικοπές του Ραχόι δεν σταμάτησαν ούτε το καλοκαίρι.

του 15Μ είναι πολύ πιο πολυδιασπασμένο, όμως το πολιτικό πνεύμα του κινήματος παραμένει ζωντανότατο, όπως φάνηκε στις μαζικές διαδηλώσεις για τον ένα χρόνο του κινήματος. Το σημαντικότερο όμως ήταν ότι το πνεύμα του κινήματος 15Μ ενσωματώθηκε στο νέο κύμα διαδηλώσεων τους τελευταίους μήνες, ενάντια στα μέτρα λιτότητας της κυβέρνησης.

Οι τελευταίες μέρες της “Μαύρης Πορείας” των ανθρακωρύχων συνέπεσαν με την ανακοίνωση των μέτρων λιτότητας από τον Ραχόι. Είδαμε εικόνες μαζικών διαδηλώσεων και συγκρούσεων σε πόλεις όλης της Ισπανίας. Μπορείτε να μας δώσετε μια συνολική εικόνα των γεγονότων εκείνων των ημερών;

Ο αγώνας των ανθρακωρύχων έδωσε έμπνευση σε όσους αντιστέκονται. Όχι μόνο ξεκίνησαν απεργία διαρκείας – κάτι ασυνήθιστο στην Ισπανία – αλλά χρησιμοποίησαν και μαχητικές μορφές άμεσης δράσης και καταλήψης των ορυχείων. Κρίνεται η ίδια η επιβίωση της εξορυκτικής βιομηχανίας και οι ζωές όλων των ανθρώπων που εξαρτώνται από αυτή, με δεδομένη την απόφαση της κυβέρνησης να κλαδέψει τις επιδοτήσεις κατά 67%.

Με το νέο γύρο μέτρων λιτότητας να ανακοινώνεται τον Ιούλη, αυτός ο εκπληκτικός αγώνας συνέπεσε με εκτεταμένες διαμαρτυρίες στο δημόσιο τομέα, με αλληπάλληλες τοπικές διαδηλώσεις και απεργίες. Η άφιξη της πορείας των ανθρακωρύχων στη Μαδρίτη ήταν η αποκορύφωση αυτής της δράσης με δεκάδες χιλιάδες κόσμο να βγαίνει στους δρόμους για να τους υποδεχθεί. Για ακόμη μια φορά, το πνεύμα της 15Μ ήταν παρόν σε αυτές τις κινητοποιήσεις.

Δυστυχώς (χωρίς να εννοώ ότι περιμέναμε κάτι πολύ διαφορετικό) τα συνδικάτα δεν προχώρησαν σε εξαπόλυση γενικευμένης αντίστασης μέσα από εκείνον τον αγώνα. Αντίθετα έδωσαν την έγκρισή τους για ένα πρόγραμμα κινητοποιήσεων που θα ξεκινήσουν μετά τις διακοπές του καλοκαιριού. Το χειρότερο ήταν ότι αποφάσισαν τη λήξη της απεργίας των ανθρακωρύχων χωρίς να ρωτήσουν καν τους ίδιους τους ανθρακωρύχους. Στην πραγματικότητα, τα συνδικάτα έπεσαν στην παγίδα που είχε προετοιμάσει η κυβέρνηση: ανακοινώνοντας τα νέα μέτρα λίγο πριν τις διακοπές, η κυβέρνηση ήλπιζε ότι θα περιορίσει την αντίσταση. Ωστόσο, σποραδικές διαμαρτυρίες, πικετοφορίες, μικρές διαδηλώσεις, συνέχισαν να γίνονται και μέσα στον Αύγουστο.

Μάλιστα, οι κινητοποιήσεις συνεχί-

στηκαν στην Ανδαλουσία – μια από τις φτωχότερες περιοχές της χώρας – όπου με 33% ανεργία, η νεοεκλεγμένη συγκυβέρνηση του Σοσιαλιστικού Κόμματος και της Ενωμένης Αριστεράς ισχυρίζεται ότι δεν έχει άλλη εναλλακτική από το να εφαρμόσει τις περικοπές που της επιβάλλει η κεντρική κυβέρνηση. Ακόμη και τα μεγάλα συνδικάτα, η UGT που σχετίζεται με το Σοσιαλιστικό Κόμμα, και οι CCOO που είχαν παραδοσιακά σχέση με το Κομμουνιστικό Κόμμα, αναγκάστηκαν να βγουν ανοιχτά ενάντια στα κόμματα που υποστήριξαν στις εκλογές. Πολύ σημαντικές ήταν οι εκτεταμένες κινητοποιήσεις που οργανώθηκαν από το αριστερό SAT (Ανδαλουσιανό Εργατικό Συνδικάτο), στις οποίες περιλαμβάνονται καταλήψεις γης και “εισβολές” σε σούπερ-μάρκετ.

Πώς αναδιατάσσεται η πολιτική σκηνή στην Ισπανία λόγω της κρίσης, της λιτότητας και της αντίστασης; Ποιά ήταν η στάση της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, του Σοσιαλιστικού Κόμματος και της Ενωμένης Αριστεράς;

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία δεν έχει άλλη επιλογή από το να παλέψει. Η στρατηγική τους είναι μια σειρά από οργανωμένες κινητοποιήσεις που θα ξεκι-

νήσουν από τις 15 Σεπτέμβρη, καλώντας την κυβέρνηση να οργανώσει δημοψήφισμα για τις πολιτικές λιτότητας. Αν, ή το πιθανότερο όταν, η κυβέρνηση ανακοινώσει ότι δεν πρόκειται να οργανώσει τέτοιο δημοψήφισμα, τα συνδικάτα σκοπεύουν να οργανώσουν δικό τους δημοψήφισμα στους δρόμους. Αν και πάλι η κυβέρνηση αρνηθεί να αποσύρει τα μέτρα, τότε θα έχουμε γενική απεργία το Νοέμβρη.

Προφανώς, πρόκειται για μια εντελώς μηχανιστική αντιμετώπιση και δεν είναι παρά μια προσπάθεια της γραφειοκρατίας να κρατηθεί υπό έλεγχο το εντελώς απρόβλεπτο κίνημα. Παρά την παράξενη δομή του ισπανικού συνδικαλιστικού κινήματος (βασίζεται στη χρηματοδότηση από το κράτος και όχι στις συνδρομές των μελών), η ένταση της αντίστασης μπορεί εύκολα να τους ξεπεράσει, όπως έδειξε χαρακτηριστικά η εμφάνιση του κινήματος βάσης στους εκπαιδευτικούς.

Όπως ήταν αναμενόμενο, το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχει κάνει, στα λόγια, μια πολύ περιορισμένη στροφή στα αριστερά, καθώς τώρα είναι στην αντιπολίτευση, όμως δεν είναι σε θέση να αφήσουν πίσω το ρόλο που έπαιξαν ανοίγοντας τις πύλες της λιτότητας.

Παρά τη δραματική κατάρρευση των ποσοστών του Λαϊκού Κόμματος, αυτοί που δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν Σοσιαλιστικό Κόμμα συνεχίζουν να μειώνονται. Από το 29% που πήραν στις περασμένες εκλογές, τώρα οι δημοσκοπήσεις τους δίνουν 23%. Αν σκεφτεί κανείς ότι παραδοσιακά τα δύο κόμματα παίρνουν από 40% το καθένα, το αθροιστικό ποσοστό και των δύο φαίνεται σήμερα σε ιστορικό χαμηλό. Οι συγκρίσεις με το ελληνικό παράδειγμα και σε αυτή την περίπτωση είναι προφανείς.

Η Ενωμένη Αριστερά θα έπρεπε να είναι στην καλύτερη θέση για να αξιοποιήσει την υποχώρηση των μεγάλων κομμάτων – οι δημοσκοπήσεις τους δίνουν περίπου 14%, το διπλάσιο από ό,τι πήραν στις εκλογές του περασμένου Νοέμβρη.

Το αν η Ενωμένη Αριστερά μπορεί να τραβήξει πίσω της, το θυμό που υπάρχει στους δρόμους και τους εργατικούς χώρους, μένει να το δούμε. Παρόλο που το πρόγραμμα και οι δηλώσεις του κόμματος έχουν ριζοσπαστικό τόνο, η συμβιβαστική τους θέση σε σχέση με το Σοσιαλιστικό Κόμμα δυσκολεύει την Ενωμένη Αριστερά να κερδί-

σει περισσότερη υποστήριξη. Συμμετέχοντας σε μια σειρά τοπικές συγκυβερνήσεις, με χαρακτηριστικότερη την Ανδαλουσία, η Ενωμένη Αριστερά έχει καταλήξει να εφαρμόζει περικοπές, επιχειρηματολογώντας ότι το κάνουν καλύτερα από τη Δεξιά, διότι “προστατεύουν θέσεις εργασίας”.

Υπάρχει ένας τεράστιος χώρος που μπορεί να κατακτηθεί από την Αριστερά. Εκατοντάδες χιλιάδες, αν όχι εκατομμύρια, απορρίπτουν την λιτότητα, απαιτούν να πληρώσουν οι πλούσιοι για την κρίση, να εθνικοποιηθούν οι τράπεζες (κάτω από κάποιου είδους δημοκρατικό έλεγχο), θέλουν την υπεράσπιση των δημόσιων υπηρεσιών και “πραγματική δημοκρατία” (όχι κοινοβουλευτικά προνόμια, αληθινή αναλογική αντιπροσώπευση, ανακλητός αντιπροσώπος κλπ). Όλα τα απλά αιτήματα του κινήματος 15M. Η κινητοποίηση γύρω από ένα τέτοιο πρόγραμμα αιτημάτων θα σήμαινε το σχηματισμό κάτι ευρύτερου από την Ενωμένη Αριστερά που θα έφτανε στη ριζοσπαστική αριστερά και στο κίνημα της 15M. Θα σήμαινε ότι η Ενωμένη Αριστερά θα έσπαγε αποφασιστικά με τη σοσιαλδημοκρατία.

Πόσο σημαντική είναι η κινητοποίηση για τις 15 Σεπτέμβρη; Γενικότερα, τι περιμένετε για την περίοδο που έχουμε μπροστά μας και ποιές είναι οι προτεραιότητες για την Εν Λούτσα;

Η 15 Σεπτέμβρη στη Μαδρίτη μπορεί να σηματοδοτήσει την επιστροφή της αντίστασης στη λιτότητα, όπως την έχουμε δει τους τελευταίους μήνες. Οι κεντρικές διαδηλώσεις δεν είναι τόσο συνηθισμένες στην Ισπανία, έτσι πολλά θα εξαρτηθούν από το πόσο σοβαρά θα πάρουν τη διαδήλωση τα συνδικάτα. Μέχρι στιγμής, η αντιμετώπισή τους είναι πολύ φορμαλιστική, κάτι που δεν θα βοηθήσει την κινητοποίηση. Παρόλα αυτά, προηγούμενες διαδηλώσεις έχουν δείξει ότι ο κόσμος συμμετέχει παρά την αδράνεια της γραφειοκρατίας. Την ίδια στιγμή, οργανώνονται και άλλες κινητοποιήσεις. Ξεκινώντας με την εκπαίδευση, χιλιάδες, κατά κύριο λόγο, νέοι, αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, που απειλούνται με μείωση μισθών ή με απόλυση σκοπεύουν να ξεκινήσουν μια σειρά κινητοποιήσεων. Στις 25 Σεπτέμβρη, το κίνημα 15M σκοπεύει να αποκλείσει το ισπανικό

κοινοβούλιο όταν ξαναρχίσουν οι συνεδριάσεις. Την επόμενη μέρα, θα υπάρξει γενική απεργία ενάντια στη λιτότητα στη Χώρα των Βάσκων, την οποία καλούν ανεξάρτητα και αριστερά εθνικιστικά συνδικάτα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι όλα αυτά θα είναι η αρχή ενός πολύ “καυτού φθινόπωρου”.

Για την αντικαπιταλιστική αριστερά, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες είναι τεράστιες. Παρόλο που είναι οργανωτικά αδύναμη, η αντικαπιταλιστική αριστερά έχει δύναμη ένα τεράστιο ακροατήριο, όμως για να το οικοδομήσει πρέπει να αποβάλει το σεκταρισμό και τον αριστερισμό της. Για παράδειγμα, τα συνδικάτα καλούν σε δημοψήφισμα, και παρόλο που σίγουρα χρειάζονται πιο μαχητικές μέθοδοι αγώνα, το δημοψήφισμα θα μπορούσε να προσφέρει έναν τρόπο σύνδεσης με τις μάζες των ανθρώπων που είναι εξοργισμένοι με αυτά που κάνει η κυβέρνηση. Θα ήταν πολιτική τυφλότητα από μεριάς της ριζοσπαστικής αριστεράς να μην συνδεθεί με μια τέτοια καμπάνια.

Η Εν Λούτσα υποστηρίζει ότι η ανάγκη κάποιας μορφής κοινωνικο-πολιτικής εναλλακτικής είναι απόλυτη προτεραιότητα. Μια εναλλακτική που μπορεί να τραβήξει πίσω της τα εκατομμύρια που αντιστέκονται στη λιτότητα. Μέσα σε οποιαδήποτε τέτοια πολιτική απάντηση, πρέπει να υπάρχει ένας αντικαπιταλιστικός πόλος που θα πιέξει το κίνημα προς τα αριστερά.

Συγκεκριμένα, η Εν Λούτσα βλέπει σαν ρόλο της να παρεμβαίνει στρατηγικά όπου μπορεί να σπρώξει προς μια τέτοια εναλλακτική: κάτι που σημαίνει σε συγκεκριμένες τοπικές συνελεύσεις της 15M και στην εκπαίδευση, στους χώρους των φοιτητών και των εκπαιδευτικών. Την ίδια στιγμή θα μπορούμε στην καμπάνια για το δημοψήφισμα εναντίον της λιτότητας, ενώ θα συνεχίσουμε να καλούμε για πιο αποφασιστικές μορφές κινητοποίησης.

Αν οι αντικαπιταλιστές κι η Αριστερά γενικά δεν σταθούν στο ύψος των περιστάσεων, υπάρχουν και στην Ισπανία, όπως και αλλού, φασιστικές και λαϊκίστικες δυνάμεις που περιμένουν στη γωνία να καρπωθούν την ογκούμενη απόγνωση αυτών των εκατομμυρίων. Πιο συγκεκριμένα, όλο και περισσότερος κόσμος από όσους συμμετείχαν στο κίνημα 15M ψάχνει για πολιτική εναλλακτική. Οι επόμενοι μήνες θα είναι αποφασιστικής σημασίας. ■

Βιβλίο Κριτική

Διαχρονική μελέτη

Φρίντριχ Ένγκελς

Για το ζήτημα της κατοικίας

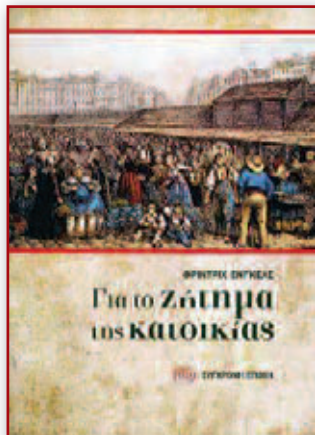
Τιμή 8 €, 152 σελίδες

Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

Μπορεί οι εφημερίδες να πλημμυρίζουν με άρθρα για την «κατακόρυφη πτώση της τιμής της γης και των ακινήτων», η πραγματικότητα όμως για τη συντριπτική πλειοψηφία των απλών ανθρώπων στην Ελλάδα και σε ολόκληρο τον κόσμο είναι τραγική. Χιλιάδες άστεγοι ψάχνουν μια θέση σε ένα παγκάκι για να κοιμηθούν, εκατομμύρια χάνουν ή κινδυνεύουν να χάσουν τα σπίτια τους από τις τράπεζες, δεν έχουν να πληρώσουν το νοίκι, στιβάζονται σε στενόχωρα διαμερίσματα-κουτάκια, ζουν σε πυκνοκατοικημένες περιοχές χωρίς ούτε έναν ελεύθερο χώρο με λίγα δένδρα, κινδυνεύουν από πλημμύρες με την κάθε νεροποντή.

Η οικονομική κρίση και οι πολιτικές των κυβερνήσεων έχουν κάνει δραματικές τις συνθήκες στέγασης για τη μεγάλη πλειοψηφία, αλλά το πρόβλημα της κατοικίας δεν είναι καινούργιο. Για την ακρίβεια, συνοδεύει το σύστημα από την αρχή της δημιουργίας του. Σε αυτό το πρόβλημα – στις αιτίες και στις λύσεις που προτείνονται – αναφέρεται το βιβλίο του Ένγκελς *Το ζήτημα της κατοικίας* που κυκλοφόρησε πρόσφατα σε επανέκδοση από τη Σύγχρονη Εποχή.

Τη δεκαετία του 1870 άνοιξε μια συζήτηση στη γερμανική αριστερά σχετικά με τη στενότητα κατοικιών που ήταν διαθέσιμες για τους εργάτες στα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα. Η αύξηση του πληθυσμού των πόλεων από την μαζική εισροή νέων εργατών κι εργατριών προκάλεσε μια «στεγαστική κρίση».

Το καλοκαίρι του 1872 – ακριβώς πριν 140 χρόνια – ο Ένγκελς έγραψε μια σειρά από άρθρα στην εφημερίδα Volkstaat της Λειψίας που στη συνέχεια εκδόθηκαν σε μορφή βιβλίου με τον τίτλο *Το ζήτημα της κατοικίας*. Στην πραγματικότητα, ο Ένγκελς παίρνοντας ως αφορμή τη «στεγαστική κρίση», ασκεί μια σκληρή κριτική τόσο ενάντια στις πολιτικές που ασκούσε η άρχουσα τάξη, όσο και ενάντια στις «λύσεις» που πρότειναν οι αναρχικοί οπαδοί του Προυντόν ή οι ρεφορμιστές σοσιαλιστές μέσα στο νεοσύστατο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας του οποίου ο ίδιος ήταν ιδρυτικό μέλος.

Το πρώτο πράγμα που καταδεικνύει ο Ένγκελς είναι ότι το «στεγαστικό πρόβλημα» είναι απόρροια της ίδιας της δομής και της δυναμικής του καπιταλιστικού συστήματος και επομένως δεν μπορεί να υπάρξει καμιά ουσιαστική και διαρκής λύση του στα πλαίσια του καπιταλισμού. «Από πού προέρχεται, λοιπόν, η στενότητα κατοικίας;... Είναι αναγκαίο δημιουργημάτων της αστικής κοινωνικής μορφής. Δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς στενότητα κατοικίας μια κοινωνία όπου η μεγάλη εργαζόμενη μάζα εξαρτιέται αποκλειστικά από το μισθό της εργασίας... όπου... ισχυρές, τακτικά επαναλαμβανόμενες βιομηχανικές διακυμάνσεις [κρίσεις] από το ένα μέρος προϋποθέτουν την ύπαρξη μιας

πολυάριθμης εφεδρικής στρατιάς από εργάτες άνεργους... όπου οι εργάτες συνωστίζονται κατά μάζες στις μεγάλες πόλεις... όπου επομένως θα βρίσκονται πάντα ενοικιαστές για τα πιο απαίσια χοιροστάσια».

Για να τεκμηριώσει τα επιχειρήματά του ο Ένγκελς περιγράφει αναλυτικά την κατάσταση των εργατικών κατοικιών στην ραγδαία αναπτυσσόμενη βιομηχανικά Γερμανία, αλλά και την εμπειρία που είχε ο ίδιος στο Μάντσεστερ της Βρετανίας και που έχει καταγράψει στο βιβλίο του *Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία* που έγραψε περίπου 30 χρόνια νωρίτερα.

Αλλά δεν αρκείται μόνο στην καταγγελία της φρίκης του καπιταλισμού. Προχωράει σε μια σκληρή κριτική των απόψεων που πρόβαλαν ως λύσεις σχεδόν πανομοιότυπα οι Προυντονιστές και οι «αστοί σοσιαλιστές». Αυτοί, υποστηρίζοντας ότι το να αποκτήσει ο κάθε εργάτης το δικό του σπίτι, αν είναι δυνατόν και με ένα κηπάκο όπως τα παλιά χρόνια πριν την επέλαση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, έκαναν διάφορες μεταρρυθμιστικές προτάσεις που τις έβαζαν ως προτεραιότητα για το εργατικό κίνημα, επειδή έτσι «θα λυνόταν και το κοινωνικό ζήτημα».

Δuo παραδείγματα τέτοιων προτάσεων είναι ενδεικτικά.

Πώς θα μπορούσαν οι εργάτες να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι; Προτείνουν, γράφει ο Ένγκελς, «οι ενοικιαστές να μετατραπούν σε αγοραστές που θα εξοφλούν με δόσεις... και ο ενοικιαστής ύστερα από έναν ορισμένο καιρό θα γινόταν ο ιδιοκτήτης αυτής της κατοικίας. Αυτό το μέσο, που το θεωρούσε ο Προυντόν πολύ επαναστατικό, εφαρμόζεται κιόλας σε όλες τις χώρες από εταιρίες κερδοσκοπών που με αυτόν τον τρόπο ανεβάζουν τα νοίκια και δυο και τρεις φορές την αξία του σπιτιού». Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι η κερδοσκοπία με τα στεγαστικά δάνεια δεν είναι μια πρόσφατη ανακά-

λυση των σύγχρονων τραπεζιτών, αλλά των προπαππούδων τους από το 19ο αιώνα!

Μια άλλη 'λύση' που προωθούσαν οι κυβερνήσεις της εποχής και συμμερίζονταν οι αριστεροί οπαδοί των μεταρρυθμίσεων ήταν το 'σύστημα Οσμάν', που ισοδυναμεί περίπου με αυτό που λένε σήμερα οι κυβερνήσεις 'ανάπλαση' ή και 'ανακατάληψη' του κέντρου των πόλεων (για να χρησιμοποιήσουμε την ορολογία Δένδια). Ο Οσμάν ήταν υπουργός του Λουδοβίκου Βοναπάρτη στη Γαλλία που «ανοίγει μέσα στους πυκνοχτισμένους δρόμους των εργατικών συνοικιών, πλατιούς ίσιους δρόμους που τους περιβάλλει με πολυτελή μέγαρα, που εκτός από τον στρατηγικό σκοπό να δυσκολεύει τις μάχες των οδοφραγμάτων... αποσκοπεί στο να δημιουργεί ρήγματα στις εργατικές συνοικίες του κέντρου, άσχετα αν αυτό γίνεται για λόγους δημόσιας υγείας και καλλωπισμού, ή γιατί υπάρχει ζήτηση για μεγάλα κεντρικά καταστήματα κλπ. Το αποτέλεσμα είναι παντού το ίδιο: δρόμοι και δρομάκια εξαφανίζονται κάτω από μεγάλες εκδηλώσεις αυτοεκθειασμού της αστικής τάξης... αλλά ξαναγεννιούνται αμέσως κάπου αλλού και συχνά στην πιο κοντινή γειτονιά».

Όλη αυτή η κριτική που ασκεί ο Ένγκελς δεν σήμαινε ότι δεν έδινε σημασία στην ανάγκη για το δικαίωμα της εργατικής τάξης σε αξιοπρεπή κατοικία. Ακριβώς το αντίθετο. Το βιβλίο του για την κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία αποτελεί ένα από τα πρώτα οικολογικά, θα λέγαμε, κείμενα. Αυτό που θέλει να τονίσει ο Ένγκελς είναι ότι το ζήτημα της κατοικίας θα λυθεί συνολικά μόνο μέσα από την επαναστατική ανατροπή του συστήματος και ότι προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να κινούνται και τα όποια αιτήματα για μεταρρυθμίσεις προς όφελος της εργατικής τάξης: «Δεν είναι η λύση του ζητήματος της κατοικίας που θα λύσει ταυτόχρονα και το κοινωνικό ζήτημα, αλλά μόνο η λύση του κοινωνικού ζητήματος, δηλαδή η κατάρρευση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, θα καταστήσει δυνατή και τη λύση του ζητήματος της κατοικίας».

Ο Ένγκελς δεν επιχειρεί να δώσει ένα τυφλοσούρη για το πώς θα είναι η κατοικία σε μια μελλοντική κοινωνία.

«Πώς θα έλυne το ζήτημα αυτό μια κοινωνική επανάσταση;», ρωτάει. «Αυτό εξαρτάται από πολύ ευρύτερα ζητήματα που ένα από τα κυριότερα είναι η εξάλειψη της αντίθεσης ανάμεσα στην πόλη και την ύπαιθρο. Και μια που δεν πρόκειται να φτιάξουμε ουτοπικά συστήματα για τη συγκρότηση της μελλοντικής κοινωνίας θα ήταν περισσότερο από ματαιοπονία να εξετάσουμε λεπτομερώς αυτό το ζήτημα.. Στην αρχή, όμως, κάθε κοινωνική επανάσταση θα πρέπει να τα βολέψει με τα πράγματα που θα βρει... Και η στενότητα της κατοικίας μπορεί να θεραπευθεί αμέσως, με απαλλοτρίωση ενός μέρους των κατοικιών πολυτελείας που ανήκουν στις ιδιοκτήτριες τάξεις... Μόλις θα έχει κατακτήσει το προλεταριάτο την πολιτική εξουσία, ένα τέτοιο μέτρο που υπαγορεύεται από το δημόσιο καλό θα μπορούσε να εφαρμοστεί με την ίδια ευκολία που πραγματοποιούνται άλλες απαλλοτριώσεις από το σημερινό κράτος».

Το ζήτημα της κατοικίας, αν και όχι από τα πιο πολυδιαβασμένα βιβλία του Ένγκελς, έγινε σημείο αναφοράς για πολλούς μαρξιστές. Ο Λένιν αφιερώνει σε αυτό ένα ολόκληρο κεφάλαιο στο Κράτος και Επανάσταση χρησιμοποιώντας τα επιχειρήματα του Ένγκελς ενάντια στους ρεφορμιστές. Οι Μπολσεβίκοι στηρίχθηκαν σε αυτό για δώσουν τις πρώτες άμεσες λύσεις για τη στέγαση της εργατικής τάξης: «Οι εργατικές οικογένειες άδειασαν τις τρώγλες τους και εγκαταστάθηκαν στα αρχοντικά και στα διαμερίσματα της μπουρζουαζίας. Τα ενοίκια υπολογίζονταν πραγματικά με βάση τους μισθούς και οικιακός εξοπλισμός και τα έπιπλα που επιτάχθηκαν μοιράστηκαν σε όσους δεν είχαν. Πρόκειται ακριβώς για τα μέτρα που μίλαγε ο Ένγκελς», γράφει ο Ανατόλ Κοπ στο καταπληκτικό βιβλίο του Πόλη και Επανάσταση που αναφέρεται στους πολεοδομικούς και αρχιτεκτονικούς πειρατισμούς των πρώτων χρόνων της Ρώσικης επανάστασης. Πολύ πιο πρόσφατα, το βιβλίο έχει γίνει σημείο αναφοράς για μαρξιστές αναλυτές πάνω σε ζητήματα διαμόρφωσης των σύγχρονων πόλεων, κριτικής έρευνας διαφόρων στρατηγικών συσώρευσης, κερδοσκοπικών 'ανάπτυξιακών' πολιτικών με βάση τη γη και τη στέγα-

ση κλπ. Για παράδειγμα, ο Ντέιβιντ Χάρβεϊ σε ένα κείμενό του το 2008 στηρίζεται στο ζήτημα της κατοικίας για να κάνει συνδέσεις ανάμεσα στις οικονομικές συνέπειες των πολιτικών στέγασης που υπήρχαν στο Παρίσι του 19ου αιώνα, τη μεσοπολεμική Νέα Υόρκη και πόλεις όπως η Μουμπάι (Βομβάη) και η Σανγκάη σήμερα.

Ο λόγος της διαχρονικότητας του μικρού αυτό βιβλίου είναι προφανής. Αν και πολλά έχουν αλλάξει από την εποχή που γράφτηκε, η αιτία που εντοπίζει ο Ένγκελς για τις αδικίες στο κρίσιμο ζήτημα της στέγης παραμένει η ίδια: τα καπιταλιστικά συμφέροντα που καθορίζουν την οικονομική πολιτική στη διαμόρφωση των πόλεων. Όπως, ίδια παραμένει και η συνολική απάντηση που πρότεινε: η εργατική επανάσταση και η κατάρρευση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Κώστας Πίττας

Συγκινητική νουβέλα

Θανάσης Σκρουμπέλος

Η ιστορία της Βέλβητ Παλμ

Τιμή 10 €, 149 σελίδες

Εκδόσεις Τόπος

Βέλβητ Παλμ είναι το ψευδώνυμο της ηρωίδας στη νουβέλα του Θανάση Σκρουμπέλου που κυκλοφόρησε πρόσφατα. Η Λουιντιλά Κέμπα Μουτλό είναι ένα μαύρο δεκαεξάχρονο κορίτσι από κάποια εμπόλεμη χώρα της υποσαχάριας Αφρικής που αναζήτησε καταφύγιο στην Ευρώπη – φρούριο και κατέληξε θύμα της παράνομης εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων, γνωστής σαν trafficking. Το πώς δεν είναι ιδιαίτερα πρωτότυπο: σε έφοδο της αστυνομίας στο πλοίο που τη μετέφερε μαζί με άλλους πρόσφυγες πουλήθηκε κυριολεκτικά σε πρώην μπάτσο που την υποχρεώνει να παρέχει τις υπηρε-

σιές της σε πορνείο στο κέντρο της Αθήνας. Βασικό προσόν η βελουδίνη παλάμη της από όπου προέρχεται και το καλλιτεχνικό της ψευδώνυμο.

Ο Θανάσης Σκρουμπέλος επέλεξε ένα δύσκολο, άβολο θέμα και το ξεδιπλώνει άφοβα, με τη ζωντάνια και την αμεσότητα που χαρακτηρίζουν τη γραφή του. Χωρίς τακτ και υπονοούμενα, όχι όμως χωρίς ευαισθησία αφηγείται την οδύσσεια της νεαρής Λουιντιλά από τον ένα σωματέμπορο στον άλλο, τον κυκεώνα και τη διαφθορά των κρατικών μηχανισμών, την αθλιότητα αλλά και την ελπίδα και την τελική δικαίωση.

Η ηρωίδα του δεν είναι άβουλο θύμα. Παρά τη νεαρή της ηλικία έχει συνειδηση, αξίες, δύναμη και τσαγανό, αντιπέκεται στη βαρβαρότητα των εκμεταλλευτών της – ενίοτε με κτηνώδεις συνέπειες – και με μόνιμη σκέψη όχι απλά να σώσει το τομάρι της αλλά να βρει το δικό της, να ακουστεί η δική της φωνή. Διεκδικεί να φτάσει η υπόθεσή της στο δικαστήριο, παρά τις κάθε είδους πιέσεις για κουκούλωμα της υπόθεσης με αντάλλαγμα την ελευθερία της. Παίζει τεράστιο ρόλο σ' αυτό η παιδεία που είχε πάρει από την σχετικά εύπορη, αριστερή οικογένειά της. Οι μονόλογοί της στη διάρκεια των διαδοχικών εγκλεισμών είναι από τα πιο δυνατά κομμάτια της νουβέλας.

Στον αντίποδα συναντάμε μια ολόκληρη κουστωδία από μπάτσους, δικαστικούς, πολιτικούς, αυτούς που έχουν στήσει το κύκλωμα της δουλεμπορίας αλλά κατά τα άλλα είναι θεματοφύλακες των ελληνοχριστιανικών ιδεωδών: της πατρίδας, της οικογένειας, της θρη-

σκείας, στο όνομα των οποίων εγκληματούν: για να σπουδάσουν το παιδί τους, να φτιάξουν το σπίτι τους, να σώσουν το γάμο τους... Το σάπιο οικοδόμημα ευτυχώς καταρρέει, σκάει στα μούτρα των εργολάβων του και οι ήρωες (η Λουιντιλά κι ο αγαπημένος της) δραματούν με τη συμπαράσταση κάποιων έντιμων δημόσιων λειτουργών – εξαιρέσεων στον ανώτερο μηχανισμό καταστολής. Ο Σκρουμπέλος δεν νοιάζεται για την αληθοφάνεια των γεγονότων. Στην εξέλιξη της ιστορίας τα πιο απίστευτα συμβαίνουν και έτσι η τραγικότητα εναλλάσσεται με την αισιοδοξία.

Η ιστορία της Βέλβητ Παλμ και του trafficking αγγίζει μόνο την κορυφή του παγόβουνου που λέγεται ρατσισμός και κλειστά σύνορα. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσαν να στηθούν τέτοιες φράμπρικες σωματεμπορίας αν τα σύνορα δεν ήταν σφραγισμένα στους μετανάστες και τους πρόσφυγες; Αν το ελληνικό κράτος δεν έκανε κυριολεκτικά την πάπια στη χορήγηση πολιτικού ασύλου και εγγράφων και δεν όρθωνε σιδερόφρακτα τείχη σαν αυτό του Έβρου και στρατόπεδα συγκέντρωσης, καθιστώντας έτσι την εμπορία και διακίνηση ανθρώπων μια εξαιρετικά επικερδή επιχείρηση; Τα πρόσφατα πογκρόμ της αστυνομίας στο κέντρο της Αθήνας με την υποκριτική επωνυμία «Ξένιος Δίας» χτύπησαν αδιάκριτα μετανάστες, εκδιδόμενες τρανσέξουαλ, ναρκομανείς, όμως ούτε έναν από τους σωματέμπορους.

Την έκδοση της νουβέλας συνοδεύει επίμετρο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, στην οποία θα διατεθεί μέρος των χρημάτων από τις πωλήσεις. Περιέχει σημαντικές πληροφορίες για τις διαστάσεις και την πραγματικότητα του trafficking, το οποίο παρά την κλιμάκωσή του σαν φαινόμενο (πάνω από 2 εκατομμύρια θύματα παγκόσμια) συγκαλύπτεται από τις κρατικές πολιτικές και τις νομοθετικές διατάξεις, ώστε οι ελάχιστες περιπτώσεις που φτάνουν στη δικαιοσύνη όχι μόνο δεν τιμωρούν τους θύτες αλλά καταλήγουν στην απέλωση των μεταναστριών σαν παράνομων εκδιδόμενων γυναικών! Θα διαφανήσουμε όμως κάθετα στο καταληκτικό σχόλιο, σύμφωνα με το οποίο το trafficking ζει και βασιλεύει χάρη στο ευρύ φάσμα αποδοχής και συνενοχής της ελληνικής κοινωνίας.

Μια τέτοια γενίκευση δεν είναι μόνο λανθασμένη, αλλά αποπροσανατολίζει και την αντιμετώπιση, το τι πρέπει να γίνει για να παλέψει κανείς το ρατσισμό και το trafficking.

Δεν είναι μαζικό και αποδεκτό φαινόμενο η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων στην ελληνική κοινωνία. Είναι όμως πολύ υπαρκτός ο κίνδυνος του ρατσισμού και του φασισμού, η αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων μέσα στην κρίση, η εξατομικοποίηση και η καταστολή, οι πολιτικές δηλαδή των καπιταλιστών και του κράτους τους, το τελευταίο διάστημα παρέα με τη συμμορία της Χρυσής Αυγής. Σε αυτό το φόντο, κάθε αντιρατσιστική και αντιφασιστική δράση και αλληλεγγύη αποκτούν ξεχωριστή σημασία. Η πρόσφατη ανακοίνωση που έβγαλε το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (ΣΥΔ), που καταδίκασε όχι μόνο τις προσαγωγές τρανσέξουαλ ανθρώπων αλλά όλες τις ρατσιστικές σκούπες, είναι ένα μονάχα έμπρακτο δείγμα για το προς τα πού βρίσκεται η διεξόδος.

Μιά επιπλέον παρατήρηση: Είναι λάθος να ταυτίζεται το trafficking με την πορνεία γενικά, γιατί παρά τον εμφανή συσχετισμό με την πρακτική του αγοραίου σεξ, το πρώτο έχει να κάνει κυρίως με τη μετανάστευση και την καταστολή της, ενώ το δεύτερο είναι βασικά και κύρια παράγωγο της αλλοτρίωσης που κυριαρχεί στο καπιταλιστικό σύστημα και γίνεται με τη συναίνεση των εκδιδόμενων. Τα θύματα του trafficking δεν ερωτώνται για τις πράξεις στις οποίες εξαναγκάζονται και εξαναγκάζονται σ' αυτές γιατί είναι θύματα των κλειστών συνόρων. Πρόκειται για ουσιαστική διαφορά.

Η Βέλβητ Παλμ και ο καλός της κατάφεραν να ξεφύγουν για τα καλά στη Γερμανία, όμως τα χιλιάδες θύματα του ρατσισμού και του trafficking είναι εδώ. Ο Θανάσης Σκρουμπέλος έγραψε μια συγκινητική ιστορία που αναδεικνύει το ζήτημα. Χρειάζεται να ξέρουμε πού βρίσκεται η καρδιά του προβλήματος για να μπορέσουμε να οργανώσουμε τη συμπαράσταση μέχρι τη νίκη.

Δήμητρα Κυρίλλου

Tom Behan

Arditi del popolo

Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι

Τιμή 11 €, 192 σελίδες

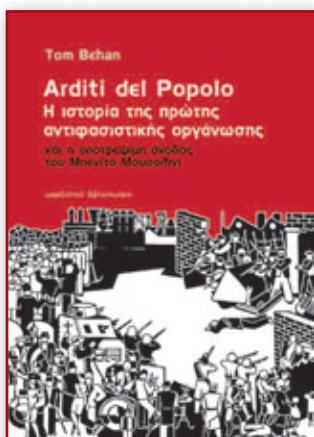
Εκδόσεις Μαξιστικού Βιβλιοπωλείου

«Ήταν η άνοδος του φασισμού αναπόφευκτη ή ένας άλλος κόσμος ήταν εφικτός στην Ιταλία, 80 χρόνια πριν;»

Αυτό είναι το κεντρικό ερώτημα με το οποίο καταπιάνεται στο βιβλίο *Arditi del popolo, η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι* που κυκλοφόρησε πρόσφατα από το Μαξιστικό Βιβλιοπωλείο, ο Tom Behan (1957-2010), καθηγητής Ιταλικών Σπουδών στο Κεντ και για πάνω από 30 χρόνια μέλος του SWP στη Βρετανία.

Πρόκειται για ένα εξαιρετικά επίκαιρο βιβλίο, καθώς το ίδιο ερώτημα βασανίζει και σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες αγωνιστές που βλέπουν τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής να σηκώνουν κεφάλι και θέλουν να τους σταματήσουν. Στις 200 περίπου σελίδες του βιβλίου που πρωτοκυκλοφόρησε στα αγγλικά το 2003, ο συγγραφέας παρουσιάζοντας την άγνωστη για πολλούς ιστορία των Arditi del Popolo, αναλύει τις αιτίες που γέννησαν το φασισμό στην Ιταλία, εντοπίζει τις δυνατότητες που είχε το εργατικό κίνημα να τους σταματήσει, αλλά και την αδυναμία και τα λάθη της Αριστεράς να βοηθήσει σε αυτήν την κατεύθυνση.

Όσοι έχουν δει το κλασικό αριστούργημα του Μπερτολούτσι «1900», ίσως να θυμούνται τη σκηνή που οι γαιοκτήμονες τρομαγμένοι και απηυδασμένοι από την ανικανότητα του κράτους να τα βάλει φραγμό στο εργατικό κίνημα συγκεντρώνονται σε μια εκκλησία και αποφασίζουν να χρηματοδοτήσουν και να στηρίξουν τις φασιστικές συμμορίες. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος είχε τελειώσει με επαναστάσεις από τα κάτω και το μήνυμα της Οκτωβριανής επανάστασης απλωνόταν σαν φωτιά σε όλη την Ευρώπη σπέρνοντας το φόβο στην άρχου-

σα τάξη.

Στην Ιταλία, στη διάρκεια της «Κόκκινης Διετίας» του 1919-20, με τις γενικές απεργίες και τις καταλήψεις εργοστασίων η εργατική τάξη έφτασε κυριολεκτικά μια αναπνοή μακριά από μια νικηφόρα επανάσταση. Γράφοντας εκείνη την περίοδο, ο αναρχικός ηγέτης Ενρίκο Μαλατέστα έγραφε: «*Αν αφήσουμε αυτήν την ευνοϊκή στιγμή να πετάξει, αύριο θα πληρώσουμε με δάκρυα και αίμα το φόβο που προκαλέσαμε στην αστική τάξη*».

Την αποτυχία του Σοσιαλιστικού Κόμματος PSI να αρπάξει την ευκαιρία και να οργανώσει την εργατική επανάσταση, ακολούθησε η γέννηση του ιταλικού φασισμού με ηγέτη το Μουσολίνι με μοναδικό στόχο τη διάλυση του εργατικού κινήματος, που άρχισε να εκφράζεται με ένα μεγάλο κύμα εμπρησμών, δολοφονικών επιθέσεων, τρομοκρατίας και προσπάθειας των φασιστικών συμμοριών να δείξουν ότι κυριαρχούν στο δρόμο.

Ο Μουσολίνι, που οργάνωσε τις φασιστικές συμμορίες στρατολογώντας αρχικά πρώην αξιωματικούς, εθνικιστές στρατιώτες, φοβισμένους μικροαστούς, απογοητευμένους άνεργους και υπόκοσμο είχε την πλήρη υποστήριξη του κρατικού μηχανισμού: «*Ο λόγος για τον οποίο οι φασίστες δρούσαν ατιμώρητοι είχε να κάνει με τη συμπάθεια που είχαν οι φασίστες στο κρατικό μηχανισμό, στην ουσία οι δυνάμεις της αστυνομίας ενθάρρυναν και συνεισέφεραν στην ατιμωρησία των φασιστών...*», γράφει ο Behan.

Όμως η μάζα των βετεράνων που επέστρεφε από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ιταλία, που όπως και σε άλλες χώρες την ίδια περίοδο βρέθηκε στο κέ-

ντρο του επαναστατικού κινήματος. Πρώην Arditi, («γενναίοι») όπως ονομάζονταν οι επίλεκτες μονάδες του ιταλικού στρατού στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο) πρωτοστάτησαν και στην αντιφασιστική δράση. Η απάντηση στη φασιστική τρομοκρατία ήταν η ίδρυση το καλοκαίρι του 1921 των «Arditi del popolo» των «λαϊκών ομάδων κρούσης», από βετεράνους στρατιώτες και τα πιο μαχητικά κομμάτια της εργατικής τάξης. Οι Arditi πολύ γρήγορα έχτισαν τοπικές μαζικές οργανώσεις σε μια σειρά από περιφέρειες σε όλη την Ιταλία στις οποίες συμμετείχαν πλήθος κομμουνιστών, σοσιαλιστών, αναρχικών και γενικότερα αντιφασιστών εργατών που αποφάσισαν να εξοπλιστούν και να αντισταθούν – χωρίς να έχουν όμως την υποστήριξη των ηγεσιών του Σοσιαλιστικού Κόμματος, αλλά ούτε και του νέου Κομμουνιστικού Κόμματος που είχε μόλις ιδρυθεί μετά την αποχώρηση από το PSI της επαναστατικής πτέρυγας.

Ό,τι και να πίστευαν οι ηγεσίες, η ίδρυση των Arditi προέκυψε από την ανάγκη των εργατών να οργανώσουν τη φυσική αντίσταση στο όργιο βίας και τρομοκρατίας των φασιστών: «*Η τεράστια κλίμακα αυτών των επιθέσεων ήταν που οδήγησε ριζοσπαστικά στοιχεία της εργατικής τάξης να επιμένουν για την ανάγκη οργάνωσης της φυσικής προστασίας απέναντι στις φασιστικές ομάδες. Και ο λόγος που αυτή η ανάγκη έμπαινε τόσο επιτακτικά ήταν το γεγονός ότι το PSI πέρα από τις αμέτρητες επερωτήσεις στο κοινοβούλιο δεν έκανε τίποτε για να οργανώσει στρατιωτική άμυνα...*», γράφει χαρακτηριστικά ο Behan.

Οι Arditi ήταν «πολλές σημαίες που εξέφραζαν διαφορετικές ιδέες, αλλά συναντήθηκαν σε ένα ενιαίο στρατό με ένα σκοπό: να προωθήσουν τη δική τους απελευθέρωση», όπως έλεγε χαρακτηριστικά στην ομιλία του ο Μπομπάτσι, αντιπρόσωπος το 1920 στο συνέδριο της Γ΄ Διεθνούς στη μεγάλη συγκέντρωση που πραγματοποιήσαν στη Ρώμη το στις 6 Ιουλίου του 1921. Οι συγκεντρωμένοι τον υποδέχτηκαν φωνάζοντας «Ζήτω η Ρωσία, Ζήτω ο Κομμουνισμός». Δεν είχαν να κάνουν με ατομική τρομοκρατία και τρομοκρατικές ενέργειες, ήταν μια στρατιωτική οργάνωση που είχε σκοπό να κατατροπώσει τη φασιστική βία που περιφερόταν χτυπώντας από πόλη σε πόλη.

Και σε πολλά σημεία τα κατάφεραν: Στην πόλη της Σαρτσάνα. Στην αποτυχημένη πρώτη πορεία του Μουσολίνι προς τη Ρώμη. Και βέβαια στην ηρωική νικηφόρα αντίσταση – το Σεπτέμβριο του 1922 ένα μόλις μήνα πριν την άνοδο των φασιστών στην εξουσία – της Πάρμα, που μπορεί να διαβάσει κανείς στο κεφάλαιο του βιβλίου με τίτλο *Parma bell' arma* (Πάρμα, όμορφα οπλισμένη).

Αμέσως κιόλας μετά την πρώτη επιτυχία των Arditi το καλοκαίρι του 1921 στη Σαρτσάνα, ο Μουσολίνι φοβούμενος ότι μια σειρά από ήττες θα έριχναν το ηθικό των μελανοχιτώνων δήλωσε στο κοινοβούλιο την πρόθεσή του να προσφέρει «κλάδο ελαίας» στην Αριστερά. Αυτό είχε σαν συνέπεια το φασιστικό κίνημα να φτάσει κοντά στην διάσπαση, καθώς το σκληροπυρηνικό κομμάτι των φασιστών δεν ήθελε ελιγμούς.

Όμως το PSI αντί να αρπάξει την ευκαιρία, συνθηκολόγησε και ξεκαθάρισε «ότι δεν συνδέεται με την οργάνωση Arditi και τις δραστηριότητές της». Οι ηγέτες του πίστευαν ότι πλησιάζει η στιγμή που θα έρθουν στην κυβέρνηση «έχοντας μια αντίληψη του 19ου αιώνα για την πολιτική και το κοινοβούλιο – ενός σαλονιού από φωτισμένους άντρες που υπογράφουν έντιμες συμφωνίες μεταξύ τους, πίστευαν ότι το κατεστημένο θα προτιμάει πάντα αυτούς», γράφει χαρακτηριστικά ο συγγραφέας. Για τους ηγέτες του PSI, η εγκατάλειψη της προοπτικής της επανάστασης σήμανε και την πλήρη αδυναμία τους να υπερασπίσουν ακόμα και την ίδια την αστική δημοκρατία απέναντι στο φασισμό.

Το νεοσύστατο ΚΚ θα μπορούσε να μπει δυναμικά μέσα στο κίνημα των Arditi εξοπλίζοντας πολιτικά, οργανώνοντας την άμυνα απέναντι στους φασίστες, προκειμένου το εργατικό κίνημα να μπορέσει να περάσει ξανά στην αντεπίθεση, σε συνθήκες που παρά την υποχώρηση το ζήτημα της παγκόσμιας επανάστασης ήταν ακόμα ανοιχτό. Δυστυχώς, οι ηγέτες του, με φωτεινή εξαίρεση τον Α. Γκράμι, στάθηκαν σεχαριστικά απέναντι στους Arditi, ότι δεν είναι αρκετά «ξεκάθαροι», κατηγορώντας τους σαν «αμφιλεγόμενους» και καλώντας τα μέλη του «να μη συμμετάσχουν στις οργανώσεις τους». Ήταν «απασχολημένοι να ξεετάζουν με μεγεθυντικό φακό το κίνημα για να δουν αν είναι επαρκώς μαρξιστικό», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ειρωνικά σε ένα γράμμα

της η Κομμουνιστών προς τους ιταλούς κομμουνιστές.

Το φθινόπωρο του 1922, στη δεύτερη πορεία προς της Ρώμη, προσκεκλημένος από την ίδια την άρχουσα τάξη ο Μουσολίνι κατάφερε να βγει νικητής. Πέντε χρόνια αργότερα, απευθυνόμενος στο Μουσολίνι, ο Τσώρτσιλ θα πει: «*Το κίνημά σας προσέφερε υπηρεσία σε ολόκληρο τον κόσμο... Η Ιταλία παρείχε το απαραίτητο αντίδοτο στο ρωσικό δηλητήριο...*». Ο ίδιος ο Μουσολίνι θα ανέφερε σε ένα βιογράφο του ότι αν το παράδειγμα της Πάρμα είχε ακολουθηθεί και αλλού το «δικαίωμα» των φασιστών «να ελέγχουν τη δημόσια ζωή θα ήταν υπό συζήτηση».

«*Δύο είναι τα διδάγματα αυτής της ιστορίας για τους αντιφασίστες και την Αριστερά σήμερα*», γράφει ο συγγραφέας. «*1) Η ανάγκη να μην βάζουν την ιδεολογική καθαρότητα σαν προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους σε ένα αντιφασιστικό αγώνα και 2) να μην έχουν καμιά εμπιστοσύνη ότι το κοινοβούλιο και η αστυνομία θα σταματήσουν την άνοδο του φασισμού. Δίπλα σε αυτές τις δύο αρχές που παραμένουν εξαιρετικά επίκαιρες στην πάλη ενάντια στο φασισμό σήμερα, η ιστορία των Arditi αντιπροσωπεύει επίσης και μια πολύ πιο θετική και δολοφονική πρόταση – το πώς ο ιταλικός φασισμός μπορούσε να είχε ηττηθεί*».

Γιώργος Πίττας

Η Γερμανία του Μεσοπολέμου

Συλλογικό

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης και οι σημειωμένες «αναβιώσεις» της

Τιμή 8€, 104 σελίδες

Εκδόσεις Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς

Οι αναφορές στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης πληθαίνουν. Ο Σαμαράς έδωσε στις 22 Αυγούστου συνέντευξη στην γερμανική εφημερίδα Bild όπου σείοντας το σκιάχτρο του «εφιάλητη» της επιστροφής στη δραχμή: «Στο τέλος θα

ήταν σαν τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης». Βέβαια, η οικονομική πολιτική των κυβερνήσεων της Βαϊμάρης από το 1930 μέχρι το 1933 έχει πολλά και όχι τυχαία κοινά με την πολιτική που εφαρμόζει η «τρίκα» και οι κυβερνήσεις εδώ, βαθαίνοντας την κρίση και προκαλώντας κυριολεκτικά καταστροφή. Την ίδια επιμονή στην «δημοσιονομική πειθαρχία» και στις γιγάντιες περικοπές, για να εξευμενιστούν οι «διεθνείς πιστωτές», για παράδειγμα. Παρεμπιπτόντως, κομμάτι αυτής της πολιτικής ήταν και η επιμονή στο «ισχυρό νόμισμα».

Η συζήτηση στην Αριστερά βρίσκεται σε πολύ πιο σοβαρό επίπεδο. Η έκδοση του Ινστιτούτου Πουλαντζάς συγκεντρώνει κείμενα βασισμένα στις εισηγήσεις που έγιναν στην ημερίδα που είχε οργανώσει φέτος τον Απρίλιο με θέμα την Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Το κείμενο που δεσπόζει στην συλλογή είναι γραμμένο από τον Χρ. Χατζηιωσήφ. Από τον τίτλο του τίθεται ο κεντρικός του άξονας: «Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης και η απειλή των “άκρων”: το ατελέσφορο των ιστορικών ‘αναλογιών’». Τα «άκρα» της Βαϊμάρης ήταν οι κομμουνιστές και οι φασίστες. Και οι δυο ήθελαν την ανατροπή της. Άρα, σύμφωνα με μια διαδεδομένη άποψη, τα «δυο άκρα» έχουν περίπου ίσο μερίδιο για την κατάλυση της δημοκρατίας. Αυτό το σχήμα χρησιμοποιείται σήμερα για να μας πείσουν ότι αν αμφισβητούμε τα ιερά και τα όσια του συστήματος ανοίγουμε το δρόμο στην ακροδεξιά. Το βιβλίο του Χ. Βίνκλερ «Βαϊμάρη – Η Ανάπληρη Δημοκρατία» αναπαράγει αυτή την άποψη.

Ο Χ. Χατζηιωσήφ απαντάει πειστικά σε αυτή την επιχειρηματολογία. Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης που ιδρύθηκε το 1919 έπασχε από τα πρώτα της βήματα από την «υπερουνέχεια» με το καθεστώς του Κάιζερ που είχε ανατραπεί με την επανάσταση του 1918. Ανάμεσα σε άλλα αυτή η υπερουνέχεια αποτυπώνονταν στο άρθρο 48 του Συντάγματος «που επέτρεπε στον Πρόεδρο να νομοθετεί με διατάγματα παρακάμπτοντας την κοινοβουλευτική πλειοψηφία στο Ράιχσταγκ» (το κοινοβούλιο).

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 1929 χτύπησε ιδιαίτερα σκληρά τον γερμανικό καπιταλισμό. Για την άρχουσα τάξη η διέξοδος ήταν η συντριβή του εργατικού κινήματος και το πιασμάρισμα όλων όσων είχαν κατακτήσει οι εργάτες

τη δεκαετία του '20. Όπως σημειώνει ο Χρ. Χατζηιωσήφ: «Οι εχθροί της δημοκρατίας ήταν φυσικό να δουν στην κρίση μια ευκαιρία για να ανατραπεί η κοινωνική πολιτική της πρώτης περιόδου της δημοκρατίας και να αλλάξουν προς όφελός τους οι πολιτικοί συσχετισμοί. Σ αυτή την συγκυρία ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπήρξε καθοριστικός. Σε κατ' ιδίαν συνομιλία με αντιδημοκράτη πολιτικό, ο στρατάρχης Χίντεμπουργκ που είχε εκλεγεί πρόεδρος το 1925, φέρεται να είπε ότι η κρίση ήταν ευκαιρία για να διοριστεί μια 'αντικοινοβουλευτική και αντιμαρξιστική κυβέρνηση'».

Το πρόβλημα ήταν ότι οι «αντιμαρξιστικές» κυβερνήσεις του Μπρύνικ, του φον Πάπεν και του στρατηγού Σλάιχερ που διόρισε ο Χίντεμπουργκ από το 1930 μέχρι το 1932 απέτυχαν παταγωδώς να αποσπάσουν ευρεία κοινωνική νομιμοποίηση. Στο τέλος, το «περιβάλλον» του Χίντεμπουργκ αποφάσισε να βάλει τους ναζί στην κυβέρνηση με τους όρους που έθετε ο Χίτλερ, δηλαδή να διοριστεί Καγκελάριος. Ήταν μια απόφαση, όπως σημειώνει ο Χ. Χατζηιωσήφ, την οποία: «την είχε εισηγηθεί μια ομάδα επιχειρηματιών με επιστολή τους στον Χίντεμπουργκ... με την πρόταση αυτή συμφώνησαν όλα τα αστικά κόμματα εκτός από το κόμμα του Κέντρου» (το κόμμα της Καθολικής Εκκλησίας). «Μερικές βδομάδες αργότερα, στις 23 Μαρτίου, και αφού μεσολάβησαν στις 5 Μαρτίου, μέσα σε κλίμα τρομοκρατίας και με καταργημένα όλα τα πολιτικά δικαιώματα, οι τελευταίες εκλογές του Μεσοπολέμου, όλα τα κόμματα πλην του SPD υπερψήφισαν τον νόμο που μετέφερε όλη τη νομοθετική εξουσία στην κυβέρνηση». Το συμπέρασμα του Χ. Χατζηιωσήφ είναι σωστό: «Η στήριξη λοιπόν στον Χίτλερ δεν αποτελούσε αμυντική κίνηση των αστικών, μετριοπαθών και μη μετριοπαθών, κομμάτων, αλλά επιθετική».

Γιατί το εργατικό κίνημα, δεν μπόρεσε να υπερασπίσει τις δημοκρατικές και κοινωνικές κατακτήσεις του απέναντι στην επίθεση του κεφαλαίου και στην φασιστική απειλή; Ο Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος στο κείμενό του («Δημοκρατία στα Άκρα – Εκσυγχρονισμός και ναζισμός στη μεσοπολεμική Γερμανία») αναφέρεται στις ευθύνες της Σοσιαλδημοκρατίας και στις ανεπάρκειες και τραγικά λάθη του σταλινικού Κομμουνιστικού Κόμματος.

Όμως αναζητάει την τελική αιτία σε

αλλαγές στον καπιταλισμό του μεσοπολέμου που αφαιρέσαν τη δύναμη από την εργατική τάξη. Γράφει για παράδειγμα ότι: «ο εκσυγχρονισμός που προηγήθηκε της ανόδου των Ναζί είχε ως συνέπεια τον ακραίο κατακερματισμό της εργατικής τάξης, την ανεργία και την αποδυνάμωση των συνδικάτων της συνεπώς την απουσία της 'υλικής βάσης' που θα της επέτρεπε τη μαζική αντιπαράθεσή της με τον εθνικοσοσιαλισμό».

Αυτή η ανάλυση, όμως, είναι προβληματική γιατί, ανάμεσα σε άλλα, πολύ απλά δεν υπήρχαν ερμητικά κλειστά σύνορα ανάμεσα στο σοσιαλδημοκρατικό και το κομμουνιστικό κόμμα. Για παράδειγμα, ανάμεσα στον Μάη του 1928 και μέχρι τον Νοέμβριο του 1932 σε κάθε εκλογική αναμέτρηση οι Σοσιαλδημοκράτες έχαναν ψήφους προς τους κομμουνιστές (το ποσοστό του KPD αυξήθηκε από 10,6% σε 16,9%). Το εργατικό κίνημα παρέλυσε επειδή οι πολιτικές του ηγεσίες, τα κόμματα που είχε χτίσει επί δεκαετίες, αποδείχτηκαν το κάθε ένα για διαφορετικούς λόγους ανίκανα να οργανώσουν την αντίσταση των εργατών στις πολιτικές και οικονομικές επιθέσεις μιας άρχουσας τάξης σε βαθιά κρίση.

Το κείμενο του Μανόλη Αγγελίδη «Βαϊμάρη: Σύνταγμα και έκτακτη ανάγκη» παίρνει σαν αφετηρία ένα γεγονός καμπή στη πτώση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης: τον «βιασμό της Πρωσίας», δηλαδή την καθαίρεση της σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης του μεγαλύτερου κρατιδίου της Γερμανίας (πρωτεύουσα το Βερολίνο) τον Ιούλη του 1932 από τον πρόεδρο Χίντεμπουργκ που στηρίχτηκε γι' αυτό στις υπερεξουσίες που του έδινε το Σύνταγμα. Ο συγγραφέας εξετάζει τα «βασικά νομικοπολιτικά επιχειρήματα της κάθε πλευράς» και εξε-

τάζει την «πολιτικοθεωρητική τους προέλευση».

Η Κατερίνας Καρακάση στο κείμενο «Πολιτικοποίηση της αισθητικής και αισθητικοποίηση της πολιτικής: Η τέχνη στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης» σκιαγραφεί τους παράγοντες που οδήγησαν στην ριζοσπαστικοποίηση της καλλιτεχνικής έκφρασης στην Γερμανία του μεσοπολέμου. «Ο λόγος περί κρίσης στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης δεν συντηρεί μόνο μια αίσθηση τέλους, η οποία εκφράζεται ως νοσταλγία και προσκόλληση στο παρελθόν, αλλά δίνει και το χώρο και την ώθηση για ρήξη με την παράδοση, χώρο και ώθηση για νέες επαναστατικές ιδέες, το σχηματισμό νέων συλλογικότητων».

Υπάρχει μια απουσία που διατρέχει όλη την έκδοση και γενικότερα τη συζήτηση περί Δημοκρατίας της Βαϊμάρης. Σωστά τονίζεται η «υπερσυνέχεια» με το Ράιχ του Κάιζερ, για παράδειγμα. Όμως, γιατί υπήρξε; Η αποδοχή η υπεράσπιση της ήταν απλά ένα λυπηρό λάθος μιας άτολμης σοσιαλδημοκρατικής ηγεσίας; Η απάντηση είναι ότι όχι, ήταν το προϊόν της συντριβής της επανάστασης του 1918-19 και του χασίματος της επαναστατικής ευκαιρίας του 1923. Διαβάζοντας κανείς τα κείμενα της έκδοσης, μένει με την εντύπωση ότι το 1918-19 και 1923 στην Γερμανία ξέσπασαν κάποιες αναταραχές, υπήρχε αριστερή ριζοσπαστικοποίηση αλλά τίποτε περισσότερο.

Κι όμως, είναι αδύνατο να κατανοήσουμε ιστορικά τις πολιτικές εξελίξεις στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης, την πορεία των «επίσημων» κομμάτων της, τις ιδεολογικές και πολιτισμικές ανακατατάξεις χωρίς να παίρνουμε σε κάθε βήμα υπόψη το γεγονός ότι η γερμανική εργατική τάξη έφτασε στα πρόθυρα της εξουσίας και έχασε όχι μια, αλλά δυο φορές σε πέντε χρόνια. Ακόμα και η ταχύτατη άνοδος των ναζί δεν μπορεί να κατανοηθεί χωρίς να παίρνουμε υπόψη τη δεκαετία αντεπαναστατικών πολιτικών της γερμανικής άρχουσας τάξης. Γι' αυτό διαβάστε τα κείμενα της έκδοσης, αλλά μην παραλείψετε να προμηθευτείτε και να μελετήσετε το βιβλίο του Κρις Χάρμαν *Γερμανία 1918-1923 – Η Χαμένη Επανάσταση*.

Λεάνδρος Μπόλαρης